

KTORY (95325) *pron*

ktory (95290), **chtory** (32), **ktery** (3); *ktory* : *chtory* *LibLeg* (1049 : 27), *LibMal* (811 : 4); *ktory* : *ktery* *GlabGad* (544 : 1), *BibRadz* (4011 : 1); *ktory* : *chtory* : *ktery* *ZapWar* (361 : 1 : 1).

-ó- (11455), -o- (593); -o- *MurzHistSekl*, *MurzOrt* (13); -ó- : -o- *MurzHist* (5 : 271), *MurzNT* (154 : 308). ◇ *ktory* z *tekstów nie oznaczających é*.

sg m N *który* (19 046). ◇ *G* *którego* (3731), *którygo* (2); -ego : -ygo *FalZioł* (27 : 2); ~ -ého (367) [*w tym* -eého (1)], -ego (52), -(e)go (3312); -ého : -ego *OpecŻyw* (36 : 5), *OpecŻywList* (1 : 1), *OpecŻywPrzedm* (1 : 1), *MurzHist* (2 : 12), *MurzNT* (8 : 6), *BiałKat* (7 : 16), *Oczko* (9 : 1), *KochPs* (8 : 9), *SiebRozmyśl* (3 : 1). ◇ *D* *któremu* (1506), *którymu* (1); -ému : -ymu *MurzHist* (8 : 1); ~ -ému (129), -emu (37), -ęmu (6), -(e)mu (1334); -emu *OpecŻywList*; -ęmu *MurzNT* (3); -ému : -emu *OpecŻyw* (13 : 3), *OrzQuin* (4 : 11), *BiałKat* (1 : 9), *Oczko* (4 : 1), *KochPs* (1 : 7); -emu : -ęmu *MurzHist* (5 : 3). ◇ *A pers* *którego* (2594), *którygo* (1); -ého : -ygo *PaprUp* (4 : 1); ~ -ého (186) [*w tym* : -eého (1), -eego (1)], -ego (29), -(e)go (2379); -ego *OpecŻywList*, *OpecŻywPrzedm*, *KochJez*; -ého : -ego *OpecŻyw* (42 : 3), *MurzHist* (1 : 4), *MurzNT* (10 : 6), *BiałKat* (9 : 8), *KochPs* (2 : 5), *an* *którego* (97), *który* (7); -y *ZapWar*, *BudNT*, *KochPham*, *GórnRozm*; -ého : -y *LibMal* (14 : 1), *HistAl* (3:2); ~ -ého (1) *WyprPl*, -ego (1) *BiałKat*, -(e)go (95).*subst* *który* (2456), *którego* (10); -y : -ého *LibLeg* (48 : 1), *LudWieś* (3 : 1), *KromRozm I* (3 : 1), *GliczKsiąż* (15 : 1), *BielKron* (261 : 1), *SkarJedn* (29 : 1), *NiemObr* (19 : 2), *SarnStat* (92 : 2); ~ -ého (2), -(e)go (8). ◇ *I* *którym* (973), *którem* (82); -em *RejPs* (9), *ZapMaz*, *ComCrac*, *RejKup* (3), *DiarDop* (3), *PaprUp* (6), *KołałSzczęśl* (2); -ym : -em *ZapWar* (3 : 2), *ForCnR* (1 : 1), *FalZioł* (19 : 3), *LibLeg* (12 : 9), *LibMal* (9 : 4), *MurzHist* (1 : 4), *MurzNT* (2 : 3), *GliczKsiąż* (5 : 6), *UstPraw* (9 : 2), *BibRadz* (31 : 3), *GrzegRożn* (3 : 1), *Mącz* (79 : 2), *SienLek* (3 : 1), *BudBib* (11 : 3), *ModrzBaz* (17 : 1), *SkarŻyw* (47 : 4), *GórnRozm* (3 : 8); ~ -em (5), -ęm (2), -(e)m (75); -em *MurzHist* (4); -em : -ęm *MurzNT* (1 : 2). ◇ *L* *którym* (1959), *którem* (138); -em *TarDuch*, *MiechGlab*, *RejPs* (15), *ComCrac* (2), *ConPiotr* (2), *RejJóz*; -ym : -em *ZapWar* (3 : 11), *PatKaz II* (6 : 3), *HistJóz* (4 : 3), *FalZioł* (25 : 1), *LibLeg* (7 : 8), *LibMal* (11 : 5), *RejKup* (1 : 7), *MurzHist* (1 : 2), *KromRozm I* (4 : 1), *MurzNT* (3 : 3), *GliczKsiąż* (4 : 1), *UstPraw* (6 : 1), *WyprKr* (9 : 5), *BibRadz* (44 : 5), *BudBib* (18 : 6), *BudNT* (3 : 17), *ModrzBaz* (2 : 31), *SkarŻyw* (105 : 1), *GórnRozm* (4 : 3), *PaprUp* (1 : 2); ~ -em (2), -ęm (3), -(e)m (133); -em : -ęm *MurzHist* (1 : 1), *MurzNT* (2 : 1). ◇ *V* [*z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaznikiem*] *który* (1057). ◇ *f N* *która* (6177); -ą (5424) [*w tym* : -ą (55)], -a (46), -(a) (707); -a *KochWz* (3); -ą : -a *OpecŻyw* (80 : 6), *RejPs* (43 : 2), *HistAl* (34 : 2), *MurzHist* (10 : 1), *MurzNT* (20 : 3), *BibRadz* (215 : 3), *BielKron* (407 : 3), *Mącz* (221 : 3), *GórnDworz* (284), *RejPos* (254 : 2), *HistLan* (15 : 1), *RejPosWstaw* (26 : 1), *BudBib* (84 : 1), *SkarJedn* (46 : 2), *KochPs* (9 : 1), *SkarŻyw* (208 : 8), *GórnRozm* (40 : 1), *KochCn* (2 : 2). ◇ *G* *której* (2010), *które* (10) [*w tym* : -eé (2)], *któryj* (17), *który* (21); -éj : -é *OpecŻyw* (1 : 15), *RejJóz* (1 : 1; D2v), *LibMal* (24 : 1); -éj : -yj *MurzHist* (2 : 6), *MurzNT* (1 : 8); -éj : -y *MetrKor* (3 : 3), *Mącz* 119 : 2), *ArtKanc* (6 : 1), *ZapKościer* (2 : 4), *ActReg* (17 : 1), *GrabowSet* (11 : 3), *WysKaz* (2 : 1), *CzahTr* (5 : 3), *PaxLiz* (7 : 1); -éj : -é : -y *Calep* (20 : 2 : 1); -éj : -yj : -y *Leap* (29 : 2 : 1), *HistRzym* (17 : 1 : 1); ~ -éj (236), -ej (2), -(e)j (1872); -éj : -ej *Strum* (1 : 1), *OrzJan* (14 : 1); ~ -é (13), -e (2), -(e) (4); -é : -e *OpecŻyw* (13 : 2). ◇ *D* *której* (360), *które* (7), *który* (5), *któryj* (1)

MurzHist; -é *OpecŻywPrzedm*; -y *ZapKościer*; -éj : -é *OpecŻyw* (2 : 6); -éj : -y *MetrKor* (4 : 1), *Mącz* (18 : 1), *CzahTr* (1 : 2); ~ -éj (61), -ej (2), -(e)j (297); -éj : -ej *OpecŻyw* (1 : 1), *Oczko* (4 : 1). ◊ *A* którą (4799) [w tym: -a (73), am (64), -am (9), -an (1), -o (1)], któru [prawdopodobnie wpływ ruski] (5), którą (1) [w tym: -e (2)]; -ą : -u *MetrKor* (13 : 1), *LibLeg* (65 : 4); -ą : -ę *SeklWyzn* (11 : 1), *BietSpr* (15 : 1), *WujJud* (61 : 1), *BudBib* (101 : 1). ◊ *I* którą (1010) [w tym: -a (16), -am (4), -am (3)], któru [prawdopodobnie wpływ ruski] (1); -ą : -u *MetrKor* (1 : 1). ◊ *L* której (1653), które (13) [w tym: -eé (2)], któryj (11), który (15); -é *ForCnR* (2); -yj *MurzHist* (8), *MurzOrt*; -y *ZapKościer*; -éj : -é *OpecŻyw* (4 : 11); -éj : -yj *ArtKanc* (7 : 1); -éj : -y *FalZioł* (108 : 1), *LibMal* (16 : 1), *Mącz* (110 : 3), *ActReg* (11 : 2), *Calep* (18 : 1), *SiebRozmyśl* (4 : 1), *CzahTr* (10 : 4); -éj : -yj : -y *Leop* (25 : 1 : 1); ~ -éj (151), -ej (1). -(e)j (1501); -éj : -ej *OpecŻyw* (3 : 1); ~ -é (11), -(e) (2). ◊ *V* którą [z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaznikiem] (78); -å (75), -a (1), -(a) (2); -å : -a *OpecŻyw* (3 : 1). *n N* które (3011) [w tym: -eé (4)], który (2); -ó : -y *GórnDworz* (56 : 1; F7), *BiałKat* (30 : 1; 228v); ~ -é (270), -e (7), -ę (4), -(e) (2730); -ę *RejKupSekl*; -é : -e *OpecŻyw* (26 : 1), *MurzNT* (12 : 2), *Oczko* (12 : 2), *KochPs* (1 : 2); -ę : -(e) *SeklKat* (1 : 4), *Mącz* (1 : 89), *Calep* (1 : 5). ◊ *G* którego (1139) [w tym: -eégo (2)], którygo (1); -égo : -ygo *Calep* (5 : 1); ~ -égo (115), -ego (10), -(e)go (1014); -ego *MurzHist* (3), *KochPs*, *OsirEpit*; -égo : -ego *OpecŻyw* (13 : 1), *MurzNT* (3 : 2), *Oczko* (7 : 1), *SiebRozmyśl* (2 : 1). ◊ *D* którego (145); -ému (17), -emu (4), -ęmu (1) *MurzNT*, -(e)mu (123); -ému *BiałKat*, *OrzJan*, *SarnStat* (13); -emu *KochPs* (2); -ému : -emu *OpecŻyw* (1 : 1), *Oczko* (1 : 1). ◊ *A* które (2585) [w tym: -eé (4)], który (7); -é : -y *FalZioł* (94 : 1; I 40c), *ConPiotr* (4 : 1; 33), *SeklKat* (11 : 2; G4v, Y), *Diar* (14 : 1; 33) *Leop* (82 : 1; Ps 118/44), *Calep* (8 : 1; 560a); -é (209), -e (4), *JanNKarKoch* (1 : 1); -é : -ę *SkarŻyw* (76 : 1), *ZapKościer* (12 : 2). ◊ *I* którym (490), którym (59); -em *TarDuch* (3), *RejPs* (7), *MurzHist* (2), *MurzNT* (2), *GrzegRóżn*, *RejPosRozpr*, *GórnRozm* (3), *Paprup*, *Phil*; -ym : -em *ZapWar* (2 : 1), *OpecŻyw* (3 : 1), *FalZioł* (7 : 7), *LibLeg* (3 : 3), *LibMal* (2 : 1), *SeklKat* (1 : 1), *GroicPorz* (5 : 1), *UstPraw* (1 : 1), *BibRadz* (9 : 5), *Mącz* (52 : 2), *WujJud* (6 : 1), *BudBib* (18 : 3), *BudNT* (3 : 1), *ModrzBaz* (14 : 4), *SkarŻyw* (17 : 2), *SiebRozmyśl* (1 : 2), *GrabPospR* (1 : 1), *CzahTr* (3 : 1); ~ -em (3) *OpecŻyw*, *MurzHist* (2), -ém *SiebRozmyśl* (2), -(e)m (54). ◊ *L* którym (1132), którym (65); -em *TarDuch*, *RejPs* (3), *ModrzBaz* (11); -ym : -em *FalZioł* (131 : 14), *LibLeg* (2 : 2), *WróbŻołt* (5 : 1), *LibMal* (2 : 1), *RejKup* (1 : 2), *HistAl* (4 : 1), *MurzNT* (3 : 1), *Diar* (3 : 2), *UstPraw* (8 : 1), *WyprKr* (1 : 2), *BibRadz* (29 : 6), *Mącz* (86 : 2), *BudBib* (15 : 6), *BudNT* (1 : 6), *SkarŻyw* (66 : 1), *GórnRozm* (2 : 2); ~ -ęm (1) *MurzNT*, -(e)m (64). ◊ *V* które [z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaznikiem] (24); -é (4) *OpecŻyw* (3), *ZawJeft*; -e (1) *MurzNT*, -(e) (18). ◊ *pl N m pers* którzy (14 516) [w tym: -rzi (1421), -rzj (20), -rży (5) *BibRadz*, *RejPos*, *SkarJedn*, *ZapKościer*, *KolakSzczęśl*, -rzi (1) *ModrzBaz* 100], który (27), któr(e) (6); -rzy : -ry *ZapWar* (22 : 1), *PatKaz II* (7 : 1), *LibLeg* (222 : 3), *SeklWyzn* (32 : 1), *SeklKat* (154 : 1), *RejKup* (21 : 1), *MurzHist* (58 : 1), *OrzRozm* (58 : 1), *HistRzym* (71 : 1), *RejPos* (796 : 2), *BiałKat* (94 : 1), *BudBib* (319 : 1), *BiałKaz* (33 : 1), *CzechRozm* (266 : 1), *NiemObr* (223 : 1), *WerKaz* (11 : 1), *GórnRozm* (64 : 1), *ActReg* (55 : 6); -rzy : -r(e) *MiechGlab* (41 : 1), *GroicPorz* (91 : 1), *BielKron* (1055 : 1), *ZapKościer* (22 : 1), *SkarKazSej* (93 : 2). ◊ *m an* którzy (95) [w tym: -rzi (7)], które (49); -rzy *BierEz* (3), *Murm* (2), *HistJóz*, *HistAl* (13), *RejWiz*, *BibRadz* (4), *RejAp* (5), *GórnDworz* (4), *HistRzym*, *BielSpr* (3), *KochPs*,

SkarŻyw, LatHar (2), KmitaSpit, SkarKaz, CzahTr (3), KlonFlis, klonWor; -ré MiechGlab, LibLeg, WróbŻółt, LubPs, KochSat, SienLek, KochMon, HistHel, SkarJedn, Oczko, KlonŻal (2), KochMuza, GrabowSet, JanNKar, SarnStat (3); -rzy : -ré FalZioł (9 : 10), GliczKsiąż (1 : 2), KrowObr (2 : 2), Leop (3 : 4), BibRadz (10 : 3), Mącz (8 : 6), RejPos (9 : 1), RejZwierc (3 : 1), Phil (2 : 1); ~ -é (6), -(e) (42). subst które (6055), którzy (5), który (3); -ré : -rzyRejWiz (40 : 1), Leop (186 : 2), BibRadz (224 : 1), OrzRozm (19 : 1); -ré:-ry ZapKościer (9 : 1), ActReg (43 : 2); ~ -é (1046) [w tym: -eé (6)], -e (36), -(e) (4973); -é: -e OpecŻyw (44 : 1), MurzHist (5 : 4), BiałKat (5 : 12), Strum (10 : 8), Oczko (41 : 8), KochPs (5 : 17), KochJez (2 : 1), JanNKar (9 : 1). ◇ G których (4229), któr(e)ch (2); -ych : -(e)ch LibLeg (39 : 1), LibaMal (45 : 1). ◇ D którym (1156), którym (75); -ém ZapWar (3), RejPs (5), ComCrac (3), LibMal (4), MurzNT (5), GrabPospR (2); -ym : -ém HistJóz (4 : 1), FalZioł (15 : 6), LibLeg (6 : 1), ConPiotr (1 : 1), RejKup (1 : 3), KromRozm I (6 : 1), Diar (1 : 1), GliczKsiąż (9 : 2), BibRadz (32 : 3), OrzRozm (1 : 2), WujJud (12 : 1), BudBib (9 : 2), ModrzBaz (36 : 10), SkarJedn (8 : 1), Oezko (11 : 4), SkarŻyw (28 : 4), GórnRozm (5 : 1), PaprUp (1 : 4), ActReg (9 : 1), CzahTr (4 : 2); ~ -ém Oczko (4), -em (2), -ęm (4), -(e)m (65); -ęm ConPiotr; -em : -ęm MurzNT (2 : 3). ◇ A m pers które (1439), których (214), który (2); -ych GrzegRóżn, ZawJeft (3), KołakCath, KołakSzczęśl, WysKaz, GrabPospR, KmitaSpit (5), CiekPotr (3), CzahTr (4), GosłCast; -é : -ych HistAl (12 : 2), KromRozm I (6 : 1), MurzNT (12 : 1), KromRozm II (5 : 1), KromRozm III (16 : 3), GroicPorz (8 : 6), Leop (60 : 6), BielKron (265 : 5), Mącz (8 : 1), RejAp (24 : 2), GórnDworz (16 : 2), RejPos (59 : 4), BiałKat (14 : 1), WujJud (19 : 2), CzechRozm (33 : 21), ModrzBaz (43 : 2), SkarJedn (15 : 3), SkarŻyw (52 : 3), StryjKron (2 : 33), NiemObr (16 : 10), ReszPrz (1 : 3), ReszHoz (2 : 1), ReszList (4 : 3), WerGośc (1 : 3), ActReg (8 : 1), Phil (3 : 1), GórnTroas (1 : 1), LatHar (20 : 2), WujNT (79 : 16), SarnStat (53 : 18), PowodPr (1 : 2), SkarKaz (21 : 1), KlonWor (1 : 3); -é : -ych : -y LibLeg (20 : 13 : 1), CzechEp (25 : 6 : 1); ~ -é (87), -e (20), -ę (1), -(e) (1331); -e OpecŻywPrzedm; -é: -e OpecŻyw (5 : 2), MurzHist (4 : 6), MurzNT (9 : 3), BiałKat (8 : 6), OrzJan (5 : 2); -ę : ~(e) ZapKościer (1 : 3). m an które (65), których (2) GórnDworz, KmitaSpit; ~ -e (5), ~(e) (60). subst które (5042), których (8), który (6); -é : -ych SarnUzn (18 : 2), Oczko (20 : 2), NiemObr (56 : 1), SarnStat (373 : 2); -é : -y ZapWar (52 : 2), LibLeg (110 : 1), BielKron (466 : 1), SkarŻyw (128 : 1), ZapKościer (37 : 1), ActReg (59 : 1); ~ -é (615) [w tym -eé (1)], -e (39), -ę (9), -(e) (4379); -e OpecŻyw, KochJez; -é : -e OpecŻyw (40 : 3), MurzHist (4 : 2), MurzNT (17 : 5), BiałKat (10 : 16), Strum (8 : 2), Oczko (17 : 3), KochPs (9 : 4), KochTr (1 : 1), OrzJan (16 : 1); -ę : -(e) HistJóz (1 : 11), ZapKościer (7 : 30), GórnRozm (1 : 13). ◇ I m które (451), którymi (383); -émi BierEz, FalZioł (9), MiechGlab (2), KłosAlg, RejPs (9), RejKup, RejKupSekl, HistAl (11), MurzHist (2), MurzNT, Diar (2), DiarDop, RejZwierc, GrzegRóżn (10), Mącz (22), Prot, SienLek, GórnDworz (14), RejPosRozpr, HistHel, BudNT, PaprPan (2), ModrzBaz (41), Oczko, KochPs (2), KlonŻal, WerGośc, KochPieś, PudlFr, ArtKanc (4), GórnRozm (5), KochWr, PaprUp (5), ZawJeft, ActReg (5), GórnTroas, KochFrag, KochFragJan, OrzJan (4), RybGęśli, JanNKar, SiebRozmyśl, GosłCast (5), SkarKazSej (9); -ymi ZapWar (2), BierRaj (2), ForCnR (2), PatKaz I, BielŻyw, KlerWes, SeklWyzn, SeklKat (2), KromRozm I (2), OrzList (2), KochSat, KwiatKsiąż, LeopPrzep, BiałKat, KuczbKat (3), BiałKaz (4), CzechRozm (34), StryjKron (15), CzechEp (26), ReszPrz (2), ReszList, BielSjem, KochPam, Calep (2),

Phil (2), *GrabowSet* (3), *PowodPr* (4), *CiekPotr*; -émi : -ymi *MetrKor* (1 : 4), *OpecŻyw* (1 : 5), *LibLeg* (8 : 6), *LibMal* (1 : 5), *KromRozm III* (1 : 5), *LubPs* (2 : 1), *GroicPorz* (1 : 10), *KrowObr* (2 : 13), *RejWiz* (2 : 2), *Leop* (11 : 2), *UstPraw* (2 : 2), *BibRadz* (18 : 1), *OrzRozm* (4 : 5), *BielKron* (40 : 93), *OrzQuin* (2 : 2), *SarnUzn* (1 : 1), *RejAp* (5 : 1), *HistRzym* (4 : 2), *RejPos* (22 : 4), *RejPosWiecz*³ (1 : 1), *RejZwierc* (3 : 2), *BielSpr* (16 : 2), *WujJud* (3 : 9), *WujJudConf* (1 : 1), *RejPosWstaw* (2 : 1), *BudBib* (9 : 2), *Strum* (2 : 1), *KarnNap* (1 : 3), *SkarJedn* (13 : 8), *SkarŻyw* (15 : 22), *NiemObr* (1 : 13), *LatHar* (11 : 6), *WujNT* (10 : 14), *SarnStat* (36 : 6), *KmitaSpit* (1 : 3), *SkarKaz* (9 : 6), *CzahTr* (1 : 3); ~ -émi (61), -emi (5), -ęmi (2), -(e)mi (383); -emi *Oczko*; -ęmi *MurzNT*; -émi: -emi *OrzQuin* (1 : 1), *KochPs* (1 : 1), *OrzJan* (3 : 1); -emi: -ęmi *MurzHist* (1 : 1). *f* któreimi (337), któreimi (152); -émi *ZapWar* (2), *BierEz*, *PatKaz II* (3), *MiechGlab*, *WróbŻołt*, *RejPs* (12), *ComCrac*, *MurzHist* (3), *SchlKat* (3), *RejKup* (5), *HistAl* (2), *MurzNT*, *Diar* (5), *DiarDop* (4), *GliczKsiąż* (8), *GroicPorzRej*, *RejWiz* (2), *OrzList*, *WyprKr*, *GórnDworz* (12), *HistLan* (2), *RejZwierc* (4), *BielSpr* (3), *WujJudConf* (3), *RejPosRozpr*, *RejPosWstaw*, *BudBib* (7), *MyePrz*, *StryjWjaz*, *PaprPan*, *ModrzBaz* (23), *ModrzBazBud*, *Oczko* (2), *KochPs* (2), *KoehTr*, *WerGośc*, *BielSjem*, *PudłFr* (2), *ArtKanc* (3), *KmitaPsal*, *KochWr*, *ZawJeft* (2), *ActReg* (4), *GostGosp*, *JanNKar* (5), *SarnStat* (17), *SiebRozmyśl*, *WitosłLut*, *CiekPotr*, *GosłCast* (4), *SkarKazSej* (5), *SzarzRyt* (2); -ymi *ForCnR*, *PatKaz I* (2), *GlabGad* (6), *KromRozm II*, *GroicPorz* (5), *KrowObr* (4), *OrzRozm* (3), *KwiatKsiąż*, *OrzQuin* (3), *SarnUzn*, *SienLek*, *LeovPrzep*, *GrzepGeom* (2), *GrzegŚm*, *BiałKaz* (3), *CzechRozm* (9), *MWilkHist*, *StryjKron* (3), *CzechEp* (10), *ReszList* (2), *GrabowSet*, *WujNT* (9), *WysKaz*; -émi: -ymi *OpecŻyw* (2 : 3), *FalZioł* (7 : 1), *LibLeg* (4 : 1), *LibMal* (1 : 4), *LubPs* (7 : 5), *Leop* (4 : 1), *UstPraw* (2 : 1), *BibRadz* (9 : 6), *BielKron* (17 : 14), *GrzegRóżn* (1 : 1), *Mącz* (29 : 1), *RejAp* (4 : 1), *RejPos* (22 : 3), *KuczbKat* (1 : 6), *WujJud* (1 : 2), *Strum* (1 : 1), *SkarJedn* (1 : 7), *SkarŻyw* (8 : 8), *NiemObr* (7 : 5), *GórnRozm* (1 : 1), *OrzJan* (10 : 1), *LatHar* (15 : 3), *PowodPr* (1 : 2), *SkarKaz* (6 : 2), *CzahTr* (2 : 1); ~ -émi (51), -emi (2), -ęmi (3), -(e)mi (281); -ęmi *MurzNT*; -émi: -emi *KochPs* (1 : 1); -emi : -ęmi *MurzHist* (1 : 2). *n* któreimi (160), któreimi (109); -émi *OpecŻyw*, *TarDuch*, *FalZioł* (5), *RejPs*, *LibMal*, *RejKup* (4), *HistAl*, *KromRozm I* (2), *GliczKsiąż* (5), *Mącz* (1), *RejAp* (2), *GórnDworz* (2), *RejPos* (13), *HistLan*, *RejZwierc*, *BielSpr* (3), *KochMon*, *WujJud*, *WujJudConf* (2), *RejPosWstaw* (5), *BudBib* (8), *BudNT* (5), *PaprPan*, *ModrzBaz* (12), *KochTr*, *WerKaz* (2), *ArtKanc* (2), *GrochKal*, *KochFrag*, *OrzJan* (6), *KołaCath*, *SarnStat* (4), *SkarKaz* (8), *CzahTr*, *SkarKazSej* (2); -ymi *BierRaj*, *GlabGad* (2), *LibLeg*, *KwiatKsiąż* (2), *OrzQuin*, *SarnUzn* (2), *SienLek* (2), *LeovPrzep* (3), *BiałKat* (2), *KuczbKat* (4), *Strum*, *BiałKaz*, *StryjKron* (2), *ReszHoz*, *WysKaz*, *KmitaSpit*, *PowodPr* (2); -émi -: ymi *WróbŻołt* (1 : 1), *SeklKat* (1 : 1), *LubPs* (4 : 2), *KrowObr* (2 : 11), *Leop* (4 : 1), *BibRadz* (6 : 1), *BielKron* (11 : 4), *CzechRozm* (3 : 13), *SkarJedn* (2 : 1), *SkarŻyw* (3 : 4), *CzechEp* (1 : 22), *NiemObr* (3 : 8), *LatHar* (6 : 1), *WujNT* (2 : 10); ~ -émi (13), -emi (1) *OpecŻyw*, -ęmi (1), -(e)mi (145); -ęmi : -(e)mi *RejKup* (1 : 3). $\diamond$ *L* których (1805), $\diamond$ *V m pers* [z orzeczeniem w 2 pl lub z rozkaznikiem] którzy (299) [w tym: -rzy (20)]. *subst* [z orzeczeniem w 2 pl] które (9); -ó (2), -(e) (7).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. Zaimek przymiotny (78518) :

1. *Względny; qui Mącz, Calep, Cn (74973) :*

A. Wprowadza zdanie przydawkowe (57133) :

a. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio (36288) :

α. Rzeczownik określany poprzedza podrzędne zdanie przydawkowe [w tym: oddzielony zdaniem przydawkowym od swojej przydawki (2), w połączeniu z jedną przydawką oddzielony od dodatkowej przydawki (3)] (36013) : *anym mv dw Ran krwawych wpalecz ktory zową roszen rąki lewey a wthorą rana thesh wpalyecz kthory zową wyarny thesch rąki lewey nyezadal ZapWar 1520 nr 2162 (188); BierRaj 18 (18); a zawyefzy ye [modlitwy] w kaplyczy kthora rzeczona yeft wnyebo włyacyza panny Marie. PowUrb +4 (7); MetrKor 37/1v (35); March¹ A (9); March¹ Wiet Av (3); Mam tu z Grecyey kobyły/ Nigdy takowe nie były: Bo od koni poczynią/ Ktorzy w Babilonie rząia. BierEz G2v (86); OpecŻyw 14v (342); OpecŻywList C2v (7); OpecŻywPrzedm C3v (9); OpecŻywSandR nlb 6 (5); ForCnR A2v (12); ForCnR Wiet Av; Nychay zagynye dzyen w ktory yeftem narodzon y nocz ktorey rzeczono yeft począł fyą czlouyek PatKaz I 7 (27); PatKaz II 21 (71); myelcza na ktorych cr^{ist}us znamyenyte uczynky czynyl przy yerufalem ktore byly / nauyedzayacz obchodzyla PatKaz III 142v (76); Humivolae aves, Vogel die nur auff der erden fliegen Ptacy ktorzy pożyemy látayą. Murm 81 (26); Mymer¹ 4; HistJóz E4v (59); KlerPow 2 (8); BartBydg 100v (4); TarDuch D (251); przyłoż na nogi ktore bolą schodzenia wielkiego FalZioł I 9c (1529); FalZiołSpicz V 119v; BielŻyw 149 (74); BielŻywGlab nlb 12 (11); Przydawa fie też tą niemoc z ochnienia błonek ktore ferce okrąziają GlabGad E4v (269); MiechGlab 7 (125); BierRozm 4 (9); KłosAlg A3v (19); KlerWes Av (2); Copia Lysthu od pana Vylamowskie⁶⁰ chtorym vypyssuye odpowyczy na pofselfthwo do Celfarza Tureczkiego LibLeg 9/49v (296); March³ V3v (4); WróbŻołt 31/9 (234); WróbŻołtGlab A4 (10); RejPs 117 (313); ZapMaz V S 2/332; ComCrac 12 (24); Jandrzy brath tegołch Zegothi Michalowłki chtori chodzi w Blankithnim odzyenyu LibMal 1543/69v (413); RejRozpr I (3); ConPiotr 32 (17); Podmaiek/ ktorego drugim flowem kxiądz ostromądr Czyrwcem zowie LudWieś B2 (6); SeklWyzn b2v (65); RejJóz A4v (42); Pyrwłfa częłc wiary byla o bogu oyczu ktory włyżytko łtworzył Wtora o Bogu łynie/ ktory nas odkupyl. Trzocia o duchu łwiętyym/ ktory nas pofłwiacza SeklKat Pv (105); RejRozm 404 (3); Wyznawa też wiarę Panłką Ktorą dzierzał Krefłczianłka RejKup Eov (94); RejKupSekl a5; dla częgo fie zmienila bårwá thwoia skázicielu łwiata/ skázicielu Perłfidiey y Indiey/ ktorys zwycięzył Party Medy y Bathy [Superans parłhos medos et bathos], HistAl L7v (269); HistAlHUNG A3v (3); Nyomálzėi człowyeká ktoryby nye grzefłyl. KromRozm I C4 (121); MurzHist B4 (95); będzie od wás wzięto krolełtwo božo i będzie dáné národowi ktoryby czynil (marg) czyniacęmu (-) [facienti] owoce ięgo MurzNT Matth 21/43 (144); MurzOrt B (2); KromRozm II 13v (153); KromRozm III B8v (238); Połłowie [...] zesłi się do izby, ktora jem byla nagotowana. Diar 19 (137); DiarDop 104 (29); MrowPieś A3v (2); BielKom C2 (31); GliczKsiąż B2v (162); Przypomina też krzyż y przeládowánye ktore w tym krolełtwie ięgo ná wierne przypadác miało LubPs Q3v (568); PRokurator/ ielth Perłoná ktora cudzo łprawy s poruczenia Pána/ álbo/ iáko mowia/ Princypala łwego/ łprawyie. GroicPorz e2 (281); GroicPorzRej C3v; SeklPieś 6 (4); nie Piotr/ áni Papieź [...] ielst opoką/ na ktorey zbudowan ielst kościoł łwięty krześcijańłki/ ale ielst tylko łam Pan Kryłtus KrowObr 15 (648); Bo čás ktory wpłynie/ iuz fie nie náwróci RejWiz 190v (137); Podnołszę rękę moię ku Pánu Bogu nawyłłemu/ ktory włada niebiem y ziemią [possessore m caeli et terrae] Leop Gen 14/22*

(1267); *OrzList* d (31); *UstPraw* C2 (59); *KochZuz* A2 (7); *LeszczRzecz kt* (10); *RejFig* Aa5v (7); *RejZwierz* 128 (53); *WyprKr* 2v (67); nic inego nie roście/ iedno roznice/ zwady/ niefnaiki [...] ktore tylko fráfuią/ y trapią vmyłł náłz *BibRadz* *4 (1726); *BibRadzBaz ktv* (2); *Goski* *2 (3); *OrzRozm* M4 (135); wożili fie do Pefztu/ bo moŃth pokázilá wodá ktory byli vczynili ná łodziach *BielKron* 312v (2736); *GrzegRóżn* H4v (240); *KochSat* B3 (7); *KochZg* A2v (6); Nauká albo mądrość/ przes ktora fię wywiaduiemy o przyrodzeniu/ [...] wŃzelákiey rzeczy. *KwiatKsiąż* E3 marg (84); *Octingenarius grex*, Trzódá w ktory ósmfet yeŃt pogłowia. *Mącz* 259b (1572); *MączLub nlb* 13; *OrzQuin* C4 (143); *Prot* E (32); *SarnUzn* B8v (79); *SienLek* 23v (211); *LeovPrzep* a4v (71); *RejAp* 98 (390); *GórnDworz* Eß6 (340); *GrzepGeom* F4 (83); *HistRzym* 58 (286); Czemu ná to nie baczyłz że cie Pan zowie ćirniem/ głogiem/ á oŃtem/ ktory áż przez fkorę przenika *RejPos* 189 (1222); *RejPosWiecz*² 93v (20); *RejPosWiecz*³ 96 (20); *BielSat* B3v (13); *BialKat* 251 (179); *KwiatOpis* B2v (7); *GrzegŚm* 1 (73); *HistLan* E4 (30); *KuczbKat* 315 (200); *RejZwierz* 2 (351); *BielSpr* 19v (165); *KochMon* 31 (14); *WujJud* 130 (368); *WujJudConf* 253v (82); *KochList* 2; *RejPosRozpr* b3 (37); *RejPosWstaw* 21 (116); Y vczynił Bog powietrze/ y przedzielił miedzy wodámi/ ktore pod powietrzem/ miedzy wodámi/ ktore nád powietrzem *BudBib Gen* 1/7 (905); *BudBibKaw* A2v (2); *HistHel* B (15); *MycPrz* II A2v (45); *Strum* F4 (61); *WierKróc* A2v (11); *BialKaz* C3 (87); *BudNT Iac* 1/6 (205); *StryjWjaz* A4 (29); *CzechRozm* 219v marg (814); *PaprPan* Dd3 (53); *KarnNap* A3 (51); *ModrzBaz* 89v (635); *ModrzBazBud* ¶15v (4); *SkarJedn* 221 (455); *KochOdpr* A3 (11); *Oczko* 5v (81); *KochPs* 214 (145); wezmi/ powiáda/ lyná twego iednorodnego ktorego miłuielz Izááká: á idz znim do ziemie widzenia *SkarŻyw* 285 (1310); *ZapKościer* 1580/4 (124); *KochTr* 5 (16); *MWilkHist* Cv (36); *StryjKron* 762 (351); Rozbieránio słow X.K. ktorymi opiŃuię ántychristá. *CzechEp* 327 marg (965); *CzechEpPORz* *3 (15); *KochJez* A3v (14); *NiemObr* 89 (387); *KochEpit* A2v (2); *KochFr* 18 (44); *KlonŻal* Bv (25); *KochDz* 106 (2); *KochMarsz* 155 (2); *KochMuza* 25 (4); *KochPhaen* 11 (19); WOynę powiedzyeć myŃli ferce moie/ Do ktorey mieczá nie trzebá/ ni zbroie. *KochSz* A2 (9); *KochWz* 138 (5); *KochMRot* A4v (6); *ReszPrz* 76 (74); *ReszHoz* 114 (42); *ReszList* 161 (53); *WerGość* 259 (45); *WerKaz* 282 (25); *WisznTr* 3 (14); *BielSen* 11 (12); *BielSjem* 18 (13); *KochPam* 82 (10); *KochPieś* 4 (30); *KochSob* 67 (2); *KochTarn* 75 (3); *PudłFr* 62 (33); *ArtKanc* C6v (174); *BielRozm* 34 (9); *GórnRozm* N3v (98); *KmitaPsal* A2v (6); *KochProp* 6 (10); *KochPropKKoch* 3; *KochWr* 25 (15); *KochWrJan* 17; *PaprUp* D3 (65); *ZawJeft* 8 (63); *ActReg* 68 (171); *Calep* 41a (246); *GostGosp* 20 (38); *GostGospPon* 169; *GostGospSieb* +4v (5); *GrochKal* 19 (15); *Phil* C (83); *GórnTroas* 52 (46); *KochCn* B3 (5); *KochCz* B2 (4); *KochPij* C3 (7); *GrabowSet* O2 (132); *KochAp* 6 (5); *KochFrag* 20 (28); *KochFragJan* 4 (4); *OrzJan* 81 (118); *OstrEpit* A2v (9); *WyprPl* B4 (2); Wykład vbioru/ ktorego przy Młzey S. vżywáią. *LatHar* 80 marg (668); *KołakCath* A4 (20); *KołakCathOkuń* A2; Bogactw y oŃiádłóci da temu Bog wiele. Bog ktoromu fię kłania ten Ńwiát z niebioáfami/ Przez ktorego ieftełmy/ chodźiem y dychamy. Przed ktorem Monárchowie drżá wŃzytkie⁸⁰ Ńwiátá/ V ktorego zá ieden dzień lą wŃzyłtkie látá. *KołakSzczęśl* C4 (19); *RybGęśli* D (27); Kielichći ktory [quem] ią piję pić będziecie/ y krztem ktorym [quo] fię ia krzczę/ krzczeni będziecie *WujNT Mar* 10/39 (2157); *WysKaz* 8 (62); *JanNKar* B4v (34); *JanNKarGórn* G4; *JanNKarKoch* F3 (2); chłop/ ktory ráni [vulnerans] [...] Szláchćicá/ kaźniá w łtárych Státućiech opiŃaná niech będzie karan *SarnStat* 619 (1729); *SiebRozmysł* Av (63); *WitoŃLut* A2v (20); *GrabPospR* Kv (39);

KlonKr A4v (14); *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* A2 (42); *PowodPr* 74 (157); Máią być kościoły nálze iáko pułtynie/ w ktorych ludzi nie máłz *SkarKaz* 609a (551); *VotSzl* Dv (33); *CiekPotr* 4 (54); *CiekPotrHerb*)?(3v; Wnet w nich wyźrzyłz obłudę y fykofáncią/ Z ktory dźiś iáko wieprze z żyru włáfnie tyią. *CzahTr* D (109); *GosłCast* 23 (39); *PaxLiz* B4v (30); *SkarKazSej* 665b (270); *KlonFlis* D4v (55); *SkorWinsz* A2v (8); *SapEpit* B3v (18); *KlonWor* 67 (44); *PudłDydo* B2 (21); *ZbylPrzyg* B (3); *SzarzRyt* C3v (34); *SzarzRytJSzarz* nlb 2 (2); *SzarzRytLeśn* ktv (2).

W formułach modlitewnych (12): áby Pan nálz Iezus Chryłtus/ nálazł łobie gotowe miełzkánie w nas/ kiedy do nas Przyidzie. Ktory z tobą żywie y kroluie w łpołeczności Duchá S. Bog ná wieki wiekow. Amen. *LatHar* 392 (4); *WujNT* 1.Petr 4/11 (3); *SkarKaz* 581b; Przez Páná nálzego Iezufá Chryłtułá/ ktory z tobą y z Duchem ś. ieden Bog kroluie ná wieki. Amen. *SkarKazSej* 696a (4).

W odniesieniu do rzeczownika łac. [w tym: z dostosowaniem rodzaju gramatycznego zaimka „który” do domyślnego odpowiednika polskiego (4), do rodzaju gramatycznego rzeczownika łac. niezgodnego z rodzajem gramatycznym użytego odpowiednika polskiego (2), z niezgodnością liczby gramatycznej rzeczownika i zaimka „który” (2)] (*Wyłącznie w słowniku*) (34): *Chamaemirsynae*, *Herba*. Ziele z którey we włószce miotły czinią. *Mącz* 50d; *Pecunia quae nos posset a tributis vindicare*, Którazy nas mogła od podátków wolno wczynić *Mącz* 85d; *Larissa nomen civitatis Thessaliae*, Z którego był Achilles. *Mącz* 184d; *Pharsalici campi Thessaliae dicti sunt*, Ná którim Rzymiánie bitwę łami miedzi łobą zwiedli *Mącz* 297b (34).

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym wskazującym lub osobowym (29): *Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius [...]* Bogoflawiony iełt człowiek ktorego bog Iacobow iełt wlpomożyciel iego *WróbŻółt* 145/5; *RejPs* 67 (3); *HistAl* F8; *Diar* 88; *LubPs* F2v marg; *KrowObr* 175 (5); gdzie Medy/ gdzie Perfe/ gdzie Grekowie/ gdzie Rzymkie páńłtwá/ gdzie Ałsyry/ ktorzy ci wśzytcy mienili łie być pány *BielKron* 254 (3); *RejAp* 38v; miał małżonkę bárzo piękną/ kthora zápomniałwłzy wiáry łwey małżeńłkiey/ thá miałá trzech łynow z cudzołółtwá *HistRzym* 101; A tu łie wćzie nędzni páłsterzo/ ktorym wam thu Pan poruczyć raczył to niewinno łtadko łwoie *RejPos* 168v (7); *BudBib* Is 2/22 (2); Tráfiło łię iłz corkę gołpódárłką/ ktorą onę iednę miał/ żołnierz ieden [...] ku łwey woley námowił *SkarŻyw* 183; *CzechEp* 242; *ZapKościer* 1586/65.

Połączenia: »ktory każdy« (1): iáko wiele vpadkow y przygod zá człowieczym narodem chodzi. Zá ktorym káżdym powinnibychmy łrogą opráwę zá dekrety Páńłkami/ łzyroko w píłmiech ołlawionemi. *RejPos* 129v.

»ktory ono« (4): *StryjKron* 617 (2); ze trzech miárek máki: z ktorych ono Sará/ ná rołkazánie małżonká łwe⁸⁰ prze gołście chlebá nápieklá. *CzechEp* 201 (2).

»ktory oto« (11): raczy mię wyłłuchatz w mé prozbie/ ktoráťz oto iuťz po trzecié działám *OpecŻyw* 100v; *PatKaz* II 33v; *LubPs* ee; *KrowObr* 147; *BibRadz* *3v; *RejAp* 82 v; *RejPos* 312 (2); *CzechRozm* 45v; *GostGospSieb* +4v; *WujNT* 349.

»ktory sam« (32): *SeklKat* V2; A ták áni kołcyoła Kryłtułowego/ ktoremu łámemu ewányelia y obyetnice boże łluzą. *KromRozm* III F3v (2); *LubPs* N2v; *KrowObr* 192v (3); *OrzList* h,2v; Dido, [...] Królowa Kártaginská która łamá Kártaginem záłóżyłá *Mącz* 88a (2); *BielSpr* 42v; *RejPosRozpr* b4 (2); á o twey tey obronie niemáłz nie w nowym Tełtámenie: ná ktorym łámym Chriłtánie przełtawáé

máią *CzechRozm* 232v; *SkarJedn* 339 (2); *SkarŻyw* 257; *CzechEp* 235 (6); *ReszPrz* 65; *ArtKanc* L10v; *OrzJan* 63; *KolakSzczęśl* B2 (3); *WujNT* 72; *SarnStat* 1090; *GrabPospR* K2.

»ktory taki« (1): gdy fie vkażáá gwiazdá ná powietrzu/ kthora tháka nigd przed tym nie była *RejPos* 35.

»ktory takowy« (1): ináčéy ma bydz rozumiano o dobrách Królewkieh/ które tákové [...] nam w części álbo wżyfłtkié Tełtamentem mogą bydz oddáné [*de bonis regalibus. Eadem ... legari potermt JanStat* 579] *SarnStat* 709.

»ktory tam« (4): thákové czcze ładzele y po łtronách wewnątrz dżiury miewáią/ w które thám knot w práwion być niemoże *SienLek* 126v; *BudBib Ex* 20/21; *CzechEp* 147; *NiemObr* 102.

»ktory też« (77): PÓd imieniem oleia zamyka fie oliwa y też małło ktore też włochowie zowá oleum de vacca, to iefth, krowi oley *GlabGad* K (4); *MiechGlab* 52; *RejPs* 73v; *LibMal* 1545/99; *MurzHist* F3v (2); *MurzNT* 198v *marg*; *KromRozm III* D6 (2); *Diar* 88 (2); *GroicPorz* d2v (5); *KrowObr* 104 (3); *RejWiz* 179 (2); *BibRadz Act* 1/11 (6); *OrzRozm Rv*; *BielKron* 222v (5); *GrzegRóżn Kv* (2); *RejAp* 62; *RejPos* 205; *RejPosWiecz*³ 97; *GrzegŚm* 8; *KuczbKat* 110; *WujJud* 142; *CzechRozm* 55; *ZapMaz II G* 61/159; *KarnNap* C4v; Niech też y to káždy obaczy/ co fię nie známi rodzi: iáko bogáctwá/ możność: ktore też tákże fá niepewne/ nieuřtáwiczne/ á nietrwáłe. *ModrzBaz* 57; *StryjKron* A3v (6); *CzechEp* 374 (9); *CzechEpPORz* **4; *ArtKanc* B6; *GostGosp* 76; *LatHar* 17 (2); Pozdrawiáią was wielce w Pánu/ Aquilás y Pryfcillá/ z zgromádzieniem řwym domowym (*marg*) v ktorych też mam gołpode [apud quos et hospitor] (-). *WujNT* 1.Cor 16/19 (6); *SkarKaz* 457a; *CzahTr* E2v.

»ktory też sam« (5): *BudBib* 1.Mach 11/8; o iedynym Bogu oycu/ ktory też řam ma być chwalon. *CzechEp* 239 (4).

»ktory to« (42): *PatKaz II* 56v; *WróbŻółtGlab* A5; *ComCrac* 20v; *RejJóz* N4v; *LibMal* 1548/146; *MurzHist* H2; Były téř tam i niewiałty ktoréto zdaleka patrzyły (*marg*) patrzące (-) [*mulieres de longe spectantes*] *MurzNT* Mar 15/40 (8); Zá wyřtępki ktorem pełnił to od řwey młodości *LubPs* F4v; *Leop Ps* 128/7; *BielKron* 336v (2); *RejPos* I (4); *Oczko* 14 (5); *MWilkHist* E2v; *StryjKron* 245; *CzechEp* 363 (6); *NiemObr* 16; 298; *ArtKanc* D2v; *GrabowSet* N; *SarnStat* 1151; *PowodPr* 42; *PaxLiz* Ev.

»ktory wszy(s)tek« (17): *OpecŻyw* 113v; *RejKup* Ov; *KromRozm III* N4 (2); *BibRadz Gen* 14 *arg*; *BielKron* 135v; *WujJud* 133; *WujJudConf* 130v (2); *BudBib Cant* 4/2 (2); Potym wedle odrodzenia y napráwy wřzech rzeczy/ ktore wřzyřtkié ták ná niebie iáko y ná źiemi nowemi fie řtały *CzechRozm* 37v; *SkarŻyw* 518; á to mamy rozumieć o náuce Prorockiey y Apořtolřkiey/ ktora wřzyřtká prowadzi do Chřiřtufá páná/ y ludzi ná nim buduie, *NiemObr* 36; *ActReg* 134; *GrabPospR* Mv; *SkarKazSej* 697b.

1) Przed „który” domyřlny odniesiony do rzeczownika zaimek „ten”, „taki”przeważnie po wyznacznikach interpretacyjno-uwydatniających: „zwłászczá”, „jedno”, „tylko”, „to jest” itp. lub po spójnikach wprowadzających szeregi łączne, rozłączne, włączne, przeciwstawne [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (266) : Aleć tu řłufze ná mądre/ Y krzywdy przyiąć zá dobre: Zwłázczá ktorá czynią oni *BierEz* I (4); Teř řok tego ziela [...] goij khařdą ranę/ á zwłázczá ktore bywają z złyeh krořł *FalZioł* I 89a (18); Pytan [...] iaka łodzia nabezpiecznieyřza, rzekł ktora ná ziemi bezpiecznie leži. *BielŻyw* 22 (3); *GlabGad* O5 (5); *KłosAlg* A4; *WróbŻółt* Q4v (8); *RejPs* 85; *RejKup*

o8v; *MurzHist* F3; *MurzNT* 76; *KromRozm II* i2v (2); wślyftkye rzeczy vczynyone/táko ktore w nyebye/ yáko ktore ná żyemi lą. *KromRozm III* C4v (4); *Diar* 87; *GliczKsiąż* L5 (2); *LubPs* bb; *GroicPorz* k4v (6); *KrowObr* B4 (5); Bo ácz Pan Bog rofkazał ábyś czcił lekarzá/ Lecz ktory iest cnotliwy/ nie owego łgarzá. *RejWiz* 61 v (7); *Leop Prov* 28/14; *BibRadz* *5 (8); byli pilni tego áby mogli náfzē łodzią ná łtronie álbo ná zad ktore idą vchwyćić. *BielKron* 45 1v (13); *GrzegRóżn* N3; *Mącz* 410c (13); *ProtStoj* Ev; *SienLek* 132v (10); iuż ná was nie wložę inego brzemieniá/iedno w ktorymem was zoftáwił/ á w tym iuż trwaycie *RejAp* 33 (8); *GórnDworz* I8v; *GrzepGeom* E3 (15); *HistRzym* 111v; *RejPos* 42v (23); *BiałKat* 183v (3); *KuczbKat* 40; *RejZwierc* 259 (6); *BielSpr* 17; *WujJud* 125v (4); *WujJudConf* 42v (2); *RejPosRozpr* c (2); *RejPos* [143⁴]v; Przeto ołtarze ich rozválicie/ á obrázy ich połamiecie/ y gáie/ ich wyrábacie. (marg) To iest ktore oni mieli zá święte. (-) *BudBib Ex* 34/13 (4); *Strum* O3v (2); *BiałKaz* H2v; *BudNT* li6 (2); *CzechRozm* 4 (9); *ModrzBaz* 77v (6); *SkarJedn* 72; *Oczko* 1; *SkarŻyw* 269 (4); *CzechEp* 34 (6); *NiemObr* 111 (2); *ReszPrz* 82 (2); *WisznTr* 11; *ArtKanc* Q5v (2); *BielRozm* 18; *KochCn* B3v; *GrabowSet* V3v; wślyfcy [synowie] królowáli/ Oprócz kórzzy łtan inŷy chcąc łobie obráli. *KochFrag* 43; *LatHar* +++2; *WujNT* 693 (12); tedy iedná z dziedzin onych/ to iest/ przy kóréy zoftáie łtáré rzéczyfko/ wślyftkę y całą ma mieć wláłność w rzéce *SarnStat* 467 (20).

β. *Rzeczownik określany występuje po zdaniu przydawkowym [w tym: oddzielony od przydawki występującej przed zdaniem przydawkowym (14)] (85)* : *Kotká* v ktorego się chowála/ *Młodzieńcá* się rozmiełowała *BierEz* 13 (3); *TarDuch* D2; *MurzHist* N3; *MurzNT* 58v; *Diar* 30; *Krolewno* niebieska wewel fię/ kthoregoś záflużyła nośić/ modł fię zá námi Bogu *KrowObr* 163v; Iákożes zginęło ktore leżyłz ná morzu/ miáło známienito [*quae habitas in mari, urbs inclita*] *Leop Ez* 26/17 (2); *GrzegRóżn kt* (7); *KwiatKsiąż* 14; *Mącz* 267a (2); *SarnUzn* F3 (3); *GórnDworz* Z3v (2); *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 100; *BudNT Ioann* 1/45 (2); *CzechRozm* 20; Wyliczał też dla ktorych obran cnoty iego. *StryjWjaz* B4; *SkarJedn* 270 (2); vpámieytay fię á wydzielz iefcže ciężłzłego ktorec gotuią kátowánia *SkarŻyw* 532 (3); O Który światem władałz/ y króluiefz wiecznie/ Powłtán pánie *KochPs* 96; *MWilKHist* G3v; goły ktory w ręku trzymał podał mu miecz *StryjKron* 667 (4); *CzechEp* 254 (11); *BielSen* 16 (2); *ArtKanc* A14 (3); *ZawJeft* 42; *ActReg* 141; *GrabowSet* N3; *LatHar* 174 (3); ná iáki czás vkázował/ ktory w nich był duch Chriřtułow [*significaret in eis Spiritus Christi*] *WujNT* 1.Petr 1/11 (10); *SarnStat* 19 (7); *Day* ściérpiec kóré zelzlełz/ w łtáłości karánié *GosłCast* 21; *CiekPotrOstr*)?(3; *PudłDydo* B4v (2).

γ. *Rzeczownik określany występuje w zdaniu przydawkowym przy „który” [w tym: domyślny z poprzedzającego kontekstu (6); który + rzeczownik na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (118)* : Częłto ludzie Bogá żądáią/ Ktorych rzeczy potrzeb nie máią *BierEz* 13 (2); Ktory człowiek poddá fie żarlottwu/ darmo pratuie aby nabył tznoty kóré. *OpecŻyw* 37v; *MetrKor* 57/119v (2); Ale ołmego księżycza/ kthore fie dziatki rodzą/ pólpolicie á rzadko ma pochybyć: aby miały żywo zoftáć. *FalZioł* V 16c (2); *GlabGad* P8; *LibLeg* 6/115 (2); *ComCrac* 15v (2); *SeklKat* Xv; *ZapWar* 1549 nr 2662 (2); *HistAl* G2; *MurzNT* 71 marg; *Diar* 70; *GliczKsiąż* K2v (2); *LubPs* 12; *GroicPorz* dd4v; ktory Zwon vwierzy będzie zbáwion/ á kthory zwon nie vwierzy będzie potępion. *KrowObr* 103v (3); *Leop Rom* 10/5 (6); *UstPraw* C4v (2); *BibRadz Deut* 23/16; ktora rzecz pólpolicieie nie ma powagi *BielKron* 183 (18); *GrzegRóżn* K4; *KwiatKsiąż* N3v (3); *Mącz* 279d (4); Ktory koń ma wielkie nozdrze [...] bywa

śmiały. Kthory koń mocno łtoi/ [...] dobry bywa/ ále nie rychły. *SienLek* 187 (5); *BiałKat* 58v; *BielSat* N3v; *RejZwierc* 162v; *BielSpr* 1v (2); *Strum* C3v; *BudNT Rom* 13/1; *ModrzBaz* 87v (3); Od Papieża który łię Kościoł dzieli nie iełt kościoł/ ále zborzyłzczę odłzczepieńłkie. *SkarJedn* d8 (2); *SkarŻyw* 408; *ZapKościer* 1580/7v (7); *WisznTr* 9 (2); *BielSjem* 40; *BielRozm* 19; Ienołz ktori Pan chce bic rozumian łprawdliwem/ niena iedney ale nawłzitkich łprawach ma to okazowac *PapUp* G3v; *GostGosp* 162 (6); *LatHar* 180; *WujNT Matth* 7/2 (5); A które przywileie [*Quae tamen privilegia JanStat* 73] nie będą mogły byđz vkazáne przed Séymem przyłzłym/ ná Séymie máią byđz vkazáne *SarnStat* 397 (12); *KmitaSpit* C2v; Bo ktore włtawy łprawdliwołci w łobie nie máią/ á iáką krzywđą ludzką pokrzywione łą: nie łą Prává/ ále złołc łzczera, *SkarKazSej* 698b (3).

đ. Rzeczownik określany (jego synonim lub hiperonim) powtórzony przy „ktory ” w zdaniu przydawkowym [w tym: podrzędne zdanie przydawkowe w antepozycji (2)]: (72) : *ZapWar* 1505 nr 1993 (7); ktorey rzeczy konyecz dobry włzytka rzecz dobra *PatKaz III* 145v; *WróbŻołt* 117v; ktoregoscie połła swego przilłaly wniektorich sprawach swich, połfel wasch do nas przilłchedł *LibLeg* 10/60v; mam ych karacz karanym ktorim karanym bedzie wolia nascha rołkazacz ich karacz. *LibLeg* 10/61; *KrowObr* 59v (3); *OrzList* ev (3); Wolodor [...] pochowan w Przemyłłu v S. Iwaná ná zamku/ kthory kołcioł łam był dał zbudowác. *BielKron* 353 (9); *GrzegRóżn* B3v; *Mącz* 274d (2); A záłie czálú nigdy nie było/ áni do Sądneło dnia bęđzie/ którégoby czálú Kápłaná ná Swiełcie nie było. *OrzQuin* X4 (3); áni rozum człowieczy ogárnać moze wieczne^{so} Bołtwá/ W ktorym Bołtwie łą włzytki rádołci/ wdzięcznołci *SarnUzn* B5; *RejAp* 104v (3); *GórnDworz* Kk (4); *RejPos* 295 (3); *BiałKat* 351; *WujJud* 167v; *WujJudConf* 254v; *BudBib* I 429b marg; *CzechRozm* 54; wnet ná nich pomłtá Boża przyłzłá/ iž Srebro y Ołow/ ktore krułzce przed tym w gorach Bitomłkich hoynie kopano/ záraz zginęły y przepáđły *StryjKron* 448 (2); *CzechEp* 182; *Phil* 02; *WujNT* 870; NAprzód liłtu trzebá/ który liłt Podwodnym zowiá *SarnStat* 974 (3); *CiekPotr* 42; Vwaž godnołc/ rodzice/ bogáctwá/ którými Dáry cię Bóg włzłáchcił *GostCast* 36; ten podobień iełt Aufłtrowi wiáłtrowi z południá: ktory wiáłtr iełt łłáby/ miękki/ wilgotny y opárzyłty *KlonFlis* B.

W zdaniu nadrzędnym rzeczownik łaciński (1): Minyae, populus Boeotiae et Thessaliae, Z któręo łudu łi byli którzy w łodzi Argo do Troyey ciágnęli *Mącz* 223b.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (6): *PatKaz II* 51v; aby włzy nad brzegyem rzek, kthore thy tho zyemye, Coroná połłką y zyemyá Moldawłką granyczá bily ołzadzany volno *LibLeg* 6/157; Ie^{so} Młcz Pán woyewoda [...] przedal wlokyę na Kofłzczyerzynę [...] ktora tha wloka przypadla na ye^{so} Młcz Pána woyewodyę Iure caduco *ZapKościer* 1584/48 (4).

Połączenia: »ktory ono« (1): Wnuk Battego (ktory ono Baty był Połłkę y Ruł w łzczłciu łet tyłciáç Tatárow zburzył) *StryjKron* 416.

»ktory takowy« (1): Iako lektwarze, konfety/trocifłzki/ fyropy/ prochy/ kliłteri/ wonie/ kurzenia/ maczania/ pláłtri/ małci. O ktorich takowych rzeczách: niewiáłty wmięłtne/ máią wmięłtne dołwiadczenia. *FalZioł* V 28.

»ktory to« (4): *BielŻyw* 79; *Mącz* 17c; v xziegy nafé mieiskie wpisacz łzume pięniędzi ktorich tho pienedzi łzummy poziczel opatrny pyotr pęç *ZapKościer* 1589/87 (2).

b. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy lub przysłówek zawsze poprzedzający podrzędne zdanie przydawkowe (455) : Lowiec łupież niedźwiedzi sprzedał Ktorego w iednym leśie wiedział *BierEz* 14 (3); *OpecŻyw* 10 (4); *PatKaz II* 71v; *PatKaz III* 114v; *TarDuch* D4; *HistJóz* D4v; *FalZioł* V 35 (6); *BielŻyw* 86; *GlabGad* A3 (2); *MiechGlab* *3; Dał nam okraśię Iacobowę ktorego miłował. *WróbŻołt* 46/5 (2); *WróbŻołtGlab* A3v (2); *RejPs* 102 (3); *LibLeg* 11/64 (3); *SeklWyzn* a3; *SeklKat* K4v (2); *HistAl* A3v; Iých dziłzyeyfchey Noczi wlyall na przethr myąłchkanya katholicznego kthoremu fluzil *LibMal* 1550/ 151; *KromRozm I* D2v; *MurzNT Matth* 26/75; *KromRozm II* x2 (5); *KromRozm III* I (5); *DiarDop* 108; [aby rodzice] czynili to według rofkazánya Boskyego/ kthory chce áby rofpułty nye było. *GliczKsiąż* F7 (2); áby otworzyli brany kościelne/ w kthorym fprawiedliwość y żywot wyeczny przez Kryftulá nábyty/ opowiedan bywa. *LubPs* aa3v marg (9); *GroicPorz* p3 (2); *KrowObr* 233 (17); A iuzby to obyczay fnađz był prawie krowi/ Która nátkawfzy boki leżąc nic nie mowi. *RejWiz* 16 (6); *Leop Ios* 24/15 (12); Temi słowy chce złożyć próżną chwálę Zydowfką ktorzy fię chlubili że ie sobie Bog obrał zá lud ofobliwy. *BibRadz II* 42b marg (28); Bárbárołę poráził zá pomocą Krześciánfką/ ktorzy byli w niewoli v Turkow w Thunis. *BielKron* 191 (35); *Mącz* 153d (3); *GrzegRóżn* I4v (2); *KwiatKsiąż* F3 (3); *OrzQuin* V3v marg; *LeovPrzep* G4v (4); *SarnUzn* H4v; Weźmi łáien ciołkowych/ kthory ielzche śšie *SienLek* 123v (3); *RejAp* 26 (5); *HistRzym* 76 (2); *RejPos* A5v (12); *BialKat* 26 (4); *GrzegŚm* 6; *KuczKat* 435 (6); Ale iákoż fię rozgniewa? Pewnie dziećinnym gniewem/ ktore fię rowno ták rozgniewa kiedy mu fuknią wezmą iáko kiedy gałkę. *RejZwierc* 77 (9); *BielSpr* 11v (3); *KochMon* 22; *WujJud* 156 (9); *WujJudConf* 112v (8); *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [41³]v (3); Bráčia moi omylili mię iáko potok/ á wplynęli iáko powodz rzeczna. Ktore bywaią mętne od lodu *BudBib lob* 6/16 (11); *HistHel* C4 (2); *BialKaz* G; Iáko y Dawid mowił o błogofławienftwie człowieczem / ktoremu Bog policza fprawiedliwość *BudNT Rom* 4/6 (4); *CzechRozm* 148v (32); *PaprPan* F; *ModrzBaz* 112v (10); Bo to fá Heretyckie pokrywki/ ktorzy fzczerym fię fłowem Bożym zdobiąc/ do piłmá vkázuia *SkarJedn* 35 (4); *Oczko* 6; *KochPs* 174; toćby prawie po Gálileyfku/ ktorzy mowia/ ifz Chryftus vkrzyżowány zmartwywftal *SkarŻyw* 188 (19); *MWilkHist* 14; *StryjKron* 295 (9); *CzechEp* 117 (14); *NiemObr* 62 (26); *KochFr* 123; *KochPhaen* 24; *KochWz* 141; *ReszPrz* 80; *BielSen* 11; *ArtKanc* S17v; *GórnRozm* K3 (2); *PaprUp* 12 (9); *ActReg* 116 (2); *Phil* N; *GrabowSet* S3v; *OrzJan* 108 (3); *LatHar* 362; To fzemránie wfzczęło fię z krewkości ludzkiey/ á z chytrości fzátánfkiey/ kthory onę dziwną zgodę y iedność kościelną chciał potárgać *WujNT* 419 (30); *WysKaz* 1; *JanNKar* C2 (2); *SarnStat* 783; *SiebRozmyśl* [A2] (2); *SkarKaz* 486a (2); *CzahTr* G2; *GosłCast* 61; *SkarKazSej* 684b.

Połączenia: »ktory sam« (1): Y któz by tak niebácznym prawie názyt być miał. Ktoryby Chryftufowym fłowom wierzyć niechciał. Ktory sám ielst iftotną oną prawdą żywą. *KolakSzczęśl* B2v.

»ktory też« (3): Kryftus/ álbo zakon yego/ myał być zgotowan ná wirzchu gor/ to yeft ná poftánowyenyu y porządku ápoftolłkim ktorzy też fá gorámi álbo pagorki *KromRozm III* G5v; *LubPs* L2v; *ReszPrz* 69.

»ktory to« (1): posłán ielst do nie⁸⁰ aby go w miłofierdźiu panłkiem wjścił/ kthory to iáko miłofięrni ociec [...] iakofz by mu czego mogł odmowic *MurzHist* 13.

α. Przed „który” domyślny odniesiony do rzeczownika zaimek „ten”, „taki” po wyznaczniku interpretacyjno-uwydatniającym „zwłaszcza” (1) : Wezmi pfię łayno/ á zwłazczza kthoriby był koftkami przez dwa dni karmion *FalZioł* V 81.

β. Rzeczownik określany powtórzony w zdania przydawkowym przy „który” (6) : Czwarty vuyod yeftł kofzczyelny kthory kofzczyoł bładzycz nyemoze *PatKaz I* 8v; *CzechEp* 248; DLá łwowełnftwá kmiecégo/ ktrzy kmiećie iákoby żadnego práwá nád łobą niemieli [*propter deordinationem Kmethonum: dum videlicet tanquam nulla lege astricti JanStat* 1090] *SarnStat* 293 [*idem* 665, 920]; ifte [*substytuty*] Pánom y Sędzióm Ziemłkim/ w których Ziemiách vrząd tákowy máią [*pisarze*]/ będą powinni pfełntowác [*Iudicibus terrarum, in quibus officium huiusmodi possident JanStat* 497] *SarnStat* 563 (4).

γ. W odniesieniu do zaimka w połączeniu z rzeczownikiem. (Zdanie przydawkowe objaśnia osobę, przedmiot lub zjawisko, którego znaczenie zawiera rzeczownik, a wskazane, wyodrębnione albo uogólnione przez odpowiedni zaimek temu rzeczownikowi towarzyszący) [w tym: zaimek po rzeczowniku (2191), z domyślnym rzeczownikiem z poprzedzającego kontekstu (1542). Zdanie przydawkowe w antepozycji (24); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (17929) : Mi thi causi thu na syem ktore przisli chczeni skonczicz i sprawiedliwosz wsisthke s thimi Cortizanami vczinicz ossobam thim ktore się mienia od nich krziwdi miecz. *ZapWar* 1545 nr 2646 (75); *MetrKor* 31/621 (51); A ktori się yuż ygracz im albo niewiaft nierządnych pilnuie a zbithnie trawi, then y takowy towarzifsz albo czeliadnik panu swemu bycz wierzen niemofze *ListRzeż w.* 11 (5); *BierRaj* 16 (14); *PowUrb* +v; Máłpá dwoie dzieci rodzi/ Więć iednego nienawidzi. A drugie bárzo rniłuiie/ Závždy ie w ręku piáftuiie. Więć ono ktore nofiłá/ Leżac w nocy vdufiłá *BierEz* M (36); *OpecŻyw* 184v (132); Ten był dziwnych vczinkow fprawtza a vczyciel onych ludzi ktorzy radzi fluchaią tych rzeczy ktoreé práwdziwé łá. *OpecŻywList* C2v (2); *ForCnR* B4v (10); *ForCnRWiet* Av; *PatKaz I* 15v (12); *PatKaz II* 76v (44); *PatKaz III* 90 (14); *Murm* 15 (4); *HistJóz* A2 (12); *KlerPow* 4 (2); *TarDuch* B6v (13); nafienie w iedney bani ieft rozne/ abowiem to ktore ieftł przy łamey fzypułcze wierchniey/ ieft lepfze/ potim nietak dobre fpořzotku/ á ktore ieftł na dole baniey to ieftł mnieyřzey dobroci *FalZioł* I 39c (387); *FalZiołSpicz* V 119v; *FalZiołUng* V 119 (3); *BielŻyw* 127 (43); *BielŻywGlab* n1b 11 (7); Takowa karmia ieftł zdrowa z kthorey nawięcey fię krew mnoży á ciało naraftłha *GlabGad* H8 (69); *MiechGlab* 19 (17); *BierRozm* 4 (10); *KłosAlg* D4 (5); Na thy rzeczy chtore był pan Soboczki przynosił, thack my Luthphibaftza odpowedyzal. *LibLeg* 9/51 (348); *March*³ V7 (2); *WróbŻołt* V v (34); *WróbŻołtGlab* A5 (6); *RejŁas w.* 41; A vznayćie fię wtym/ iż to ieftł ten pan kthory ftworzył nas *RejPs* 146 (180); *ZapMaz II* G 97/90 (2); *ComCrac* 17v (25); *LibMal* 1546/110 (52); *RejRozpr* H4v (4); *ConPiotr* 34v (8); *LudWieś* B4 (2); A bych przyfięgał yż tą wiarę trzymam ktore trzyma nafwięzi[!]/ Pan Paweł Papieftł trzeci *SeklWyzn* a4 (24); *RejJóz* Hv (23); *SeklKat* C2 (70); *RejKup* b3 (45); *RejKupSekl* a5v (5); *HistAl* A5 (75); *HistAlHUng* A2v (2); *KromRozm I* O3v (53); *MurzHist* R (47); Oicze dai mi częć mạięności tę która ná mię przychodzi [*da mihi portionem substantiae, quae me contingit*] *MurzNT Luc* 15/12 (67); *MurzOrt* B (4); *KromRozm II* x (76); *KromRozm III* B8 (96); *Diar* 26 (117); *DiarDop* 99 (31); *MrowPieś* A3v; *BielKom* n1b 4 (7); *GliczKsiąż* 03 (216); *LubPs* Q2v (209); *GroicPorz* fv (161); *GroicPorzRej* C4 (2); mamy to s przyrodzenia złego iż fię wiecey tym

rzeczam dziwiemy ktore ręká ludzka íprawiá/ [...] á niíli tym ktore ręká Boska ítworzyłá *KrowObr* 116v (496); *RejWiz* 90v (101); Tho íeít ten Anan/ ktory nálafl [*Iste est Ana, qui invenit*] (Iemym) wody ciepé ná pułczy *Leop Gen* 36/24 (470); Ktorzy świętoíci ítározytne zhánbili: ktorzy wrzędem koícielnym wzgárdzili: ktorzy ná koniec/ ná ciálo y ná krew páńfká/ rozpułcili íádowity y niecnotliwy ięzyk íwoy: ná takowych ludziách [...] záháwili fye wízyfcy Dyabłowie *OrzList* d2v (50); Obiecuiem líftow nikomu nie dáwac takowych/ ktoreby znaczyły expeotátywę ná íakie doítoieńítwo *UstPraw* H2v (44); *LeszczRzecz* A5v (12); *RejFig* Aa3v (3); *RejZwierz* 106v (18); *WyprKr* 122 (3); *BibRadz Gen* 1/7 (554); *BibRadzBaz* ktv; *Goski* A14; *OrzRozm* A2 (119); *BielKron* 158 (611); *GrzegRóżn* A2 (60); *KochSat* B2 (3); *KochZg* A3; *KwiatKsiąż* F4v (54); *Mącz* 267d (282); *MączLub* n1b 13 (2); *OrzQuin* O3 (139); *Prot* C2 (8); á ktoryc íe vkazał thenżec Bog mowi: Nie miey Bogow ínfzych. *SarnUzn* D3v (44); *SienLek* 2v (108); *SienLekAndr* a3 (5); *LeovPrzep* F4v (30); *RejAp* 22v (351); *GórnDworz* Dv (616); *GrzepGeom* C4 (47); *HistRzym* 92 (130); Rozumiał Pan íz íe miáły więcey rułzyc ktore o nim nápiáne były ony prorocíwá/ gdyż były íawne *RejPos* 10 (2051); *RejPosWiecz*² 91 (29); *RejPosWiecz*³ 98v (10); *BialKat* 306 (112); *BielSat* Cv (6); *GrzegŚm* 41 (29); *HistLan* A2v (44); *KuczbKat* 140 (241); *RejZwierc* 222 (334); należy wiedzieć y ípiáne miec mieyíca wízyfki ty przes ktore woýlko má wieść/ íefli gory/ íefli chroftý/ íefli rzeki/ íefli błotá *BielSpr* 7v (63); *WujJud* 231v (185); *WujJudConf* 130 (71); *RejPosRozpr* b3v (19); *RejPosWstaw* 42 (85); *BudBib* 2.Mach 1/33 (330); *HistHel* B (9); *MycPrz* I B (24); *Strum* F4v (62); *WierKróc* A3v (5); *BialKaz* C3 (47); niemáíz tego człowieká ktoryby winnicę íadził/ á owocuby zníey nie vżywał. *BudNT przedm* a5v (52); *StryjWjaz* A2 (2); *CzechRozm* 112 (652); *PaprPan* N4v (36); *KarnNap* A2 (28); Nie trzeba íię w tey Rzeczypoípolitey/ w ktorey [*in republica, qua*] takie práwa pánuia/ ípodziewác onego końca/ ku ktoremu [*finis ille, propter quem*] ludzkie zgromádzienia bywaiá/ áby wízytcy obyvátele ípokoynie á ízczeńíwie życ mogli *ModrzBaz* 71 (464); *ModrzBazBud* ¶5v (2); Adryan wtory złożył Synod w Cárogrodzie/ ten ktory Lácinnicy ósmym zowiá *SkarJedn* 142 (196); *KochOdpr* B4 (2); *Oczko* A4 (58); W tym fye dole potopili Który íami kopáli: W tym fye sídle połowili/ Które íami ítáwiáli. *KochPs* 14 (18); *SkarŻyw* A3 (673); *ZapKóscier* 1580/5 (31); *KochTr* 13 (3); *MWilkHist* F3 (14); *StryjKron* 11 (61); *CzechEp* 231 (457); *CzechEpPORz* **2v (17); *KochJez* A4; *NiemObr* 6 (219); *KochEpit* A4 (2); *KochFr* 32 (12); *KlonŻal* A2; *KochBr* 151; *KochPhaen* 19 (5); *KochWz* 141 (3); *KochMRot* B3; *ReszPrz* 13 (49); *ReszHoz* 134 (28); *ReszList* 190 (62); *WerGośc* 266 (23); *WerKaz* 287 (6); *WisznTr* 5 (2); *BielSen* 18 (3); *BielSenJoach* 3; *BielSjem* 3 (3); *KochPieś* 33 (4); Ale śmierc nieużyta [...] Wzięlá nam mężá tego/ ktory przez íwé cnoty/ Mógł był íełczę przywrócić ón dawny wiek złoty. *KochTarn* 75 (2); *PudłFr* 13 (14); *ArtKanc* L (46); *BielRozm* 20 (4); pod tym práwi Pánem zle miełzkác/ pod ktorem nie máíz nie Wolnoíci/ ále pod tém tyíáskróc gorzey/ pod ktorem wízyfko káždemu czyniéc íeít wolno. *GórnRozm* B3 (123); *KochProp* 15 (2); *KochWr* 22 (16); *KochWrJan* 18 (3); *PaprUp* H4 (36); *ZawJeft* 21 (14); *ActReg* 9 (115); *Calep* 306a (32); *GostGosp* 82 (17); *GostGospGroch* kt; *GostGospSieb* +3 (2); *GrochKal* 6 (6); *Phil* K2 (55); *GórnTroas* [3] (37); *KochCn* B4 (2); *KochCz* A4 (7); *KochCzJan* A3; *KochPij* C2v; GDzie íá próby náłze/ gdzie wołania one/ Ktore k tobie były? *GrabowSet* C2v (20); *KochAp* 12 (2); *KochFrag* 49 (10); *KochFragJan* 4 (2); *OrzJan* 99 (114); *WyprPl* B4; *LatHar* 191 (256); *KolakCath* B2 (9); *KolakSzczęśl* B2v (13); *RybGęśli* C4v (5); *WujNT* 559 (619);

WysKaz 2 (45); JanNKar D3 (23); JanNKarGórn Hv (2); JanNKarKoch G2 (3); Bo rzeczy té/ które były nie tak potrzebne w Státut námiélszáne vprzátnąłem *SarnStat *4 (761); SiebRozmysł A3v (82); WitosłLut A2v (4); GrabPospR K4v (25); KmitaSpit A2v (5); PowodPr 4 (55);* Iam táki y tenże Bog ná którym słuźnie przeštáicie/ y od ktorego wśzytkiego śwego błogóśławieńftwá oczekiwacie. *SkarKaz 549a (247); VotSzl A4 (18);* Niekupiłeś domu Ty v młodzięcá tego? milczyśz? tego w którym Teraz miéłzkafz. *CiekPotr 9 (34); CzahTr 12 (32); GosłCast 61 (13); PaxLiz A3 (7); SkarKazSej 660a (109); KlonFlis A2 (6); SkorWinsz A2; SapEpit A4 (2); KlonWor 65 (25); PudłDydo B3 (9); RybWit Av (2); ZbylPrzyg B2v (2);* Smiał śie waleczny Rzym/ z śyná onego Oycá/ dzielnościá przełomion ktorego Stráźny Hállnibal/ y fortunná zbroię Muśiał opuścić/ y oyczyznę śwoię. *SzarzRyt B4v (5).*

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym wskazującym lub osobowym (3): LibLeg 10/123; Szczeńliwi słuźdy oni/ ktore gdy Pan przydzye/ naydzye śie cźuyne. RejPos 344; Ach śerce to wnet będziefz tym mieczem zbdzione/ Ktoeś ty tak iefł nędznie miłościá słuźpione. PudłDydo [B5].

Połączenia: »ktory oto« (6): KrowObr 235; RejPos 339v; CzechEp 145 (2); A tey corki Abráámowey ktorá oto [quam] zwiázal słuźatan od ośminaście lat/ zali nie potrzebá było od zwiázki tey rozwięzác w dzień slobotny? *WujNT Luc 13/16; SiebRozmysł M.*

»ktory sam« (7): A táć iefł oná pierwśza Reguła Práwá Cefárskiego/ dla kthorey śámeey brzydzą śye Palacy Práwem Cefárskim *OrzRozm L4v; KwiatKsiąż K2v; GórnDworz Ff3; KuczbKat 384; CzechRozm 65v; SkarJedn 386; GórnTroas 18.*

»ktory tam« (1): A iuż wiecznie przy śobie ośádi w tym niebie/ Ktorego tám rádości żadna myśł nie znieśie *RejWiz 194.*

»ktory teź« (6): RejPs 112v; A polowiczą thich pyenyedzi yemu dacz, kthorech theśch bilo fl 15 LibMal 1550/155v; KrowObr 152v; CzechEp 407 (2); WujNT Ioann 21/20.

»ktory to« (13): PatKaz II 58v; A thego Bogá práwem śercem wyznawaymy Ktorego to wody śá GrzegRóżn 02; RejAp 116v; RejPos 209v (4); KuczbKat 430; CzechRozm 41; CzechEp 69 (3); CzahTr Fv.

»ktory wszy(s)tek« (8): Leop 4.Reg 3/21; KuczbKat 300; WujJud 168; ModrzBaz 89; SkarJedn 121 (2); CzechEp 270; Iáko ony vśtáwy/ około iedzenia/ pićia/ ofiar [...] y inne/ ktore śię wśzytki od Chryśtuśá nowym iego zakonem zniośły. SkarKaz 311a.

Szereg: »ktory albo jaki« (1): gdzie teź będą przydawane figuri kaźdego cźłonku o którym albo o iákim będzie wypisowanie. *GlabGad M2.*

α. *Zaimek w zdaniu nadrzędnym [w tym: po zdaniu przydawkowym z „który” (191), przed zdaniem przydawkowym (14)], rzeczownik przy „który” w zdaniu przydawkowym [w tym: rzeczownik domyślny (59); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (205) :* Ktory cźłowyyek plewami śyeie śwoię rolá/ táki nędzę będzýe żał y śwoię niewolá. *March¹ A3v; OpecŻyw 184 (2); BierEz 13; PatKaz III 143; ktore nafienie w wodę śie zanurza takie iefł lepszé FalZioł I 111c (20); BielŻyw 42 (2); GlabGad Ev; MetrKor 46/175; A około rzeki Tvrle ktore ziemie przilegli te tes są woyewodztwa Walaskyego LibLeg 10/68 (15); ComCrac 18; ConPiotr 31; RejKup M; HistAl E8; MurzNT Mar 4/24 (4); KromRozm II v4; BielKom F3v; GliczKsiąż C5; LubPs G; KrowObr 231v (3); RejWiz 91v (2); Leop Sap 11/17 (2); UstPraw D3 (2);* Bowiem inśze przypadki/ by wicher s plewami/ Iedno ktore śá z Bogá/ ty świecá

nád námi. *RejZwierz* 75v; *BibRadz Num* 33/54 (2); *BibRadzBaz ktv*; *BielKron* 233 (19); *KwiatKsiąż* A2v (5); *Mącz* 363b (2); *Prot* A4; Ktory koń ma wielką grzywę y twárdą/ ten rychło tłuścieie/ á ktory pod ogonem ieft wąłki/ ten do roboty ieft dobry/ á bywa tłufty. *SienLek* 186v (14); *LeovPrzep* E; *RejAp* 196v (2); á wżákož thá kthorám ia náukę ábo regułkę dał/ zydzie fie [...] tu do tego *GórnDworz* I6v (4); *RejPos* 228 (2); *RejPosWiecz*² 91; *BielSat* C2v; *HistLan ktv*; *KuczbKat* 210 (3); káždey rzeczy pokuáić/ a ktora ieft nalepřza przy they mocno zořtáwác. *RejZwierz* 21v (3); *BielSpr* 69v; *WujJud* 73 (2); *RejPosRozpr* c2v; *MycPrz* I B3; *BiałKaz* I3v (2); *BudNT Mar* 6/17[16]; *ModrzBaz* 3v (12); *StryjKron* 16 (2); *CzechEp* 387 (3); *ReszPrz* 31; *ArtKanc* N15v (2); *BielRozm* 24 (2); ktora Rzeczpořpolita/ ktory Krol/ ktory přeřožony nie karže złořci/ tęn nie ćicho/ ále głořno rořkázuie/ iżby źli ludźie dobre trapili/ y wygubili. *GórnRozm* Dv (11); *ZawJeft* 13; *ActReg* 18; *GórnTroas* 14; *LatHar* 631; *WujNT Hebr* 13/11 (4); *JanNKarKoch* F2v; *SarnStat* 772 (11); *PowodPr* 37; *PaxLiz* C2v; *SkarKazSej* 699a; *KlonWor* 15.

Pořczenie: »ktory teř« (1): Ktore teř [niewiasty] fą wyřchłego á chudego ciała., Takiem odchod pořpolicie fie przydawa. *FalZioł* V 30.

1) W zdaniu nadrzędnym zaimek przysłówkowy. [Rzeczownik przy „który” oznacza w najszerszym pojęciu miejsce (11), czas (1)] (12) : *FalZioł* V 10; *GroicPorz* i4; A w ktorych kráinách řoli krupiářtey vřzywano/ tám nářzey řoli Ruřkiey vřzywác máię *UstPraw* E; ná ktore mieyřce pádnio/ tám zořtánie [in quocumque loco ceciderit, ibi erit *Vulg Eccle* 11/3]. *BielKron* 82; *SienLek* 23v; *RejAp* 106v; *GórnDworz* Bb6; bądźcio gotowi/ bo ktorey fię godziny namniey nadzrywác będyecie/ tedy řyn człowieczy przydzye [qua hora non putatis, *Filius hominis veniet Vulg Luc* 12/40] *RejPos* 344; ku ktorey bronie rozumieř nieprzyáćielá przycięgnąć/ tám przednieyřze rycerřtwo řadź z Namiothy *BielSpr* 8; *SkarŻyw* 310; Gdźie w ktorym Páńřtwo Pan práwá dobre pořtánowiřzy/ vřřędniki da nikićzemne/ tám z onych praw/ wielką řzkodá/ vćilć/ y nędzá ludźiom rořćie. *GórnRozm* 12; *GórnTroas* 4.

β. Zaimek w pierwszej części zdania nadrzędnego oddzielonej od rzeczownika interponowanym zdaniem przydawkowym z „który” (92) : *BierEz* Dv (2); *LibLeg* 11 /31v; *MurzHist* R4; *MurzOrt* B2; Zdeymi ze mnyę ty ktore znařł hányebne řromoty. *LubPs* Q; *KromRozm III* 16; *BielKom* D7; A przy tym ktory lepřzy zořtáway przyřmáku. *RejWiz* 80v (2); MEřowie bráćia y oycowie/ pořfluchayćie tey ktorą teraz wam powiem řpráwy [audite quam ad vos nunc reddo rationem]. *Leop Act* 22/1 (4); *OrzRozm* K2v; *BielKron* 300v; *RejAp* 165 (3); *GórnDworz* Z6 (4); *RejPos* 35 (6); *RejPosWiecz*² 94v; *BiałKat* 321; *RejZwierz* 209; *BudBib* C3; *BudNT 1.Ioann* 5/6 (2); *CzechRozm* 141 (7); *ModrzBaz* 8v; Ci ktorzy fię ná nim zebráli Biřkupi/ nie mieli przy łobie ták iáko ten teráznieyřzy Zbor S: Rzymřkiego Pápięžá/ áni ie^{řo} kářłanow *SkarJedn* 211 (2); *KochOdpr* B2 (2); dziř kroluie z tym ktorego czekał Ieřufem Chryřtufem/ řynem Twym wedle ćiáłá. *SkarŻyw* 286 (5); *StryjKron* A3v; žeby pářli to ktore przy nich było řtadko Bože *CzechEp* 385 (8); *ReszPrz kt* (2); *ReszList* 158; *ArtKanc* H16; *GórnRozm* L; *PaprUp* Dv; *ActReg* 133; *KochCz* B2; *LatHar* 78 (2); *KořakCath* C5v; ná imionách nie máło zależy/ poniewář ie řam Bog dáie/ ábo odmienia w oboim Teřtáme^řćie/ iáko Abráhámore/ Iřráelowe/ Piotrowe/ y ono ktore ieft nád wřzelákie imię Ieřus. *WujNT* 196 (10);

JanNKar C2; SkarKaz 123a (2); VotSzl D2v; CiekPotr)?(2; Do tego ktorego imienia nie wiem ołoby nie znam nieprziaciela mego. CzahTr K2v; GosłCast 22; SkarKazSej 660a (2); SzarzRyt D.

γ. Zaimek w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od rzeczownika wtrąconym zdaniem przydawkowym z „który” [w tym: rzeczownik domyślny z poprzedzającego kontekstu (2)] (130) : a rzeczy o ktoroj my vyna dał thym wczas do vrzadv podal ZapWar 1519 nr 2247; March¹ A4v; BierEz Iv (2); OpecŻyw 96v; PatKaz I 6; Topazion ktori ma barwę iako złoto/ ten ielt nadrozłzy. FalZioł IV 50a (3); GlabGad O4 (2); LibLeg 10/58v (4); March³ V5; ComCrac 21; GliczKsiąż K3; LubPs F3 (6); KrowObr 19; w niepráwości fwoiey którą vczynił/ w oneyże vmrze. Leop Ez 33/13 (4); UstPraw A3v (3); BibRadz Matth 21/42 (5); O ftarych Prufiech ktorzy byli pogáni/ o thych náłzy kronikarze wątpliwie pífáli BielKron 345v (7); SienLek 187 (2); RejAp 65; GórnDworz K5; HistRzym 26; RejPos 228 (6); RejPosWiecz² 92v marg; BiałKat 56 (2); GrzegŚm 3; KuczKat 309 (2); BielSpr 47; WujJud 258v; BudBib Gen 44/17 (3); BiałKaz G4v; BudNT 2.Cor 4/6; SkarJedn 75; SkarŻyw 567; MWilkHist K; CzechEp 117 (3); ArtKanc E14v; GórnTroas 20; LatHar 726 (4); Słová ktorem mowił/ to go będą ładzić [sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum] w dzień oštáteczny. WujNT Ioann 12/48 (18); SarnStat 722 (2); KmitaSpit C5; PowodPr 51; SkarKaz 154a; CiekPotr 22; SzarzRyt D2.

1) Brak zgody w przypadku gramatycznym między rzeczownikiem a odpowiadającym mu zaimkiem anaforycznym [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (25) : dymy ktore z flegmy pochodzą niedopułzcza gim [tricoctum] włthępować w głowę FalZioł III 19c; Przyiacielowi ktoremu łie dobrze wiedzcie gdi cie wzowie byway kniemu, ale ktoremu łie lichu wiedzcie bez wzwwania go nawiedzay BielŻyw 107; LibLeg 10/59 (2); LibMal 1543/69; KrowObr 153v; Człowiek kthoryby łie vdał do Czárnokxiężnikow [Anima, quae declinaverit ad magos] [...] Połtháwię twarz moię przeciwko niemu/ á wyładzę go [ponam faciem meam contra eam, et inierficiam illam] Leop Lev 20/6 (3); BielKron 261v (2); RejAp 18v; Bogacz bogáctwá ktory nie vżywa/ Nápoły go z nim pewnie káždy miewa. RejZwierc 227 (2); SkarŻyw 161; Młynárze ktorzy powinni wieprze karmić/ niechay im Vrzędnik da chudźiki rołte GostGosp 88 (4); WujNT Act 4/10 (2); SarnStat 1200 (2); IPS Rotmiftrz ktory imię Krolewłkie teź noáil/ Tego Krol bárzo pilnie y vłilnie prołł. KmitaSpit Cv.

δ. Z dodatkowym zaimkiem w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od połączenia zaimka z rzeczownikiem wtrąconym zdaniem przydawkowym z „który” [w tym: nie w składni zgody (1), z rzeczownikiem domyślnym z poprzedzającego kontekstu (8), z rzeczownikiem poprzedzającym zaimek (3)] (39) : PowUrb +4; BierEz F2v; OpecŻyw 146; FalZioł IV 45b; GlabGad I6v (2); LibLeg 11/83v; ZapWar 1545 nr 2646; Zyemię tę ktorąś ták wzrułł rácž yá záś okroćić LubPs O5 (4); RejWiz 148 (3); Mułi then człowiek [homo hic] być męžoboycą/ kthory wyłzedłly iuž z morzá/ pomłtá nieda mu żyć [qui evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere], Leop Act 28/4; BibRadz Eccli 9/13 (2); ále de illis quí communia funt, ná ktorych wolnoć y zacnoć Koronna łtoi/ o tákowych rzeczách rádźić z Rádami fwemi Krolowi náłzemu przyłtoi OrzRozm S4; BielKron 155 (3); SarnUzn Dv; SienLek 186v; tłułzcza thá wielką/ ktora łie ćisnie okołó ciebie/ tá cie dotyka. RejPos 256v (4); BudBib Eccli 9/13 (2); CzechEp 215 (2); ArtKanc N3; GórnTroas 19; WujNT 508 (2); Bo tę łáłkę ktorą pokázował żywym/ záchował iá y vmárłym. SkarKaz 387a.

Połączenia: »ktory też« (1): z brzucha [ryby] nie iedz mięfa, bo ieft miękkie y wilgotne/ ono ktore też ieft od ogona, to ieft lepíze dla częłtego ruchania. *FalZioł* IV 45c.

»ktory to« (1): ta dzyeuczka ktorą to łzwyąta anna yuřz począła oną matką bozą ma bycz *PatKaz* II 76.

ε. *Rzeczownik ze zdania nadrzędnego [w tym: poprzedzający zaimek (3), domyślny z kontekstu (6)] powiórzony w zdaniu podrzędnym przy „który” [w tym: z dodatkowym zaimkiem (1)]. Zdanie podrzędne w antepozycji [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (36), w postpozycji (12) (48) :* *ZapWar* 1504 nr 1993 (3); Nad ktorim domem ta zamorfka czebula będzie zawieřzona/ iadowici chrobaczy vciekaią od domu takiego. *FalZioł* I 139c (5); *LibLeg* 10/148 (14); *ComCrac* 12v; Kmieć pod kthorym pánem bárć trzyma/ temuřz Pánu o dań miodową álbo o miod ma być praw *UstPraw* F2 (7); *BibRadz Deut* 18/20; *Goski* *v; ktorego dnia by zákuřł owocu iegu/ muřłby tego dnia vmrzeć. *BielKron* 1v (4); *SienLek* 125; *GórnDworz* T8; *Strum* P2; *ZapKořcier* 1532/29; muřą ludzie dźiwnie miřternych łzruk łzrukác/ żeby tymże práwem wyřli z obwinienia/ ktorem práwem nie winnie w řidło w pádli. *GórnRozm* F2 (2); *WujNT przedm* 31 (2); oné pożytki [...] będą řzácowác: á ná ktorą řumę [ad quamcunque summam] ořzácuią/ [...] będą powinni [...] połowicę téy řummy [medietatem eiusdem summae *JanStat* 212] ná káždy rok [...] dáwác. *SarnStat* 209 (4).

d. *W odniesieniu do „to” (a. „toć”, „toź”) zastępującego zaimek wskazujący [w tym: z orzecznikiem przymiotnikowym (175), z rzeczownikiem domyślnym z poprzedzającego kontekstu (13); zdanie podrzędne z „który” w antepozycji (7)] (206) :* Toć ieft pomřta řpráwiedliwa/ Ktora nád zdrádnemi bywa *BierEz* K3; *FalZioł* I 68d (3); *WróbŻółtGlab* A4; Abowiem błogofłáwiony to człek ktory vpełne [!] vřfánie kłádzie wpánu bogu řwoiem *RejPs* 60v (5); *SeklKat* Ev (2); *KromRozm I* C4v (2); *MurzHist* T3 (3); *KromRozm II* c (5); *KromRozm III* M6v (3); *GliczKřiqż* C5v; Ach řkážoneřz á řprořne to ich myřli były/ kthore ták brzydkie złořci ku Pánu mowily *LubPs* N5v (10); *KrowObr* 143v (5); *RejWiz* 150v (5); Lepřly to człowiek ktory thái řřaleńtwa řwe/ niřli then ktory kryie mądrość řwoię. *Leop Eccli* 20/33 (5); *RejZwierz* 75v; Szczeřliwyřz to ieft człowiek ktory naydźie mądroć [Beatus homo qui invenit sapientiam] *BibRadz Prov* 3/13 (8); *KwiatKřiqż* F2v (2); *SarnUzn* H6; *SienLek* 25v; *RejAp* 104 (7); Nákoniec áni to práwy meřczyřzná ktory řámicze nie ma/ áni to práwa białagłowá ktora bez meřzá żywie. *GórnDworz* X8 (7); *HistRzym* 32v (4); nie toć ieft modlitwá mručzeć poniewolnie [...] ábo pacierzmi kołátác/ ále to która przychodzi s řercá wiernego *RejPos* 214 (19); *KuczbKat* 290; Abowiem záwřdy to zacnieřzy pářtorz bywa/ ktory řtádo owiec pálie niřli ten co iedno iednę koę. *RejZwierc* 22 (11); *BielSpr* 43v; Ze to ieft práwy Kořcioł Chriřtuřow/ ktory ieft ieden/ ktory ieft řwięty/ ktory ieft Powřzechny/ ktory ieft Apořtolřki. *WujJud* 131v (13); *RejPosWřstaw* [41²]v; *BudBib Gen* 25/7 (2); *Strum* N4; *BiałKaz* G4v (2); *ModrzBaz* 3v (3); *SkarJedn* 17 (9); *SkarŻyw* 101 (7); *CzechEp* 151 (3); *NiemObr* 115 (2); *KochFr* 87; *KochPieř* 5 (2); *ArtKanc* S7v (2); iáko dom to lepřzy ieft/ w ktorym ieft porządek/ ták ciáło / ták duřzá tá lepřza ieft/ w ktorey řię mierność á porządek náyduie. *GórnRozm* K (5); *KochWr* 28; *ActReg* 137; *GostGosp* 134; *OrzJan* 29; *OřřEpit* A3; *WyprPl* B4; *LatHar* 52 (9); *WujNT* 878 (4); *WysKaz* 7; *SarnStat* 1268; *SkarKaz* 6b (7); *GosłCast* 55; To złodźieřkie řerce/ ktore z řzkodą drugich chce być bogáte. *SkarKazSej* 670a (6).

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym (2): Szczęśliwi to łudzy/ ktore gdy przydzye Pan/ naydzye ię[.] zawnždy czuiące *RejPos* 343v, 343v.

α. Rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „ktory” w zdaniu podrzędnym (2) : *ZapWar* 1513 nr 2113; O świętałz to godziná/ ktorey godziny będye kto zawnólan do they winnice Páńfkiey *RejPos* 61.

e. W odniesieniu do przymiotnikowej, wyjątkowo innej oprócz zaimkowej przydawki przy rzeczowniku ze zdania nadrzędnego, podrzędne zdanie przydawkowe z „ktory” rozszerza i uzupełnia treść odnośnego wyrazu albo też jest rozwiniętym formalnie jego synonimem [w tym: zdanie podrzędne w postpozycji (2254), w interpozycji między przydawką a rzeczownikiem (1); określana przydawka po rzeczowniku (470), rzeczownik domyślny z poprzedzającego kontekstu (312)] (2255) : *BierEz* Cv (3); *OpecŻyw* 191v (17); *ForCnR* E3; *MetrKor* 38/321 (4); Czemu łzwyączą łzwyąto maryey panny, othpovyedam yłch dla ludzy prołtych kthorzy mnymayą yzby Anna łzwyątha przełz poczalovanye łzwyątego Ioachyma począła czo nye yesth prawda *PatKaz I* 1v (3); *PatKaz III* 151; *HistJóz* A4v; Zafię gdy łzczkawka. z proźnego żoładka/ kthori nie ma czo trawić: przychodzi. *FalZioł* V 42v (30); *BielŻyw* 81 (3); *BielŻywGlab* n1b 15; Czemu iaycza ptałze wietłze łą niźli ribie iaycza ktore ikry zową. *GlabGad* H6 (9); *MiechGlab* 1 (8); *BierRozm* 8 (4); *KłosAlg* A2; *WróbŻołt* E7v (15); *WróbŻołtGlab* A2; *LibLeg* 10/67 (7); *RejPs* 138 (25); *ComCrac* 20v; *ConPiotr* 32v (3); *LibMal* 1543/77(2); *RejRozpr* G; *RejJóz* D8v; *SeklKat* X3 (8); *ZapWar* 1548 nr 2667; *RejKupSekl* a3; *HistAl* K8 (6); *KromRozm I* N3v (6); *MurzHist* P4; *MurzNT* 136 (5); nye omylna prawdá/ ktora áni kogo omylić/ áni od kogo omylona być nyemoże *KromRozm II* b2 (8); *KromRozm III* A8 (14); *Diar* 60 (9); *DiarDop* 99 (2); *BielKom* Ev (2); *GliczKsiąż* Hv (11); A thák ią przyrownywa máści bárzo wonney/ ktora wonność łwá łzeroko ku wczuciu podawa. *LubPs* dd2v (41); *GroicPorz* k3 (31); *KrowObr* 214v (85); *RejWiz* 1v (12); A te zás miáry ołtarzá w łokciu náprawdziwłym/ kthory miał łokieć y dłoń *Leop Ez* 43/13 (27); *OrzList* d2 (3); *UstPraw* B4; *RejZwierz* 49v; *BibRadz Ioann* 7/18 (75); dayże tho nam miły Pánie/ áby Koronna Przysięgła Rádá/ v Krolá náłzego ná tym Seymie ważna byłá/ á tá Komorna/ ná ktorą łye ludźie bárzo łkárzą/ áby Krolowi náłzemu omierzłá *OrzRozm* F2 (15); powiedáli w niebie być dwa Bogi iednákiey mocy/ iednego dobrego ktory ludzyem ná prołbę włzytko k woli czyni/ drugiego złego ktory przeciwnie rzeczy łpráwuie. *BielKron* 154 (168); *GrzegRóżn* A2 (35); *KochSat* B2v; *KwiatKsiąż* F4v (10); Solstitialis morbus, Chorobá pulrocznia która łześć miełięcy trwa. *Mącz* 398d (108); *OrzQuin* Sv (15); *Prot* A3v (2); *SarnUzn* G8v (7); Wtora wilgość/ Iálna żołć/ ktorą zową Kolerá: podobna Ogniowi: [...] Trzecia wilgość/ Czarna żołć/ ktorą zową Málankolią: podobna źiemni *SienLek* 28v (20); *LeovPrzep kt* (10); *RejAp* 29v (46); *GórnDworz* K2 (18); *GrzepGeom* G (13); *HistRzym* 20v (18); álec to obiáwił Bog Ociec moy niebiełki/ ktory ná niebiełech ieft. *RejPos* 300v (65); *RejPosWiecz*² 92 (5); *BielSat* D2; *BiałKat* 276 (8); *GrzegŚm* 29 (14); *HistLan* Mv; *KuczbKat* 200 (18); *RejZwierz* 30v (49); á to łie rozumie o wołku gránowitym ktore łie ná czterzy gráni łtánowi *BielSpr* 10 (15); *KochMon* 31; *WujJud* 205v (43); *WujJudConf* 31v (13); *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [110²] (14); *BudBib Tob* 4/13 (24); *HistHel* Av; *MycPrz* II A (4); *Strum* N2 (2); ilź wierzy niekiedy być dzień ołtáteczny/ ktorego łwiát łię ma łkończyć *BiałKaz* D4 (3); *BudNT Ioann* 19/41 (10); *CzechRozm* 178v (81); *KarnNap* C (3); *ModrzBaz* 69v (46); *ModrzBazBud* ¶6 (3); *SkarJedn* 372

(40); *KochOdpr* C; *Oczko* 13 (6); *KochPs* 26; *SkarŻyw* 99 (64); *MWilcHist* D4; *ZapKościer* 1581/17v; *StryjKron* 395 (14); *CzechEp* 332 (82); *CzechEpPORz* *3v (4); *KochJez* A3v (2); *NiemObr* 100 (44); *KochFr* 74 (3); *KlonŻal* A2v (3); *KochDz* 105; *KochMuza* 27; *KochMRot* A3; *KochSz* ktv; Strzeż fię prawi/ káždey nowej náuki/ nowych dekretow/ nowych rzeczy/ ktore są dawności przeciwne *ReszPrz* 109 (15); *ReszHoz* 117 (3); *ReszList* 184 (5); *WerGośc* 228 (4); *WerKaz* 286 (6); *WisznTr* 32; *BielSjem* 37; *KochPam* 80; *KochPieś* 1 (4); *KochTarn* 73; *PudłFr* 42; *ArtKanc* P3v (6); *BielRozm* 26 (2); *GórnRozm* F2v (27); Píów przykładem wyrodných/ którzy z wilki máią Dobry pokóy/ á ítádo zwierzoné drapáią *KochProp* 7; *KochWr* 29 (2); *Paprup* H4 (6); *ZawJeft* 26; *ActReg* 164 (5); *Calep* 316b (9); *GostGosp* 26 (7); *GostGospSieb* +3; *GrochKal* 23; *Phil* G3 (2); *GórnTroas* 71 (2); *KochPij* C; *KochAp* 6; *KochFrag* 41 (4); *OrzJan* 19 (4); *LatHar* 27 (18); *KońakCath* A3v; *KońakSzczęśl* C3v; *WujNT* 751 (106); *WysKaz* 18 (3); *JanNKar* B3 (6); *JanNKarKoch* F (2); *SarnStat* 89 (87); *SiebRozmyśl* H2 (3); *WitosłLut* A3; *GrabPospR* N4v (2); *PowodPr* 61 (6); Nie wymownym y táimnym/ ktorego ludzie widzieć nie mogą/ obyczáiem ofiárowánia/ zrzádenim swoim P. Chryśtus vprzedza náłźcie gwałtowne *SkarKaz* 158b (36); *VotSzl* A4 (4); *CiekPotr* 59; *CzahTr* C4 (2); *GostCast* 66; *PaxLiz* C3v; *SkarKazSej* 691b (25); *KlonFlis* A4v (2); *SapEpit* A2 (2); Drudz yíawni złodźieie/ ktorých ná wczynku Ná świeżym poimáią/ y wodzą po rynku *KlonWor* 8 (6); *ZbylPrzyg* B3.

α. *W odniesieniu do przydawki łacińskiej przy rzeczowniku łacińskim (wyłącznie w słownikach) [w tym: jako tłumaczenie łacińskiej przydawki i objaśniającego ją zdania przydawkowego (5); obok przymiotnikowych odpowiedników polskich (2)] (70)* : *Calcitrosus equus*, który byye, wyrzga *BartBydg* 21b (2); *Recoctus homo*, Wyćwiczony/ Dobrze ćwiczony/ który kořtował złego y dobrego. *Mącz* 65a; *Figlina creta*, Ktorey zduni vżywáją *Mącz* 127b; *Haeres ex dextante*, Ná którego wříłtko ymienie przypáda króm ízoftey części. *Mącz* 152c; *Primogenia semina quae dedit natura*, Które przirodzone są *Mącz* 322b; *verbum irregulare*, Które się niedźierzy pośpolitey reguły *Mącz* 351a (68).

β. *Zdanie przydawkowe jako odpowiednik przymiotnika łacińskiego (wyłącznie w słowniku) [w tym: obok polskiego odpowiednika przymiotnikowego jednego lub więcej (47)] (57)* : *Centenarius*, W którym yałt tak wiele yáko ító. *Mącz* 47c; *Indeprecabilis*, Nievbłágliwy który się nie da vprośić/ niewżyty. *Mącz* 168c (57).

γ. *Rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony w zdaniu podrzędnym przy „który” (4)* : Ale my vtzymy/ wiáry żywey [...] kthorą wiárá/ bywáią fercá ludzkie znowu obżywione/ otżyścione/ y znowu obrodzone *KrowObr* 59 (2); ná pámiátkę dnia pięćdziesiątego po wyściu z Egiptu/ w który dzień lud wzięł od Pána zakon á ofobliwe práwá *BibRadz* I 71b marg; *RejPos* 131v.

δ. *Z zaimkiem dodanym w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od połączenia rzeczownika z przydawką, do którego się dodany zaimek odnosi, zdaniem podrzędnym z „ktory” (10)* : Trzecia pořtać [uryny] kthora iełt nawyřřza, ta znamionuie płucza/ fercze/ dijafragma y wřzytki pierři z řzią. *FalZioł* V 7; męzczyzná nieobrzezány/ ktorego ciáłá nieobrzezka oderznioná by nie byłá/ ten będzie wygládzon z ludu swoiego *BibRadz* Gen 17/14 (8); *BielSat* L3.

B. *Wprowadza zdanie orzecznikowe [zawsze w postpozycji] (228)* : pokarm yey był ktory uyączey naturą yey umorzycz myal nyřřly pořylicz *PatKaz* III 147; *FalZioł* IV 25c; *GlabGad* M5; *LubPs* A3; *KrowObr* 129v; *Leop Ioann* 5/39; *GrzegŚm* 27; *KuczbKat* 395 (2); *WujJudConf* 74; *RejPosWstaw*

[143³]; *BudBib Zach* 3/8; ftárego teftámentu iedno księgi fą o których nigdy nie wátpiono. [...] a drugie fą Apokryfa. *BudNT przedm* d2v; ciáło nic nie ielt pożyteczno/ duch ielt który ożywia [*Spiritus est qui vivificat Vulg Ioann* 6/63] *CzechRozm* 264 (3); *ModrzBaz* 129v (2); *Oczko* 14v; *SkarŻyw* 268; *CzechEp* 235 (4); *KochDz* 104; *GórnRozm* A3v (2); *Phil* 14; Wy ielsteście którzy fámie siebie wípráwiedliwiacie przed ludźmi *WujNT Luc* 16/15 (11); *JanNKar* C3v; *SkarKazSej* 706b (5).

a. *W odniesieniu do orzecznika zaimkowego wprowadza zawsze w postpozycji zdanie poszerzające i określające dokładniej treść zaimka z orzecznika zdania nadrzędnego [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (142) :* *PatKaz III* 147v; Trzecia błonka óftatnia/ ta ielt która bez żadnego pófrzodku dzieciátko obwija *FalZioł V* 16 (3); *GlabGad* F4v (2); *SekiWyzn* c4v; *LibLeg* 11/188; *GliczKsiąż* 06 (6); fumnienie Sędźiego tákíe ma być/ ktoreby było Práwu á Spráwiedliwóci przyftoyne. *GroicPorz* bh3 (3); *Leop 4.Esdr* 16/8 (2); *UstPraw* K2; gdyzechmy iście nie fą tákowemi którzybychmy to twierdzić mieli *BibRadz* *5 (2); *OrzRozm* D2v; *BielKron* 26 (4); *SienLek* 133v (2); *RejAp* 168; *GórnDworz* E (3); *RejPos* 345v (3); *RejPosWiecz*² 97v; *BiałKat* 348v; *KuczbKat* 105 (3); *RejZwierc* 78 (2); żadna zła rzecz albo przygodá nie może tháka być w potrzebie/ ktoreby przedtym dobrzy Rycerze/ częftym ćwiczeniem fwoim nie vmieli odeprzeć *BielSpr* 10 (2); *WujJud* 96 (5); *WujJudConf* 256; *BudBib* B3; *BiałKaz* K2v (2); Chybáby ten wálz Syn Boży Bog Słowo tákí był/ który bes ciáłá mocy żadney y síły/ áni fkutku nie miał Bofkiego/ áz gdy ná fię ciáło wzięł *CzechRozm* 44v (12); *ModrzBaz* 1v (12); *ModrzBazBud* ¶5v; *KochPs* 51; Iam ielt fyn wálz Ian/ y tá ielt Ewángelia którąście mi dáli *SkarŻyw* 135 (9); *CzechEp* 118 (7); *NiemObr* 113 (3); *WerKaz* 286; gdyż nie zawždy Krol może bydź tákí/ któryby ciężar fądow mógl ność ná sobie *GórnRozm* K4v; *Phil* P2 (4); *GórnTroas* 31; *GrabowSet* A2v; *OrzJan* 113 (3); *WujNT* 136 (14); *WysKaz* 31 (5); *SarnStat* 808 (5); *SkarKaz* 43b (7); *KlonFlis* B.

b. *W odniesieniu do przymiotnikowego, imiesłowowego lub innego oprócz zaimkowego orzecznika ze zdania nadrzędnego podrzędne zdanie z „który” zawsze w postpozycji rozszerza i uzupełnia treść odnośnego wyrazu albo też jest rozwiniętym formalnie jego synonimem (41) :* *Lekarztwo odrażaiące ielt, Ktore odraża gorączóć/ albo też zimno/ albo wilkoć, albo puchlinę. A to fą ty zioła, Rozchodnik, Craffula vermicularis. FalZioł V* 96 (3); Drugie dobra fą lekarskie, ktore pan bog dáł ku lekarftwu duftznemu iako fą fwiętości kócielne *WróbZółt* H3; ielliby ie^go grzech był ná śmierć/ za którybychmy się wedlé Iana ś. nauki/ niemieli modlic *MurzHist* S2v; *BibRadz Eccle* 7/21; *BielKron* 409v (3); *Mącz* 395c (2); *LeovPrzep* Hv; *GórnDworz* Kk8v; Abowiem ftrozowie iey flepi/ którzy nic nie widzą. *RejPos* 60v (2); *RejPosWiecz*² 91; *CzechRozm* 241 (3); *ModrzBaz* 78v; y óczóm niemáło pomoga/ ielfi choroby w nich będą zwierzchowné/ które powiekam/ fkórze/ á kátóm należą *Oczko* 14v; *SkarŻyw* 250 (3); fyn Boży nie przywłáfczał síłám fwym y mądrości zbáwienia/ ábo záchowánia/ gdyż iednák ielt naniewinniefzy/ który y fłowkiem nie zgrzelzył *CzechEp* 197; *NiemObr* 33 (4); *ArtKanc* K10v (2); *Phil* G3; *WujNT* 21 (6); *SarnStat* 1273; *GrabPospR* L2 (2).

c. *Wprowadza zdanie rozwijające pozornie przydawkowe, niekiedy wtrącone lub uwagę nawiasową [w tym: zdanie rozwijające poprzedza wyraz określany (1)] (11700) :*

a. *W odniesieniu do wyrażonego bezpośrednio jednego wyrazu odmiennego (najczęściej rzeczownika) z wypowiedzenia poprzedzającego: i, (a) ten, on, ty, twój [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (11152) :* yako Slychathny Iacub [...] prziszeth [I] szamoszoszth [...] do yaszu nocznego czaszv

Szkthorego pobral Ryby wasznoszczy yako Czthery kopy groszy wpolgroszczzech *ZapWar 1508 nr 2056 (11)*; *PowUrb +3 (3)*; *MetrKor 40/822 (8)*; *March¹Wiet Av*; Dwa młodzieńcy niegdy byli/ A mięła áobie kupili. Ktore kuchárzowi dáli/ Aby co rychley śniadáli. *BierEz 14v (53)*; Pán mily Iezus wziáwłfy rękę iey vzdrowil iá/ ktorá natychmiáłt wltáwłfy/ flúzyla ijm *OpecŻyw 44 (73)*; *OpecŻywList Cv*; *ForCnR B4v (10)*; *ForCnR Wiet Av (2)*; *PatKaz I 12 (4)*; *PatKaz II 31 (9)*; *PatKaz III 100v (27)*; *KlerPow 3*; *HistJóz A2v (34)*; *TarDuch C6v (4)*; fthych rzeczy vczyń małc/ ktorá namazuy trąd y infze krofthy czyrwone na liczu. *FalZioł III 40b (130)*; *BielŻyw 99 (35)*; *BielŻywGlab nlb 9 (3)*; *GlabGad EZ (110)*; *MiechGlab 15 (57)*; *KłosAlg D3v (11)*; *KlerWes Av (3)*; sthymem thesz mowyel othy Młyny chtory my thak powyedzial. *LibLeg 9/52 (68)*; *WróbŻołt kk4v (8)*; *WróbŻołtGlab A4v*; *RejPs 117v (37)*; *ComCrac 12 (3)*; nyedalieko Gnyezna konya vkradł, kthorego [...] przedal za wyardunkow schefłcz [...] v Zegrza [...] konya Cziffawego vkradll, kthorego wglynłkv [...] za fzyedm wyardunkow przedall [...] v Rathay konya gnyadego yełth vkradl a thego wbukv [...] za syemm wyardunkow przedal [...] walacha płowego na Blonyv [...] yełt vkradl. kthorego wczaczu [...] za pulfyodma wyardunka przedal *LibMal 1543/73–73v (261)*; *ConPiotr 32 (2)*; *LudWieś Bv (3)*; *SeklWyzn Cv*; *RejJóz P8v (7)*; *SeklKat G3 (15)*; *RejKup b4 (22)*; *RejKupSekl a4v (2)*; á thám nálaźł mátkę fwoię z niemocy powłtháłá s ktorá [et cum ea] przez máło dni rozmawiáiąc trwał *HistAl Dv (91)*; *KromRozm I K3 (11)*; *MurzHist I3v (4)*; żona twoia Elfzbiétha vrodzi tobie fyna ktoré⁸⁰ (marg) i iego abo które⁸⁰ na (-) imię wezwiefł Iánęm *MurzNT 163v (15)*; *KromRozm II cv (22)*; *KromRozm III Av (19)*; *MrowPieś A3v*; *Diar 24 (23)*; *DiarDop 106*; *BielKom G5v (3)*; *GliczKsiąź A3v (29)*; Zakon twoy mam zá pewną tarcź o moy miły Pánye/ Pod ktorego fpráwá żywac nic mi fie nye sftánye *LubPs bbv (44)*; *GroicPorz cc (42)*; *KrowObr 175 (130)*; *RejWiz 170v (46)*; przylećieli ptacy ná one ścierwie/ ktore odganiał [et abigebat eas] Abram. *Leop Gen 15/11 (155)*; *OrzList b2 (17)*; *UstPraw A2v (64)*; *KochZuz A2*; *LeszczRzecz A2v (4)*; *RejFig Aa3v (2)*; *RejZwierz 39v (27)*; *WyprKr 126*; Wezmi też dwa kámienie Onychiny/ ná ktorých [in eis] wyriy imioná fynow Izráelfkich. *BibRadz Ex 28/9 (333)*; *Goski kt*; *OrzRozm A3v (63)*; Pánny też pytano z ofobná ielli ná to przyzwála/ która przyzwoliłá. *BielKron 13 (2620)*; *GrzegRóżn K3v (13)*; *KochSat B2 (4)*; *KochZg A3 (2)*; *KwiatKsiąź E3v (30)*; *Mącz 334d (18)*; *OrzQuin B3v (65)*; *Prot D2 (7)*; *SarnUzn E3v (13)*; *SienLek 86 (71)*; *SienLekAndr a2*; *LeovPrzep a4 (26)*; *RejAp AA8v (60)*; *GórnDworz P (96)*; *GrzepGeom K4v (6)*; *HistRzym 93v (128)*; sftąpią Anyeli Boży/ á wybiorą kákol ze pńzenice/ ktory wrzucą do ognia wiecznego/ á pńzenicę zgromádzą do gumná Páńłkiego. *RejPos 5v (180)*; *RejPosWiecz² 92v (6)*; *RejPosWiecz³ 97v (6)*; *BiałKat 13v (50)*; *BielSat G (3)*; *KwiatOpis A4 (3)*; *GrzegŚm 67 (16)*; *HistLan B4v (9)*; *KuczbKat a2 (41)*; *RejZwierz 129 (81)*; *RejZwierzPodw 183v*; [sertoryjus] Kázał páchołku wielkiemu wyrwác ogon koniowi lichemu/ ktory dufáiąc fwoiey mocy/ chćiał rázem wfzyłthek wyrwác ále nie mogł; Kázał też lichemu páchołku wyrwác wielkiemu koniowi ogon/ ktory fie domyflł po trofzę wyrwác/ áź wfzyłtek wyrwał. *BielSpr 49v (121)*; *KochMon 24 (6)*; *WujJud ktv (83)*; *WujJudConf 220 (23)*; *RejPosRozpr b4 (16)*; *RejPosWstaw 22 (25)*; Iudá przeto posłał fzipiegi do obozu/ ktorzy iemu takowá odpowiedz przyniefl [et renunciaverunt ei dicentes] *BudBib 1.Mach 5/38 (109)*; *HistHel C2v (11)*; Boleśław krzywoufły/ ácz był walecznym y fzcześliwym/ przed kthorym y po nim nie wie^m by fie táki nálał w Ko. Pol. á wždy przecię dla onego Zbygniewá [...] iákie fzkody podiał *MycPrz II B (6)*;

Strum D4v (7); *BiałKaz M4* (17); *BudNT przedm b7v* (29); *StryjWjaz A4* (9); *CzechRozm 122v* (145); *PaprPan Dd* (20); *KarnNap B* (6); *ModrzBaz 107* (116); *SkarJedn 127* (108); *KochOdpr D2* (5); *Oczko 27* (19); *KochPs 64* (18); *SkarŻyw 471* (351); *ZapKościer 1585/51v* (16); *MWilkHist H4* (7); Wafiley Wielki Xiądz Rezáńki/ poiął Sioftrę v Wafilá Wielkiego Xiędzá Mołkiowłkiego/ z ktorą miał Iwaná y Fiedorá/ Synow. *StryjKron 395* (188); *CzechEp 132* (163); *CzechEpPOrz **2* (2); *KochJez A4v* (2); *NiemObr 42* (95); *KochEpit A2v*; *KochFr 97* (6); *KlonŻal A2v* (3); *KochBr 152* (2); *KochDz 108*; *KochMuza 28*; *KochPhaen 22* (5); *KochSz C3v*; *KochWz 136* (3); *KochMRot C* (4); *ReszPrz 43* (11); *ReszHoz 118* (13); *ReszList 148* (18); *WerGośc 219* (9); *WerKaz 276*; *WisznTr 11* (4); *BielSen 10*; *BielSjem 18*; *KochPam 81*; *KochPieś 37* (4); *KochTarn 78* (3); *PudłFr 68* (5); Ná dar wam ślubiony pámiętaycie/ ktorego w Ieruzalem czekaycie *ArtKanc G13v* (23); *BielRozm 5*; *GórnRozm D3* (17); *KmitaPsal A4*; *KochProp 9* (2); *KochPropKKoch 4* (2); *KochWr 23* (2); *KochWrJan 18*; *PaprUp 13* (8); Bo cię Bog nádárzył/ Tym/ co dziś w ludziéch iest nowiną wielką [!]. Vprzędzałz látá/ kleynoty drogiémi/ Powážna ludzkość buia nád którými *ZawJeft 3* (9); *ActReg 60* (75); *Calep 374b*; *GostGosp 18* (20); *GostGospSieb +2*; kiedy fie brzegow śwych puściły [okręty]/ Wnętrznosci w oycu žalem podniećily. Ktory/ ácz nieco miał dobrej otuchy/ Lecż wiedząc morłkie co mogą rozruchy/ Stał iáko wryty *GrochKal 9* (3); *Phil I* (8); *GórnTroas 17* (7); *KochCn B3*; PAN światło me/ ktorego będę náśládował/ Bog moy żywot/ tego ia będę cżcił/ miłował *GrabowSet B4* (5); *KochFrag 29* (4); *OrzJan 6* (15); *OstrEpit A2* (2); *LatHar 157* (43); *KołakCath B4* (4); *KołakSzczęśl B* (2); *RybGęśli A2v* (2); A wftawłzy Piotr łzedł z nimi: ktorego gdy przyłzedł wwiedli na łalę [*Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum*]. *WujNT Act 9/39* (221); *WysKaz 12* (3); *JanNKar C3v* (10); *JanNKarKoch D4v* (3); *SarnStat 393* (304); *SiebRozmyśl F2v* (9); *WitosłLut A3v* (2); *ZapMaz II G 97/90* (2); *GrabPospR N* (8); *KmitaSpit Bv*(10); *PowodPr 18* (25); Do grobu Piotrá ś. y Páwłá do Rzymu/ y z Perłfeyey wierni y zacni przychodźili/ miedzy ktorými był Máryus z żoną y z dwiemá łynmi. *SkarKaz 41b* (78); *VotSzl D4* (4); *CiekPotr 4* (6); Więc zaa ná tę przypowieść proftá pámiętaycie/ Ktory mieyłce v łiebie y w łwych głowách daycie. *CzahTr E4* (51); *GoslCast 15*; *PaxLiz Dv* (14); *SkarKazSej 706b* (21); *KlonFlis A4v* (11); *SapEpit A4* (3); *KlonWor 47* (4); *PudłDydo A2* (4); *SzarzRytłSzarz nlb 2v*.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (7); *RejWiz 89*; Pás tho bydło (náznáczone) ku zábićiu/ kthorzy ci co ie w łwey władzey mieli/ zábijáli [*pecora ... quae qui possederant occidebant*]/ á nie záłowáli. *Leop Zach11/4*; *BielKron 308v* (2); *GórnDworz P7*; *WujNT 838*; przeto cię dziś łobie. Biorę zá pomocniká á práwie pewnego/ Ktory ty mnie z vpadku pomożelz moiego. *CzahTr C3*.

Połączenia: »ktory każdy (z osobna)« (2); *KwiatKsiąż A3v*; A iest ich iuz łnádź przez trzydzieści tych drukow/ w ktorých káždym/ łá roźne á łobie przeciwne náuki/ o wážnych Artykułách wiary chrześcijánłkiey *ReszPrz 70*.

»ktory ono« (1); RIngolt Algimuntowic wnuk Troynácin/ á práczur Erdziwiłow/ ktory ono był naprzod z Zmodźkich łálkiń wyłzedłwłzy w Ruśi moc łwoię rozmnożył/ po łmierci Oycá Algimuntá/ w Nowogrodku ná Xięstwo Rułkie [...] podniełion *StryjKron 285*.

»ktory oto« (6); *CzechRozm 119*; *CzechEp 172* (3); To święto kościołá poświácánia/ wftawionc było od Iudálá Máchábeuřzá: ktore oto Pan Chriřtus raczył vczćić y záchowác. *WujNT 349*; *SiebRozmyśl K4v*.

»ktory sam« (17): *BibRadz Job* 28 arg; Cefarz wyprawił kfiążę Vraniey w więzowác fie w kfięstwo Geldriykie/ ktory íam wnet do Brábancyey ciągnął dobywác Lándrezu miáftá *BielKron* 192v (3); *Mqcz* 308b; *OrzQuin* G2v; wyznawamy/ że Pánu Bogu poddánymi íeítelmy/ [...] ku ktoremu íámemu oczy obracamy/ ktorego íámego obrońcę zdrowia y zbáwienia náízego mamy/ y do niego íię vciekamy. *KuczbKat* 355 (2); *CzechRozm* 54 (6); *Oczko* 5; *WujNT* 392; *SarnStat* 152.

»ktory taki« (1): dufáią w możnoíciach íwoich/w doítoieáítwach íwoich w zacnoíciach wrzędow íwoich/ á w wymyílnych zakoniech íwoich: kthorych tákich ná ten czás naywięcey byío w Ieruzalem/ onych Bífkupow/ onych Licerniernikow/ onych zakonników *RejPos* 117.

»ktory też« (92): *MurzHist* E3v (3); I ízedwízy przyítáí ku íednému mioíszczaninowi krajny onyi/ ktory téíz poíktáí go [*et misit illum*] do wíi íwoieíi paíć ífíni *MurzNT Luc* 15/15 (2); *KromRozm II* d2; *GliczKsiąż* C; *GroicPorz* A4v (2); *KrowObr* 72; *RejWiz* 59 (2); *Leop Luc* 10/39 (2); *UstPraw* A3v; *BibRadz Act* 12/4 (6); *OrzRozm* E4; *BielKron* 284v (28); *GrzegŚm* 33; *KuczbKat* 245; wyítáli po Dokret álbo Wyrok do Hieruzálem: áby więcey o tym wátpienia nie byío/ ktore też nátychíniaíł vítáío. *WujJud* 129; *CzechRozm* 47v (5); *PaprPan* Hh; *KarnNap* A3 (2); *SkarŻyw* 337; *StryjKron* 72 (7); *CzechEp* [408] (7); *NiemObr* 147 (8); ktoremu [*Prometeuszowi*] ná koždy dzień íerce orżeł wyiada/ ktore też w niem ná koždy noc odráfta *GórnRozm* N3; *WujNT* 1.Cor 1/8 (6); *SkarKazSej* 694a.

»ktory to« (32): *PatKaz II* 55; *BielŻyw nlb* 3; *MurzHist* D2; A íeíufa powiedli íą do Bífkupa íktorymto? (*marg*) a znim [...] (–) zyídá íię poípołu wízyćcy Bífkupi [*et conveniunt eo summi Sacerdotes*] *MurzNT Mar* 14/53 (7); *BielKron* 54 (3); *OrzQuin* S4; *HistRzym* 16; *RejPos* 228; *BiałKat* 56; *KuczbKat* 75; *KarnNap* C2v; *ModrzBaz* 114v; *Oczko* 14 (4); Bo íeí íedná rotá niektórych Czártow/ ktore ogníftymi zowiá/ z ktorey to ten był. *SkarŻyw* 35; *KochPhaen* 10; *SarnStat* 920 (3); *ZapMaz II G* 97/90; *CiekPotr* 37; *CzahTr* A3v.

»ktory wszy(s)tek« (14): vmárl zoítáwiwízy po íobie íynow íiedmídyeíiá/ ále drugie miáí nie z wláínych żon/ ktore wízytki pobił íyn bękárt Abimelech *BielKron* 50v (2); *GórnDworz* B7v (3); *BiałKat* 201; *CzechRozm* 226v; *StryjKron* 290 (2); *CzechEp* 329; *GórnRozm* G2v; Schodżío íię też mnoístwo z okolicznych miáft do Ieruzálem/ noíząc niemocne y nágábáne od duchow nieczyítych: ktorzy wízyćcy byli vzdrowieni [*qui curabantur omnes*]. *WujNT Act* 5/16; *SarnStat* 1038 (2).

α. Wyraz *odnośny* (*jego synonim lub hiperonim*) powtórzony przy „który” w zdaniu rozwijającym [*w tym: zdanie rozwijające w antepozycji* (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (2381) : íakom ya suknyey Maczieievy Nadolnemv nyewzyal yeno oprawcza na then czas báđący w ktorey sukny thego oprawczá obyeshhono *ZapWar* 1524 nr 2163 (30); *ListRzeż w.* 35 (2); *PowUrb* +2v (3); *MetrKor* 38/285 (7); *OpecŻyw* 84v (6); *PatKaz I* 9 (3); *PatKaz II* 29v (3); *PatKaz III* 95v (4); *HistJóz* B3v (2); Też Perły íą barzo dobre naprzeciw Melankolijey/ kthora niemocz przychodzi ludziom ze drżeniem íercza. *FalZioł* IV 57a (87); *BielŻyw* 158 (6); *GlabGad* K7v; *MiechGlab* 59 (7); *KłosAlg* A2v; *LibLeg* 7/8 (38); *WróbŻoít* nn4v (10); *RejPs* 174v (4); *ComCrac* 22 (10); Zeliílawíki na boru Slyeíchnífkim woízy na ktorich ízukno bilo pobral ktore ízukno miedzi íchobá roíchdzielili *LibMal* 1543/68 (21); *SeklWyzn* c4 (2); *HistAl* A5v (14); *KromRozm I* G3v (2); *MurzHist* N2v; *MurzNT* 116 (2); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* a4v (22); Abowim wnet íye zczáí ípor myędzy nimi [...] Ktory ípor

Potym przy oŃtátnyey wyeczorzy páńŃkyey znowili *KromRozm III M6 (17)*; *Diar 19 (4)*; *DiarDop 109*; *GliczKsiąŹ F6 (42)*; *LubPs Sv (7)*; A iefliby Sąd był nie w then dzień/ ktory iefł Wyłożonemu Sądowi náznáczony/ ále s potrzeby/ (kthory Sąd póŃpolicie zowá potoczny áłbo potrzebny) tedy Sędzia inny póŃtępek będzie chowáł. *GroicPorz 12 (31)*; *KrowObr 75v (75)*; *RejWiz A5*; *Leop Hebr 3/6 (17)*; A then tákowy Ńwiat [...] názwáł Dawid KoŃciołem wielkim: ktory KoŃcioł wielki/ iefli nic w łobie krzeŃciáńŃkiego niema/ tedy odŃtápił od Bogá *OrzList a4 (13)*; *UstPraw I (65)*; *WyprKr 14v*; *BibRadz Ex 28/14 (64)*; *OrzRozm C (38)*; *BielKron 290v (124)*; *GrzegRóżn K2 (11)*; *KochSat A2v*; *KwiatKsiąŹ D3 (28)*; *Mącz 155c*; *OrzQuin T2v (38)*; Tám gdzie z zdrowym rozŃładkiem fá y piękne cnoty/ Ktore widzę v ciebie nadrozŃsze Klenoty. *Prot Av*; *SarnUzn B3 (4)*; *SienLek 91 (13)*; *SienLekAndr a3v*; *LeovPrzep Fv (39)*; *RejAp 148v (9)*; *GórnDworz L1 (26)*; *GrzepGeom D3v (4)*; *HistRzym [39]v (5)*; iákobychmy [...] chodzili w ŃpoŃeczności tego Ńwiętego á wiernego koŃciołá iego. W ktorym koŃciele á w ktorey ŃpoŃeczności/ day Pánie BoŹe ábychmy Ńtale przy tobie vŃtáwicźnie trwáli *RejPos 140 (39)*; *RejPosWiecz² 94 (11)*; *BiałKat 91 (17)*; *KwiatOpis B*; *GrzegŃm 53 (10)*; *KuczbKat 245 (13)*; *RejZwierc 19v (7)*; *BielSpr 61 (3)*; *WujJud 98 (24)*; *WujJudConf 14 (10)*; *RejPosWstaw 21 (9)*; *BudBib B2v (8)*; idź do Sárepti/ SydońŃkiego miáŃtá/ A tám cie oto przymie/ iuŹ iedná niewiáŃtá. Która wdowá/ z woley mey/ będzye cye żywiá *HistHel B2 (3)*; *MycPrz II Cv*; *Strum B2v (2)*; *BiałKaz D3 (3)*; *BudNT przedm b3v (5)*; to co mowifz bárzo łáčno moŹe być pokazano. [...] łámychŹe niektorych ŹydowŃkich Rábinow piŃmy: á náwet/ ktora iefł rzecz napewnieyŹá/ piŃmy Ńwiętymi. *CzechRozm 164v (79)*; *KarnNap B2 (3)*; *ModrzBaz 4v (47)*; *ModrzBazBud ¶6v*; *SkarJedn 108 (9)*; *Oczko 6v*; *SkarŹyw 86 (21)*; pan Mikolay Kaczky poloszil tu przet namy w prawie NáŹim pienádze gotowe 30m. [...] ktory pienádze Ńum^mę wiszy opiszaná Crifłow tempŃsky przyáł *ZapKoŃcier 1500/39v (57)*; *StryjKron 91 (39)*; *CzechEp 224 (82)*; *KochJez B3*; *NiemObr 24 (55)*; *KlonŹal C*; *KochPhaen 5*; *ReszPrz 14*; *ReszList 160*; *WerGoŃc 217 (2)*; *WerKaz 281 (2)*; Rácz ŃpráwiedliwoŃci przeŃtáć/ rácz miłóŃierdzia vŹywáć: [...] prze ktore miłóŃierdzie twoie/ rácz nas zbáwić Ńtworzenie Ńwoie. *ArtKanc Mv*; *GórnRozm H4 (14)*; *KochProp 13*; *KochWr 21 (2)*; *ActReg 12 (9)*; *GostGosp 6*; *GrochKal 6*; *Phil C (4)*; *KochCz B2 (2)*; *OrzJan 79 (2)*; liŃt Ńrogi póŹyła do Iorámá bezboŹnego krolá [...] ktory liŃt náyduie Ńię w księgách Ńtárego zakonu *LatHar 326 (10)*; *KoŃakCath C3 (2)*; *KoŃakŃzczęŃl Bv (2)*; *WujNT 390 (72)*; *WysKaz 21 (2)*; *JanNKarGórn IIv (2)*; á tákowy czás wŹięty nic nie ma dáwnościá Ńzkodźić: ktorá dáwnościá przerzeczony poymány nie będzie Ńie mógl bróńić. *SarnStat 504 (322)*; *GrabPospR L4*; *PowodPr 17 (12)*; *SkarKaz 41b (11)*; *VotSzl E4 (9)*; n<á> iednym mieyŃcu byłá trćiná/ w ktorey trćinie beli dwáy Smoey wielcy. [...] ktorzy dwáy Ńmocy wielká Ńzkodę czynili w ludźiach y w dobytkn *CzahTr D4 (3)*; *GosłCast 32*; *SkarKazSej 694b (5)*; *KlonWor ded **2v*.

W póŃáczeniu z zaimkiem wskazujácy lub osobowym (15): *Diar 71*; *LubPs Q4 marg*; *KrowObr 119v*; *OrzRozm L3v*; *KwiatKsiąŹ G2 (6)*; WŃzelákie ziele krew dobrá mnoŹące/ áłbo teŹ záŃtáwiáyáce/ yáko yefł podrozni./ krwawnik ŃporyŹ/ które ziołá niektórzy lekarŹe zowá ye Sangwinaria. *Mącz 367b*; *ZapKoŃcier 1500/84 (3)*; *SarnStat 643*.

PóŃáczenia: »ktory oto« (1): wody Źimne á iádowite máia; kthóre oto wody/ gárdłá zrániwŹy wpepele pierwéy/ Potym w té wole zwielkim zefzpecenióm náraŃtáia *Oczko 23v*.

»ktory taki« (4): jako jest w ich kanonich napisano. Ktoremu takierou napisanemu kanonowi dufając przodkowie naszy nadali takowe bogactwa ecclesiae *Diar* 69; *KwiatKsiąż* P4; *SarnStat* 698 (2).

»ktory takowy« (8): świadectwo fwe obyczaiem wyszýy opifány/ [wolno mu będzie] dąć: które świadectwá takowe nie máią byđz waźné/ tylko od oczywiłtych świádków *SarnStat* 614 (8).

»ktory też (to)« (12): *HistAl* 115; *GroicPorz* A4; *BibRadz* 2.Reg 4/2; *BielKron* 128; Rozumieiąc zywoł wieczny á nie śmiertelny/ [...] ktory też to żywoł wieczny prawdziwie w nas żáczyyna y pomnaża Bog *GrzegŚm* 53 (2); *KuczbKat* 390; *CzechRozm* 27; *CzechEp* [408] (2); *NiemObr* 109; *SarnStat* 1151.

»ktory to« (238): yakom ya nyesbył Slachathnego pawla Chrczonowycza [...] przesz szyna szwego Simana Gwalthem kthory tho Szyman (poth) nyewszethł wdom moy po them tho szbyczv *ZapWar* 1509 nr 2058 (4); *PatKaz* II 42; ma [ziele] liłt podobny liłthom pńinkowym/ á w ktorimto liłtku ma macherziki/ á wnich łą iakoby iagody czirwone *FalZioł* I 6b; *MurzHist* Lv (3); *MurzNT* 58v (4); *LubPs* M3 (3); *GroicPorz* C (2); *OrzList* kt (4); *BibRadz* *4; *OrzRozm* D2; Krol też Fráncufki [...] połłał połła fwe⁸⁰ Gwilelmá ná ten Syem do Smákáldiey dnia 19 Grudniá Miefiácá/ ktory to pośeł vczyńił rzecz do włzytkich. *BielKron* 213 (10); *OrzQuin* Iv (11); *SarnUzn* D7v; *RejAp* AA7v; *GórnDworz* Ee7 (16); *GrzepGeom* N4v (2); *RejPos* 350 (9); *RejPosWiecz*² 95v; *GrzegŚm* 33 (2); *KuczbKat* 220 (5); *RejZwierc* 198v (2); *WujJud* A6v (2); *WujJudConf* 71; *BudNT* przedm b4; *CzechRozm* 47 (3); *ModrzBaz* 56v (3); *Oczko* 1v (20); *CzechEp* 181; *ReszPrz* 14; *ReszList* 182; *WerGośc* 217 (3); *WerKaz* 267; *ZapKościer* 1582/40v (3); *GórnRozm* E2v (5); *ActReg* 76; *GostGosp* 106; *Phil* B (2); *LatHar* 488; *KołakCath* B2; *KołakSzczęśl* B2; *WujNT* 452; Wyiáwłzy tylko rzecz/ któraby pomłty krwie potrzebowałá: którýy to rzeczy vznánié/ nam y potomkóm náłzym záchowamy ofobliwie. *SarnStat* 490 (95); *SkarKaz* 349a (4); *PowodPr* 8; *VotSzl* E2.

»ktory tu« (1): gdy ony nędzniki trędowáte vleczýc raczył/ tedy o iednymże piłze iż był Sámáritan/ á drudzy byli włzytko żydowie/ w ktorym łie thu narodzye nabárzyey kochał *RejPos* 216.

»ktory wszy(s)tek« (31): *LubPs* Hv (2); w czwartem rzedźie/ Chryfolit/ Onyx y Beryl/ ktore włzytki kámienie były opráwione ofádzeniem złótem. *BibRadz* Ex 39/13 (4); *BudBib* 1.Mach 5/26 (2); *BudNT* Kk3; *CzechRozm* 20 (2); *ModrzBaz* 107v (2); *ActReg* 134; *WujNT* 669; *SarnStat* 1253 (16).

Szereg: »ktory a nie inszy« (1): on ofiárował zá nas wdzięczną ofiárę Pánu Bogu Oycu łwoiemu ná ołtarzu krzyżá łwiętego/ kthora ofiárá/ á nie inłza/ vczyńiła nas wdzięcznym łtworzeniem iemu. *RejPos* 47.

1) *Do rzeczownika łacińskiego (tylko w słowniku)* (3) : Insula in mari AEgeo, Teraz Nigropontem zowá/ przy którey wylpie máły łtrumień morzá od Mácedoniey odtrácony leży. *Mącz* 109a (3).

2) *Rzeczownik przy „który” synonimicznym lub hiperonimicznym odpowiednikiem przymiotnika (właściwego lub pochodnego), innego wyrazu zastępującego przymiotnik lub przysłówka występującego jako jeden ze składników zdania poprzedzającego* (41) : przeto y czyalo panny było czudne ktora czudnołzcz zalezy wuyłokofzczy/ w farbye/ w yakofzczy/ wczlonkow czudnym poštauyenyu *PatKaz* III 118 (2); *HistJóz* B2v; bowiem łamiecz ielł był rołtácza dołýc miáłzłzo gałęziłto/ łękowatho przy ktorých łękoch gałáłki wyrałtaią *FalZioł* I 115b (3); *GlabGad* B2 (2); iżeby włlyłtcy yedno/ to yełł zgodni byli/ yáko on yełł z oycem [...] Ktora zgodá y yednołć od początku áż do tych myáłł náýduye

fy wkościele poŝpolitym krzełciyáńfkim *KromRozm I* K2; *OrzQuin V* v; *RejAp* 60 (2); iuz tám człowiek łtrácił wnet pirwŝe piáwo łwoie/ niewinnoŝ y niełmiertelnoŝ/ á słał łie wnet poddányim grzechowi y łmierci/ w ktorey niewoli tám dłuŝo był zádzyszerán *RejPos* 14v; *BiałKat* 91 (2); á nád to ielzcze [*Bóg jest*] namędrłzy. Ktorą madroŝcią łwą/ łnádnie moŝe miłofierdzie z łpráwiedliwoŝcią porównáć *CzechRozm* 219 (2); *ModrzBaz* 28 (3); *SkarŻyw* 293; *StryjKron* 155; *CzechEp* 303 (3); *ReszList* 147; *WerKaz* 288; *Phil* M2; *WujNT* 76; to podárze wdźięcznie odemnie [...] przymą; z którery wdźięcznoŝci W. M. Pánów moich ia záwždy będę łie muŝiał kocháć. *SarnStat* 550 (10).

Połączenia: »ktory to« (3): *KuczbKat* 150; *BiałKaz* B; Przeto té [*wody*] którery łą mierno ciepłé/ zdrowiu náłzemu łą nalepłzé: którery to ciepłá iefli co w nich niedoŝtawa/ łátwiéy dowcip w kotle przyczyni *Oczko* 10v.

b. *W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (16):* *PatKaz I* 10; *HistAl* D2v (2); To iefł gdym vtracił przyczyné Chriřtułowę/ ktorego iufł za ŝródek a przyłtępcę ku bogu vżywać niemogę *MurzHist* L2; dotknał łie rogow ołtarzowych [*cornua altaris*] w koło: ktory oczýŝiwiłly [*quo expiato*] y poŝwięciwiłly/ wylał ołtátek krwi ná fundáment iego. *Leop Lev* 8/15; CZynili zá łynowie łfráelłcy złe rzeczy przed oblicnoŝcią Páńłką; kthory wnełł dał ie w ręce Mádyáńłkie przez łiedm lath *Leop Iudic* 6/1; *BibRadz 2.Par* 19/6; *BielKron* 230v (3); *RejAp* 1v (2); *ModrzBaz* 113 (2); *KochPs* 168; *SkarŻyw* 470.

c. *W odniesieniu do czynności lub sytuacji przedstawionej w tekście poprzedzającym zdania rozwijające. Zawsze z odpowiednim rzeczownikiem odŝłownym (jego synonimem lub hiperonimem) [w tym: z rzeczownikiem domyŝlnym z kontekstu (2)] (532):* *ZapWar* 1508 nr 2043 (8); *ListRzeŝ w.* 45 (3); *PowUrb* +2v (4); aby włzyłczy porucznyczy yeznych [...] przyłzyągaly przed panem hethmanem, kthora przyłzyąga ma bycz wedlug they rothy, nyzey napyłzaney *MetrKor* 38/286 (4); *March*¹ *Wiet* Av; *BierEz* Q3v (3); *OpecŻyw* 112 (3); *ForCnR* Ev (2); *PatKaz I* 5v (3); *PatKaz II* 43; *PatKaz III* 88; *FalZioł I* 111d (7); Ale Cletus [...] Philipa kroła dzieie wychwalał/ Dla kthorey rzeczy krol łie rozgniewał j oŝczepem go przy biefiedzie zabił *BielŻyw* 104 (8); *GlabGad* E8 (5); *MiechGlab* 8; *LibLeg* 11/159v (10); *RejPs* 123 (5); *ComCrac* 12; *SeklKat* A5 (3); *HistAl* Ev; *MurzHist* B3v; *KromRozm II* g3; *LibMal* 1554/193 (2); *Diar* 20 (3); *GliczKŝięż* E2v (8); *LubPs* Z4 (5); obwiniony ná zálobę nic nie odpowída/ zá ktorym milczeniem zda łye iż ná obzáłowanie przyzwala. *GroicPorz* aa3 (5); *KrowObr* 51v (13); *Leop Ioann* 9 arg; *OrzList* d3; Kondrat v Dominiká dom kupił/ ktorego targu chćiał dowiełć łzołcią ŝwiádkow *UstPraw* C4v (12); *BibRadz 2.Mach* 12/5 (8); *OrzRozm* Q3v; Tego teŝ Celárzá Grzegorz Papieŝ zákláł o wyrzucanie obrázow/ w ktorey [*domyŝlne: klátwie*] áŝ do ŝmierci trwał. *BielKron* 167v (31); *GrzegRóżn* D2v (2); *KwiatKŝięż* L (13); *OrzQuin* Q3v; *SarnUzn* B2 (3); *SienLek* 136 (7); *LeouPrzep* b (4); Miłował the białąłowę/ [...] młodzieniec ieden czás niemáły/ zá ktorą miłocią/ y ona nákoniecz łercze łwe/ y myłł włzytkę kniemu obrociłá *GórnDworz* Aa4v (9); *HistRzym* [89] (3); *RejPos* 168v; *RejPosWiecz*² 90v (2); *BiałKat* a4 (3); *KwiatOpis* D; *Grzegŝm* A3v (4); *KuczbKat* 315 (4); *RejZwierc* I; *WujJud* 155v (7); *WujJudConf* 188 (2); *RejPosRozpr* b4v (2); *RejPosWstaw* [41⁴]v (5); *BudBib 3.Esdr* 1/31 (3); *BiałKaz* F4 (3); *BudNT przedm* b5; *CzechRozm* 75v (28); *PaprpPan* V4v; oni włzytcy proznuią; ktore proznowanie dawa im przyczynę ábo drogę do łprołnych gier *ModrzBaz* 37v (18); *SkarJedn* 78; *Oczko* 11 (2); *SkarŻyw* 384 (5); to przed prawem

nałzım vczynili, iak się przedtim w Decrećie Ie⁸⁰ Msci warowalo przy czym albo ktorym Akćie wprawie nałzım iednanie fię łtalo także i przeprofenie s łtron obu *ZapKościę 1580/8 (10)*; *StryjKron 305 (13)*; *CzechEp 205 (21)*; *NiemObr 93 (10)*; *KochWz 135*; *ReszPrz 109*; *ReszList 151 (3)*; *WerGość 229 (3)*; *ArtKanc N3*; *GórnRozm E2 (7)*; *KochWr 21 (3)*; *ActReg 22 (7)*; *GostGospSieb + 3*; *Phil I (11)*; *OrzJan 61*; *KochFrag 44*; *LatHar 201 (12)*; *WujNT przedm 7 (22)*; *WysKaz 20*; iż iemu niechcełz vczynić łprawiedliwości [...] Które nieuczynieniē łprawiedliwości łzácuię łobie ná dzieięć grzywien pieniędzy *SarnStat 1246 (45)*; *SiebRozmyśl E4v*; *PowodPr 50 (3)*; *SkarKaz 383a*; *VotSzl C3v (4)*; *PaxLiz B4v*; *SkarKazSej 707a*; *SapEpit Bv*.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (1): włzyłtkie práwá y przywileie [...] vmocniamy/ pochwalamy/ odnawiamy/ potwierdzamy z vmiárkowaníem niżey nápiłánych ártykułóv: zá ktorá tą ich popráwá [*quorum regulatione JanPrzyw 13*] iefli które rzeczy w przerzeczonych przywileiách były trudné/ tedy będą obiáfnionē *SarnStat 890*.

Połączenia: »ktory oto« (1): Y by nie Antychriłt [...] nowych łobie Bogow y báłwánow nie był wymyłlił/ nád one łtare Báále y Ałtároty etc. pogáńłkie iuż by ludzie ná iednym Bogu przełtáli byli/ ktorego Chriłtus zálecał/ y w duchu á prawdzie chwalić rofkázał. Z ktorých oto rzeczy/ widziłz nie máłą być roznoć miedzy zakonem łtárym/ á nowym przymierzem. *CzechRozm 95*.

»ktory sam« (2): kiedy ták bywa kufzona czyiá cnotá/ áby iá poznawłzy y dołwiadczywłzy/ on człowiek pożytkow y czći dołtał/ [...] Ktory łani tylko kufzenia obyczáy Pánu Bogu przyłtoi. *KuczbKat 425*; *ReszList 180*.

»ktory takowy« (3): *NiemObr 74*; będąc my [...] częłtą pilnoćiá żądáni y nápomináni/ ábyłmy Séym wálny tákowy zložyli [...] ku którym tákowym włzech łtanóv prółbam Séym ninięłzy wálny [...] zložyliłmy *SarnStat 1037 [idem] 1186*.

»ktory też« (13): *MiechGlab 19*; *MurzHist Ev*; *GliczKsiąż F8*; *CzechRozm 27v (2)*; *StryjKron 762 (2)*; A vczynił to/ iż nas pirwey vmiłował [...] Dla ktorey też miłóści temuż to łynowi łwemu nie z łolgował *CzechEp 189 (2)*; *NiemObr 13*; *SarnStat 369 (3)*.

»ktory to« (23): *MurzHist E*; *MurzNT Luc 2/2*; *LubPs cc4 (2)*; *KwiatKsiąż D3v (2)*; kłádzie Arcybiłkup [...] Ewányeliá [...] które to włózeniē tych Ksiąg/ wielka á łkryta łwiátoć iefł *OrzQuin T4*; *BiałKaz G4v*; *CzechRozm 139v*; *KarnNap B4v*; *ModrzBaz 46v (2)*; łtárzy ná choroby wnąętrzné/ wóđ tych cieplicznych bárho nie máłó wypijác dawáli [...] w którym to pićiu/ kiedy łye żyły otwórzyły/ náłturá zwyćiężyłá *Oczko 19 (4)*; *ReszPrz 52*; *WerKaz 297*; *Phil H*; *SarnStat 261 (4)*.

»ktory wszytek« (2): Są niektorzi/ co nie nieumieiá iedno dobrej łławy á dobrego mniániá łudziám vwłáczác/ á zlorzeczeniē y łáiániē ábo łzyderłtwem drugie trapić/ ktore włzyłtkie rzeczy náwyćey fię z proznowániá dzieiá. *ModrzBaz 13*; *ActReg 64*.

D. *Wprowadza zdanie rozwijające pozornie przydawkowe z odcieniem zdań przeważnie okolicznikowych (1787)* :

a. *Okolicznikowego przyczyny: bo, bowiem on, ten, ty (1068)* : *ZapWar 1508 nr 1991 (8)*; PÁnye boze oycze włłechmogáci ktoris łprawyedłwym odplata a grzełłnim odpułczeniē obyecał [...] cyebye pokomye prółła abi mnye łludze łwemu N. raczil dac [...] odpułczeniē włłitkych grzechow mogych *BierRaj 16 (4)*; *PowUrb +2 (3)*; *MetrKor 31/620v (2)*; *BierEz P4 (2)*; *OpecŻyw 91 (24)*;

OpecŻywSandP ktv; ForCnR A4; PatKaz II 20 (7); Sluffalo aby marya byla pelna lafky ktora nyebu dala chwałą zyemy boga y pokoy rofzlala prawdzyuye lafzky pelna przełz ktorą obfytem ducha łzwyątego ddzem a rofą polano yeft kozde fthworzenye *PatKaz III 96v (23); HistJóz Cv (2);* Wfzakże nie dziw że tznoliwi byli/ Bo fie z dobré matky narodzili: Która byla rofzczka rodu Cefarfkého: Przetoż narodziła owotzu dobrého. *KlerPow 3 (2);* iefth barzo dobra Przefłka ludziem fthłuczonym albo vtrząfnionym [...] I na dychawiczę też iefth dobra ktora czyni vlżenie wpierfiach y oddech wolny czini/ y kafzel odeimuie. *FalZioł I 36a (8); BielŻyw nlb 4 (2); BielŻywGlab nlb 8 (2);* Bowiem ftopy fą fundamentem wfzitekigo ciała na kthorich ono ftoi *GlabGad F3v (9); MiechGlab 20 (2); WróbŻołt X2 (5); LibLeg 10/71 (6); RejPs 24 (6); ZapMaz V S 2/332; RejRozpr C3 (2);* A Piotr fwięty iefth zbawion/ ktory przekładał/ być wfętfze miłofierdzie boże/ niżli grzechy iego *SeklWyzn d2 (2); RejJóz B7 (4); SeklKat H3v (5); RejKupSekl a3v; HistAl D5 (13); KromRozm I C (3); LibMal 1551/163 (2); MurzHist O4v (3); MurzNT 96 (2); KromRozm II bv (3); KromRozm III P4v (3); Diar 25 (4); DiarDop 117 (2); BielKom G6v (2);* człowyek profty á nyeuk/ yákoby nye był człowyekyem/ áni żył ná fwyecye/ kthorego fprawy wfspołek fnim lámym fmyerć y grob kończą. *GliczKsiąż H3v (11); LubPs Q4 marg (5); KrowObr 192 (19); RejWiz 123 (5);* Offiary bezbożnych/ brzydliwe fą/ ktore fie offiáruią z grzechu [*quia offeruntur ex scelere: iż WujBib*] *LeopProv 21/27 (14); OrzList b2 (2); BibRadz I 2d marg (27); OrzRozm G2 (5);* vmieycie fie vbogim záchowác/ bez ktorych żadny pánem nie może być. *BielKron 108 (205); GrzegRóżn Bv (2); KochSat B (2); KwiatKsiąż D2 (13); Mącz 314a;* Iuż Bálwochwalców przeciwnych łobie żadnych nie mamy/ które wykorzenił z tego fwiátá Pan Kryftus przyfcim fwym *OrzQuin M3v (11); SienLek 3 (5); LeovPrzep H3 (3); RejAp 48 (4); GórnDworz Bbv (13); GrzepGeom B2; HistRzym 100v (6);* A ták nigdy fie Kofcioł fwięty nie vnořil/ nigdyć fie nie obładził/ ktory mocno ftał [...] przy thym Pánu fwoim. *RejPos A6 (14); RejPosWiecz² 90v; RejPosWiecz³ 97 (2); BiałKat 266 (6); GrzegŚm 3; HistLan A3; KuczKat 285 (6); RejZwierc 92; BielSpr 45 (8); KochMon 25; WujJud 38v (23);* gánimy też Rzymfką náukę o Pokucie/ ktora wfęcey pożytkom Kfiężym/ á niżli duřzam ludzkim fłużyłá. *WujJudConf 91v (10); RejPosWstaw [41²]v (6); BudBib Deut 4/19 (5); Strum M4; WierKróc A4; BiałKaz C3v; BudNT Hebr 5/14 (4); StryjWjaz C4v (2); CzechRozm 161v (21); KarnNap B3v;* Szczebetliwoř w nich [*w dzieciach*] niechay hámuia/ z ktorey [*ex qua*] rořcie wielomownoř zbytnia/ y płochoř ięzyká/ w káżdym wieku nienawifna y przemierzła *ModrzBaz 10v (55); SkarJedn 364 (20); KochDryas A2v; Oczko 33 (3);* Zniwá fwęgo piérwfzy fnop tobie ofiáruię/ Cny Myfłzkowfki/ którego dobrodźieyftwém czuię Vwiązané fwé ferce *KochPs 2 (12);* fą fwięci Boży/ powinni náfzy y krwią fpoieni známi. ktore iedná mátká kořcioł fwięty Katolicki w Chryftufie porodziłá/ ktorzy w tymże domu y ná tychże potráwách co y my wychowani fą *SkarŻyw A3v (38); KochTr 23 (2); StryjKron 627 (5); CzechEp 263 (15); KochJez A4v; NiemObr 88 (16); KochEpit A3; ZapKořcier 1584/49; ReszPrz 84 (5); ReszList 163 (7); WerGořc 203 (3); KochPam 82; PudlFr 55; ArtKanc N6v;* iáko my bydlá náfzego nie poruczamy w opiek temu ábo owemu wołowi [...] Ale człowieká czyniemy nád tym páłterřem/ ktor [*! przy końcu wiersza*] iefth dáleko wyfłzey dořtoynořci/ niż twarz niemá *GórnRozm M4v (4); KochProp 15; ZawJeft 22; ActReg 95 (6); GostGosp 110 (2); GostGospSieb +4; GrochKal 10;* Miłořc teđy ludzka napożytecznieyfza iefth/ y ku beřpiecznořci zdrowia/ y ku możnořci. Lecż boiaźń iefth zły ftořż dłuđo wiecznořci/ ktora ie

przywodzi do życia trwożliwego z nieślawą wielką. *Phil* P3 (10); *KochFrag* 21; *OrzJan* 7 (3); *LatHar* 511 (10); *KoľakCathOkuń* A2v (2); *KoľakSzczęśl* C4; *Wziął ią do siebie*. [*Ioann* 19/29].) Abo ná fwoie; nie máiętności/ ktorych żadnych nie miał/ wżytko opuściwży: ále ná pośługi/ y ná fwą opiekę. *WujNT* 383 (62); *JanNKar* Ev; Stárośtowie [...] ná roboty do źemie Wołofkię pufzcząc nie máią ludzi/ które tám Wołochowie póymowáią/ y potym do Turek przedawáią *SarnStat* 523 (22); iáko człowiek śmierci/ wielce fię fmećil/ którą widział bofkim okiem fwoim. *SiebRozmyśl* 12; *GrabPospR* L (2); *KlonKr* D2v; *PowodPr* 62 (8); Iáko świátłość fłoneczna/ gdy fłonce wřchodzi/ pomálu roście. nie iżby iey fłonce nábywáło iáko nowey świátłości/ którą zázwdy w fobie ma/ ále iż fię pomálu ziąwia y nieiáko z ftrony ná roście. *SkarKaz* 45b (27); *CiekPotr* 7; *CzahTr* G2v (6); *GosłCast* 74; *SkarKazSej* 683 (15); *KlonWor* 52 (4).

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (4): Nie lękaycie fie nic fynaczkowie moi mili/ ktore Ia was fobie iáko znowu rodzę/ gdyżem ia iefth opiekálnikiem wáżym. *RejPos* Ooo2; fzedłem [...] wyflawiáiąc bárzo Nawysze⁸⁰ dla onych rzeczy dziwnych/ ktore miał czáfu fwego fprawić. Ktory on fám wżytko rozrzáda [*et quoniam gubernat ipsum*] y ty rzeczy ktore z czáfem fwym przychodzą *BudBib* 4.*Esdr* 13/57; *StryjKron* 667; *ZawJeft* 40.

Połączenia: »ktory ono« (1): Potym Iágeło mćząc fię fmierci Woydiłá Zięciá fwoiego/ ktorego ono był Kieyfřtut dáł obiefić/ kazał też wpleść wkoło Wuiá Mátki Witołtowej *StryjKron* 467.

»ktory sam« (2): Odpifáli záfie káplanom Ierolimřkim fáłřzywi prorocy z Bábilonu/ rádząc áby był wfádzon Ieremiařz/ ktory fám rádził ludu pořpolitemu áby oráli/ fiali/ żony poymowáli/ budowáli/ y wfzelkie gořpodárřtwá czynili *BielKron* 95; *OrzQuin* S3v; *SkarKaz* 606b.

»ktory też« (1): A tu wwiążł Luter ná náuce o Sákrámenćiech/ áni mógł Antykryřtá z gruntu obálic/ ktorego też Cerymoniy Żydowskich y pogáńřkich vżywal. *GrzegRóżn* F4v.

»ktory wszytek« (1): Acz rozmáite wodne możności podniořly fumne burzliwofci fwoie/ ále on fnádnie to wfkromić może wielmożnościá fwoią kthore on wfřytki głębokofci morřkie opánowál. *RejPs* 138v.

α. *Rzeczownik odnořny (jego synonim lub hiperonim) ze zdania nadrzędneho powtórzonny przy „który” w zdania rozwijajícím* (15) : ale day zakwitnac nam wcnotach wfprawiedliwofci a wdobrych wczynkoch: z ktorych kwiatkow pochodzi zázwdy owoc przyiemny tobie nář miły panie. *RejPs* 127; *MurzHist* P3v; *KrowObr* 194 (2); *OrzQuin* F3v; ábyřmy go być prawđziwym Człowiekiem y prawđziwie vmárřym wierzyli/ nie wnet po śmierci ále trzećiego dnia ożył: ktory czás ku dořwiadczeniu prawđziwey śmierci dořtáteczny był. *KuczřKat* 50; Abowiem iedni o fłowie [...] wářpić poczynáią/ iefliže iefł fłowo Boże/ ktorego fłowá řkutku bárzo rzadko/áľbo nigdy práwie obaczyc nie mogą. *RejPosRozpr* b3; *ModřřBaz* 33v; Nie iżby fię Litwá od tego czáfu niedawnego [*r. 1205*] począc miáłá/ ktory narod řtarodawnych lat w tych mieyřcách gdzie y dźiř mieřřkał *StryjKron* 244; *NiemObr* 11; *GórnRozm* A2; *Phil* M.

Połączenia: »ktory sam« (1): iefli iá [*Kartaginę*] zágubimy ogniem/ vpádną Rzymiánie przez pokoy á proźnowanie [...] gdy ich zá dlugi czás nikt ná to mocny pobudzác nie będzie/ ktora ie fámá tylko Cártago pobudzála. *BielSpr* 39.

»ktory taki« (1): v práwá Duchowného tych kauzy máią bydź odpráwówané/ ktorzy się dobrowolnie wdáią y zápińnią w práwie Duchownym. Wyiáwłzy te zapisy/ któreby kmiecie [...] czynili między sobą v řádu duchownego. Które tákie zapisy [*Nam tales inscriptiones JanStat 236*] [...] nie máią Dnchowni dopuřzczáć v siebie *SarnStat 214*.

»ktory to« (1): Ná ořtátek iákie obyczáie ábo żywot Křiężey y Mnichow we wřzyřtkiey tey częřci řwiátá Křeřciáńńkiego/ ktorzy to Křięża nie myślá o ty^m co mowi Apořtoł *WujJudConf 242*.

β. *Rzeczownik odnořny w zdaniu nadrzędnym wyrażony pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (20)* : gdi cicek prawy twardřzi niź lewy zniamię ieřt pocęcia płodn otroce^{ęo} ktori zawnę przy prawey řtronie bokn się poczyna, przeto teź ku oney řtronie więcey się mleka zchadza ku pożywieniu. *GlabGad D7*; aby nie wáępili w miłofierdziv bozym/ ktory ná ten řwiat/ nie dla řprawiedliwych/ ale dla grzeřznych łvdzi/ zeřłał Syna řwego/ aby przes mękę iego byli zbawieni *SeklWyzn g3v*; *KromRozm I M4v*; *MurzHist I2v*; *OrzRozm O*; *BielKron 398 (5)*; *OrzQuin C3*; *SienLek 139*; *HistRzym 75*; A w tym niezmierna dobroc y łářká Boża wielkiey chwały y dziekównia bárzo ieřt godna/ ktory tego krewkořci ludzkiey dopuřcił/ áby ieden zá drugiego moęł dořyc vczynić. *KuczbKat 225 (2)*; *WujJudConf 204*; *CzechRozm 174v (3)*; A ták Zydzi/ iż nie z wiáry P. Chriřtnřlowey (ktore^{ęo} wzgárdzili) ále z vczynkow zakonnych řzukáli řprawiedliwořci/ řá w niepráwořci řwey zořtáwieni *WujNT 553*.

b. *Podajácego uzasadnienie, rację lub przesłankę dla twierdzenia albo pytania wyrażonęo w zdaniu nadrzędnym: skoro, jako że on, ten, ty (64)* : Co mu wáżne wielkie zboże, Ktorego pożyć nie może? *BierRozm 14*; *SeklKat L4*; *KromRozm I L2v*; *KrowObr 221 (20)*; A przetoź/ izaźmi teraz nie wierzyćie? Iźali krol nie ieřt wielki w mocy řwey/ ktorego wřzyřtki źemie obawiáią się dotknáć [*quoniam omnes regiones verentur tangere eum Vulg*]? *BibRadz 3.Esdr 4/28*; A zaź nieřprawiedliwy Bog ktory karánie przepuřzcza [*qui infert iram*]? *BibRadz Rom 3/6 (6)*; *OrzRozm Kv (2)*; *BielKron 83 (3)*; Czegořz się tedy o przyřřlym řtáreu řpodziewáć mamy/ ktory iuř yeřt wřzwey młodořci řkápy y łakomy? *KwiatKsiąź Cv (4)*; *Mącz 270c*; *RejAp 133v*; *BialKat 141*; *WujJud 107v (6)*; *ModrzBaz 80*; *SkarJedn 46 (2)*; *SkarŻyw 242 (3)*; nie w wielkiey wadze byli biřkupowie Rzymřcy/ ktorzy ná ieden mándat Ceřářřki mńřieli z Rzymu vřtěpowáć. *NiemObr 60*; *WujNT 2.Petr 2/15*; *WysKaz X2 (3)*; *SkarKazSej 664a (3)*.

Połączenia: »ktory sam« (1): nie baczyli jenak przyczyny, przeczby się egzekucyi na teraznieřszym sejmie dosyć stać nie miało, dla ktorej samej byli od rycerstwa koronnego na ten sejm wyprawieni. *Diar 25*.

»ktory to« (1): zayřte mńřyálczy bycz y był řzwyáty zyuoř řzwyátey anny wktorym to nořzyla poczáwłzy matką bożą *PatKaz II 71*.

α. *Rzeczownik odnořny ze zdania nadrzędnego powtórzonny przy „który” w zdaniu rozwijajácy (1)* : Gdy tedy Křięża ná Sądźiech řwych/ niernřzáią řtanu/ áni ořoby/ áni máiętnořci nářzey/ vřzędnie nam opinie kácerřkie gánić będą/ niewiem czemuby Sádem řwym/ nam nieznořne być miały/ ktory Sąd oni máią od řámego Boga dány/ y od Krolow Vpřywileiowány. *OrzRozm I*.

c. *Okolicznikowego celu: aby on, ten [zawsze z trybem warunkowym] (111)* : *OpecŻyw 2 (4)*; *BielŻyw 90*; *LibLeg 11/185v (3)*; *RejPs 98*; *Rejřóz Q4*; *HistAl D3 (2)*; *KromRozm I B3 (2)*; zeřłał

Bog oćyec fyná fwego yedynego ná fwyát/ ktoryby ludźye ták záfzłe y záginełe [...] ku vznányu bogá práwego [...] przywyodł *KromRozm III Bv (4)*; *GliczKsiąż L4 (2)*; A dla tego Prorok fwięty prośi ná końcu/ áby Kriřtus był pořlan/ ktoryby tę złořć ich/ przez opowiadanie Ewányeliey/ w nich pokarał. *LubPs Dv*; *GroicPorz mm3v*; *KrowObr 92 (2)*; *Leop 1 Par 25/1 (3)*; *OrzList g4 (4)*; zebrałem z Izráelá przednieyřze kthorzyby řzli zemną [*congregavi Je Israel principes ut ascenderent mecum*]. *BibRadz 1.Esdr 7/28 (4)*; wybrawřzy męże godne z Izraelfkich ludzi/ przełožył ie nád ludem pořpolitym/ ktorzyby řadzili lud Boży káźdego czáfu *BielKron 32*; wybráli Walterufá Krombergá/ ktory by řtare mieyřce Prufkich Miřtrzew řpráwował *BielKron 203v (44)*; *GrzegRóżn Fv (3)*; *Mącz 314b*; *WujJudConf 211v*; Trzeciego roku potym/ wypráwił Iázon Menelaufa Symonowego [...] brátá ktoryby odniořł pieniádze [*portantem pecunias PolAnt, Vulg: áby odniořł pieniádze WujBib*] *BudBib 2.Mach 4/23*; *CzechRozm 213 (3)*; *ModrzBaz 117v (5)*; *SkarJedn 81*; *Oczko 30*; *SkarŻyw 373 (7)*; Wypráwili tedy zaráz Pánowie Koronni do Litwy Pořly/ ktorzyby Sigmuntá ná Kroleřtvo Pořlkie Oyczyřte y Dziádowřkie przyprowadzili *StryjKron 707 (4)*; *NiemObr 134*; *ArtKanc 116v (2)*; *GórnRozm L*; *ActReg 25 (2)*; *OrzJan 136 (3)*; *LatHar 678 (2)*; *WujNT 579 (2)*; *SarnStat 1222 (8)*; *SiebRozmyřl L3v (2)*; Pánie/ řłábiřmy ná táká drogę/ wielkiey nam pomocy potrzebá/ [...] Pořli Ducha ř. ktoryby nas řtare iuż y w złořćiach zgrzybiáłe ná tę drogę pořiliř [...] pořli řkruchę zá grzechy/ ábyřmy z nich iáko z ciężkiego błotá wychodřili. pořli Anyoły/ ktorzyby nas od rozboynikow y pokus bronili. pořli řzáty řáki y niewinnořci y řpráwiedliwořci twoiey/ ktoreby nas zágrzaly y tobie wdźięcznemi wczyniřly. A my ochotnie řię do ćiebie pokwárim. *SkarKaz 245b (6)*; *VotSzl B4v (2)*; *CzahTr Cv*; *SkarKazSej 697b*.

α. Rzeczownik odnořny ze zdania nadrzędnego powtórzonny przy „który” w zdania rozwijájącym (1) :

Pořczenie: »ktory to« (1): mieyřze wrzędnego Kářłaná/ od Piotrá Rzymřkiego do Pořlki pořłánego/ ktoryby to Kářłan wrzędny/ dał w ręce Królowi twemu Miecz/ ku obrónie wolnořci twéy. *OrzQuin X2v*.

β. Rzeczownik odnořny w zdaniu nadrzędnym wyrażony pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (1) : áby ludzie [...] tym chćiwiey prágnęli przyřciá Kryřtuřowego/ ktoryby ie od grzechow wykupiř y wybáwiř *BibRadz *6v*.

d. Okolicznikowego stopnia i miary. W odniesieniu do przymiotnika lub zaimka, zaráwno jako przydawki, jak i w orzeczniku [w tym: to pořczeniu z zaimkiem przysłówkowym: „tak(o)” (151), „jako” (5)]; *tak, że on, ten (176)* : Nieřłuznac Filozofowi/ O ták lekkich rzeczach wiedzieć/ Ktore może vczeń powiedzieć. *BierEz Cv*; *OpecŻyw 102v (4)*; *HistJóz B2v*; *KlerWes Av*; *RejPs 218v*; *SeklKat F2*; A ktoż by tak řłalony był Ktory by temu niewierzřł *RejKup ř5v (2)*; *KromRozm I N2 (2)*; *MurzNT 116*; *KromRozm II v*; *KromRozm III Pv*; *Diar 82*; *LubPs P6*; *GroicPorz q3v (2)*; A Pan B. towarzyřzá niechce mieć y tákowy ieřth Pan zawiřny/ ktory ćci řwoiey niechce dáć řadnemu řtworzeniu. *KrowObr 220 (3)*; *RejWiz 112v (4)*; *BibRadz *4v*; *OrzRozm N3 (2)*; *BielKron 178 (2)*; Tot res repente circumvallant, ut emergi non potest, Ták wiele rzeczy z nienacká przypádáyá z któřych řie yeden trudno wyplieřć może *Mącz 218c (3)*; *OrzQuin Dv*; *SienLek 152 (2)*; *LeovPrzep F2*; *RejAp 80 (2)*; *GórnDworz II (9)*; *HistRzym 98v*; *RejPos 63v (10)*; *RejPos Wiecz³ 98v*; to imię ieřth chwálebné y řtrářzliwé: któřego řye wřzyřcy boiá y przed nim drżá. *BiałKat 206 (2)*; *KuczbKat 235 (2)*; *RejZwierc*

70 (8); gđż ták żadney rzeczy trudney niemálż ktoreby nie mógł vmieć/ kto ma chuć dote⁶⁰/ áni też tej nędze niemálż ktorejby nie wycierpiál cżálu potrzeby *BielSpr* 28v (3); *WujJud* 202v (2); *RejPosWstaw* [143²] (2); *BudBib* b2v (2); *BialKaz* D; niemálż tak podłych kśiąg z ktorychby fię pilny Czytacz nie mógł cżego nauczyć. *BudNT przedm* dv (2); *CzechRozm* 103 (2); *PaprPan* Dv (6); żadne przyrodzenie nie może być ták dobre [*tam bona*]/ ktoreby się niemiałó zepłowác [*quin ... fiat vitiosa*] [...] żadne przyrodzenie nioieft ták złe [*tam mala*]/ ktoreby się niemiałó zgodzić do śprawowánia rzeczy dobrych y powinnyh [*quin ad frugem ... bonam perveniat*] *ModrzBaz* 8v; żadne pożytki z woyny nie mogą być ták wielkie/ ktoreby z śzkodámí zrownác mogły [*tanti sunt, ut ... compensari queant*] *ModrzBaz* 108 (12); *Oczko* 38; *SkarŻyw* 143 (5); *KochTr* 6; *StryjKron* 26 (2); *CzechEp* 88 (5); *NiemObr* 110 (4); *KlonŻal* B2v; *ReszHoz* 122; *KochPieś* 52; *ArtKanc* K19v (2); *GórnRozm* G2v (2); *KochWr* 20 (2); *PaprUp* H2; zadnego Dziedzictwa niemamy. ani my ani nikt miec nie może, nad tak wolnym narodem, ktory sobie wolnie Pany zawsze obierał *ActReg* 43 (2); *Calep* [693]b; *Phil* S; *GórnTroas* 19 (2); *KochPij* C2 (2); *KochFrag* 52; *GrabowSet* X2; *OrzJan* 11 (7); *LatHar* 231; *KołakSzczęśl* B2v; *Rybęśli* D; iáko to wielki/ ktoremu też dzieięćinę z korzyści dał [*quantus sit hic cui et decimas dedit*] *Abráhám Pátryárchá. WujNT Hebr* 7/4 (6); *KmitaSpit* B2; *PowodPr* 16; *SkarKaz* 381b (7); *CzahTr* E4v (2); *SkarKazSej* 705a (2); *KlonWor* 22 (2).

Połączenie: »ktory oto« (1): bacż iako wielkié mocy ieft wiara/ ktorá oto nie telko fobie/ ale ij drugiemu pożyteczná ieft. *OpecŻyw* 43v.

e. *Okolicznikowego przyzwolenia*: *choć on, ten* (140) : *OpecŻyw* 62 (3); Iako niemocny poki żyw ielth zawżdy lekarłtwa patrzy iżby ku zdrowiu przyłzedł, ktoremu dofkonałe przydz nie może. *BielŻyw* 139 (2); *GlabGad* 17; *RejPs* 115; *LibLeg* 11/27 (2); *SeklKat* F3 (2); *KromRozm I O*; *Diar* 41 (2); fadżą fie ná wyełkye rzeczy/ będąc profłtemi żakámí kokosłą fie by kokosł sámá nád fwemi yáycy/ s kthorych fie tylko kurczętá á nye orłowye wylągáyą. *GliczKsiąż* L6; *LubPs* R6; Z kąđ przychodźi iże Cyrograffy máłey wagi bywaią/ nád kthore ku dowodowi niewiem możeli być co ważnieyłżego, *GroicPorz* y (2); *KrowObr* 111 (7); *RejWiz* 86v; *Leop Gal* 1 arg; *BibRadz I* 196a (5); *OrzRozm* Hv; Zumiał fie Filozoph/ áni żadnego łłowá ná to nie mógł odpowiedzyeć/ który przed tym wiele mowił przeciw krześciánom *BielKron* 155v (29); *KwiatKsiąż* II3; W Ewángeliey słowo boże bywa prziirownano niewodowi w morze pułzczonemu/ które rzeczy niewód á słowo łą od fiebie dáleko różne *Mącz* 276d; *OrzQuin* V2v; *SienLek* 197; *RejAp* 135v (3); *GórnDworz* V5v; *RejPos* 67v (4); *RejPosWiecz*³ 96; *HistLan* F5v; *RejZwierc* 153v (2); Confefsionište przeyrzenie fwe iáńnie widżą/ ktorego żaden żywy cżłowiek wiedzieć niemoże. *WujJud* L14v (5); *RejPosWstaw* [41⁴]; Dawno fie też przypytywá do Szpitalá/ to ieft Prufkiey źiemie rzelża Miemiecka/ kthorzy do niego nigdy nic nie mieli *MycPrz* II C (2); *CzechRozm* 208; *PaprPan* I2v (3); *ModrzBaz* 32 (4); *SkarJedn* 34 (6); *SkarŻyw* 599 (2); *StryjKron* 782; tedy to włytko ná dawno pomárłe wkládáią/ y od nich tego w cżym łámi fobie nie pomogli profłżą/ o ktorych twierdżą iż łpią y odpoczywáią *CzechEp* 84; *NiemObr* 9; *GórnRozm* C3v; *PaprUp* Fv; *GostGospSieb* +4; *Phil* K4; *OrzJan* 47 (2); *LatHar* 648; *KołakSzczęśl* C3; *WujNT* 71 (3); *SarnStat* 611; Elźbietę poćiefzył/ że fynem zálłapilá Choć łtára: y która dotąd niepłodną byłá. *SiebRozmyśl* F3; *ZapMaz II G* 97/89v; *GrabPospR* L3 (2); *PowodPr* 21; *SkarKaz* 485b (8); *SkarKazSej* 659b (7).

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (1): A choć by też Inadz żaden inŝy z ćwiczzenia w piśmie pożytek nie był/ ktorých zaiŝte wiele ich ieft/ y wielkich/ á wŝzakofz wielkiey by to poważności á zaczności rzecz byla *KwiatKsiąż* G3v.

Połączenia: »ktory ono« (1): A tymi porażkami frogimi/ y ŝpuŝtoŝeniem ziem ŝwoich/ Wafił Kniąź Moŝkiewŝki pyche hárda złożył/ ktory ono przedtym iuŝ był do Cefárzá y do inŝyich Pánow roŝpifał/ coby mu rádzili z Krolem Polŝkim Sigmuntem poimánym czynić. *StryjKron* 747.

»ktory to« (1): Abowiem rodzicy gdy wielom dobrze czynią/ nie Bogu/ ále owŝzem ŝwiátu tym ŝie záŝlużyć á podobác chca/ przetoż teŝ onych dobrodzieŝtw oddánia nie ŝkad inąd iedno od ŝwiátá ŝpodzyewác ŝie mogą/ ktorego tho wlaŝność ieft/ dobrodzieiom ŝwoim zle to oddawác. *RejPosWstaw* [41⁴]v.

f. *Okolicznikowego warunku* [w tym: z trybem warunkowym w zdaniu podrzędnym z „który” (9)] (36) : Nie pomogác miáftá grody/ W ktorých niemáŝ wnétrzney zgody *BierEz* 14; Pŝfarz kthoryby nápiŝał nieŝluŝzny Zapis álbo Liŝt/ rękę tráci [...] A gdzieby ŝáŝŝzował Kŝyęgi Mieyŝkie/ ŝtawa ŝye bezecnym *GroicPorz* d4v; *KrowObr* 25v; *UstPraw* H3v; Bo pewnie nazacnieyŝy muŝi ŝie obŝadzić/ Ktory ŝie da áfektum/ bez rozumu rządzic. *RejZwierz* 50v; *OrzRozm* T4; A od tego czáfu vchwalono ieft ten Státut/ áby vrząd mieyŝki nie trácił żadnego ŝláchćicá gorącym práwem/ przy ktorýmby nie było vrządu Grockiego *BielKron* 418v; *RejPos* 198; *ModrzBaz* 66 (2); *SkarJedn* 230 (2); Wŝzákŝe vcznie ŝwoie vpominał: áby ŝobie wtey mierze zá iego przykŝádem nie vŝáli: á bez dáru Boŝego/ ktoregoby nie wzięli,/ w tákie ŝię poŝlugi dla vpadku nie wdawáli. *Skarŝyw* 211; *GórnRozm* 13 marg; *GostGosp* 42 (4); NAdáremné ŝá práwá ktoré od wŝzytkich nie bywáią chowané [cum vana sit lex nisi obseruetur *JanStat* 156] *SarnStat* 49 (6); Iednák to ŝię nie dla tego mowi/ áby ŝyn ktorego Pan Bog do zakonu/ ábo iákíey ŝluŝby ŝwey powołał/ rodzicom ŝię opowiadác nie miał/ o ktorých wie iż mu przefzkody nie vczynią. (marg) Moŝe y pytać iefli wie że mu nie przefzkodzą. (–) *SkarKaz* 44a (7); *CzahTr* L4; *KlonWor* 69 (3).

Połączenie: »ktory ... tedy« (1): Kmieć ktory vgoru przede ŝniwy nie poorze y ŝpráwować nie pocźnie/ tedy mu Vrzędnik/ Włodarz/ vrobek ma hámowác. *GostGosp* 44.

g. *Okolicznikowego czasu: gdy on, ten* (41) : *March*¹ A4; *ZapWar* 1528 nr 2417 (2); *FalZioł* I 106c; *SeklKat* Z3; *KrowObr* 122 (2); Drugi [grzech Dawida] o tego Misbofetá/ iż pochlebcy Sybie dáł mioyŝce powieŝci fáŝŝywey/ ktory ofkárzył niewinnie Misbofetá ŝyná cnotliwego Ionáty *BielKron* 73 (3); *OrzQuin* Y2; *GórnDworz* L18v; iákoŝ vczynił Iezus dwiemá pátnikom idącym do Emaus/ kthory ŝnimi w dom ná goŝpodę wŝzedł. *HistRzym* 53v; *RejPos* 185 (2); *BialKat* 198v; *Grzegŝm* 34; iż ŝie on [...] gniewa ná ludŝi/ gdy oni názywáią zle dobrym/ á dobre złym : ktorzy kŝádą ćiemność zá ŝwiátłość/ á ŝwiátłość zá ćiemność: ktorzy kŝádą gorzkie miáfto ŝłodkiego/ á ŝłodkie miáfto gorzkiego *CzechRozm* 218 (3); *ModrzBaz* 30 (6); *SkarJedn* 44 (2); *Skarŝyw* 328 (3); *ArtKanc* F15v; *Phil* F4 (5); *WujNT* 93; Nie zgánił P. IEZVS Mágdáleny/ ktora drogá máŝć ná ćiáto iego/ iákoby iuŝ ná ćiáto vmárle wylała *SkarKaz* 386a; *SkarKazSej* 659b; STEPHAN/ ktory obaczył dzieŝlnóŝ Páńŝká w tobie/ Iŝ mądry był/ mądrogo poŝádzil przy ŝobie. *SapEpit* [B2].

h. *Okolicznikowego skutku: skutek czego, że on, ten, i stąd on, ten* (13) : *Wróbŝołt* 82/10; Tę to [kabalę Berezyt] vmiał Adam pirwŝy/ ktory káŝdey rzeczy imię nálaŝł/ biegom niebieŝkim rozumiał/

[...] Tę tho [*Tromancyjā*] mienia vmiął Moizefz/ który thą náuką rozmaite cudá czynił/ z rozgi wężá przemienił/ wodę w krew obrocił [...] Tey też náuki náuczył fwego wiernego kápłaná Aaroná/ ktoremu rozgá zákwitłá w ręku. Też Iozue/ który nád przyrodzenie fłońcu ftánąc rokzasał. *BielKron* 46 (8); *OrzQuin* Kv; *KuczKat* 5; Iáko zálie temuz Abráánowi błogofławić raczył y z żoną iego Sarą/ kthora wdziwieńdziefiát lat vrodziłá mu onego fyná á zacznego á fwięthego Pátriárchę Izááká *RejZwierc* 124; *CzahTr* G2.

i. *Zastępującego podrzędne zdanie spójnikowe dopełnieniowe, podmiotowe lub orzecznikowe: że on, ten, żeby on, ten* [w tym: z zapowiednikiem (18)] (32) : *March*¹ A4v; *FalZioł* V 36; Poczym poznać mądrego (-) który niefzkodzi aczby też mógł, a fzalonego potim, kthory chciałby záfzkodzić á niemoże temu nie vczynić. *BielŻyw* 37 (2); *GlabGad* L6 (3); *RejRozpr* Av; O fpowiedzi też trzymam/ ktorą naprzod powinien czynić panv bogv *SeklWyzn* c4; *ZapWar* 1547 nr 2641; poflá naprzod do kołcyoła Hámonowego áby námawiano kápłany/ ktorzyby Alexándrá przywitáli fynem Iowiffowem *GliczKsiąż* B6; *RejZwierc* 138v; Iuz obaczyfz iáko fie ia obchodzić będę z Fáráonem/ który gwałtem przymufzony/ nietylko ie wypuścić/ ále ie mocną ręką wypędzić muśi z ziemie fwey [*videbis quae faciam Parhoh, quia in manu forli dimittet eos*] *BibRadz Ex* 6/1; *BielKron* 80v (2); *GórnDworz* Ddv; Gdyż wiefz co fie sftáło onym fałefznym prorokom Achábowym/ ktore Heliafz pomordował. Gdyż wiefz co fie sftháło Dátánowi y Abironowi [...] iż ie zyemiá požarłá [...] Gdyż wiefz co fie onemu Prorokowi sftáło/ kthorego był Lew rozdrapał. *RejPos* 188v (4); *HistLan* B2; *RejZwierc* 250v; Toć fá dobrodzieyftwá od niebofzczyká Krolá [...] Coronie tey/ y wfyftkim obywatelom iey vczynione/ ktofz táki zwas będzie/ ktorych zá wdzięczne nieprzymie? *BiałKaz* Lv; *SkarJedn* 35 (2); A iż Papież nie po te^{mm} z ktorymbyfmy fie my rozpieráli: bo [...] trudny nam nędznikom do rozmow z nim przyftęp *CzechEp* 90 (2); y grozi ftołicy Papiefskiej/ ktora áż do przepáści zepchnioná być ma *NiemObr* 155 (3); *ArtKanc* I18v; *GostGosp* 116.

j. *Zastępującego współrzedne zdanie przeciwstawne: ale on, ten* (94) : wyedno fzwyało fwymy fzwyałymy touarzyfzmy przyfzedł [*Joachim*] ku oltarzouy ofyarouacz panu bogu kthorego kaplan od ofyarouanya fkrzytanym odepchnął *PatKaz III* 104v; *FalZioł* V 75v; *BielŻyw* 58 (5); *MiechGlab* 76; povynny szą, stharadawna dawacz plath pyenyązny kfzyandzv pońnanfkie^{mm} Bifkupowy, kthorego od vyelya lath nyedavayą *LibLeg* 7/69v (4); Item zeznal yfz thowarzfchowy fwemu Ianowy wozniczczve vkradł thalyer skalyethy wefzpyaczky, kthori rnv zaftyą wrocziel *LibMal* 1553/174 (15); *SeklWyzn* a4v; *MurzHist* Q4v; *KromRozm II* d2 (2); *GliczKsiąż* B3; *Leop* 1.Par 11/18 (4); Abowiem Acház pobrał niemáło z domu Páńfkiego y z domu Krolewfkiego y od Kfiążát/ á dał Krolowi Afyryyfskiemu/ który go przedfię nie rátował. *BibRadz 2.Par* 28/21; Chciał Papież/ áby thá oprawá kościelna byłá táiemna/ ktorą wfytcy obaczyli *BielKron* 216v (8); *KwiatKsiąż* C4; *Prot* B3v; *SarnUzn* C3; *KuczKat* 50; *WujJudConf* 233v; *MycPrz* II C2; *ModrzBaz* 135v; *SkarJedn* 265; *Oczko* 28 (2); vftá fobie y wárgi chcąc oberznąć/ gdy by zniewoloná od poháncow czyftość tráćić miáłá/ y pewnie by byłá vczyniła w tákiey niewoli/ ktorey iey Pan Bog vchował. *SkarŻyw* 162 (3); *StryjKron* 135 (5); *CzechEp* 198; *KochFr* 94; *ZapKościer* 1584/49 (2); *WisznTr* 4; *GórnRozm* Cv; Wiem ze inatzei wiflawia [!] go ci ktorem/ bel tilko fámem pozitetznim ktorich yeft niewiele. Inatzeici ktorem bel nie Panem ani Krolew ale Tiranem/ tich yeft niemalo *PapUp* E3 (2); *ActReg* 107; *GostGosp* 8; *KochCn* B3v;

WujNT 429 (7); SarnStat 369 (3); CzahTr H (2); OD Bogá włytko/ Pan to dobrotliwy/ Ktoemu śpiewać/ iáko on łzczeńliwy Aniołow załtęp/ niemogę/ choć żądam SzarzRyt B4.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (2): *BielKron* 253; Zbudował potym Sálomon dom dziwnym kółztem łprawiony/ ktory y ten záginie. *RejPos* 24.

a. Rzeczownik odnośny (lub jego synonim) ze zdania poprzedzającego powtórzony przy „ktory” w zdaniu rozwijającym (5) : potym mówią/ Ieden iełt Bog Troiáki/ ktoremu Bogowi piłmo łię przeciwi rzekąc/ Trzey łą iedno *GrzegRóżn* H4; *SkarJedn* 263; *CzechEp* 415; *WerKaz* 291 (2).

k. Zastępującego współrzędne zdanie wynikowe: więc, on ten (12) : *PatKaz III* 144; Abowiem dzień ten Pána Boga záłtępow/ dzień iełt pomłty/ áby łię pomścił nád nieprzyaścioły łwemi/ ktore miecz pórzre y náłycon á nápoion będzie krwią ich *BibRadz Ier* 46/10; tám Petrułá náleźli winnego/ ktorego z Rzymá wypędzili precz. *BielKron* 180v; Rozwodził mu Krol [*Zbigniewowi Bolesław*] łzeroká rzeczą iego niecnotliwe vczyńki przeciw dobredzieyłtwu brackiemu/ á potym z łiemie wywołan/ á iuz to trzeći raz/ ktory vciekł do Czech. *BielKron* 351v (7); *BudBib Iob* 37/23; *KochMRot* A2.

Połączenie: »ktory też« (1): łziemiá miáłá być opułzczona od onych dwu Krolow/ Syryiłkiego y Izraéłskiego/ ktorzy łie łpiknęli byli przeciw Acháłowi/ ktorych łie też on bárzo bał *CzechRozm* 135v.

E. W funkcji zaimka wskazującego albo osobowego zastępuje podmiotu dopełnienie lub okolicznik w zdaniu podędnym. Zawsze wysunięty na pozycję przed wskaźnik zespalenia spójnikowy lub zaimkowy (1508) :

a. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio ze zdania nadrzędnego (1469) : *PowUrb* +v; *BierRaj* 21v; *March*¹ A2; *BierEz* F2v (10); *OpecŻyw* 178v (6); *PatKaz I* 11v (2); *PatKaz II* 58; *PatKaz III* 97 (2); *HistJóz* Bv (3); *LibMal* 1533/177v (5); aby zełłać racził anioła two⁸⁰ znieba/ ktori żeby nas łługi twoie w vcikoch y wpotrzebach robiącze twoim pociefzeniem podniołł *TarDuch* Dv (2); *FalZioł I* 150a (14); iedney rzeczy łpatrzę, ktorey iełtli doydę, vczyńię czo żądałz. *BielŻyw* 165 (8); *BielŻywGlab nlb* 15; *GlabGad* F5 (11); *MiechGlab* 12 (6); *BierRozm* 16; Od połłow Wangierłkich bandzielł sią dowydował [...] Kthorzi kyedy banda czyą prołzily aby ym pomagálł tbedy ym tho obyeczvy *LibLeg* 7/104v (20); *RejPs* 53v (3); *ConPiotr* 34v (2); *SeklWyzn* c4 (3); *RejJóz* D6 (3); *SeklKat* A5; Vlyłzawłzy Pauzania o przyłciu Alexandrowym/ nathychmiałł wyiechał przeciw iemu/ ktorego gdy vyrzał [*Quem ut vidit*] Alexander wyiáł miecz łwoy y zabił go. *HistAl* B4v (18); *KromRozm I* C4v (6); *MurzHist* E2v (2); *MurzNT* 28v (2); Toć yełt práwy á pewny grunt wyáry náłłey/ á kołcyoła krzełciyáńłkyego: ktorego byłmy łye dzyerzeli/ wniczym byłmy łye nye obładzili *KromRozm II* a4 (5); *KromRozm III* L2 (8); *Diar* 23 (20); *GliczKsiąż* I3v (18); *LubPs* B4v (10); *GroicPorz* z2v (5); *KrowObr* 37 (10); *RejWiz* 32 (8); Zołtháł tedy Izáák w Gerarách. ktorego gdy Miełłczánie tego miáłtá pytáli o żonę iego/ odpowiedział [*Qui cum inlerrogareiur ... respondit*] *Leop Gen* 26/7 (29); *OrzList* h2; *UstPraw* E2v (12); *LeszczRzecz* A4v (2); *RejZwierz* 101v; Leniwy moze być przyrownan gnoiowi plugáwemu/ ktorego kto łię kolwiek dothknie otrzáła rękę łwoię [*et omnis qui tetigerit eum excutiet manus Vulg*]. *BibRadz Eccli* 22/2 (28); *OrzRozm* H2 (10); Y názbierála do wieczora kłofia y łnopow/ ktore gdy wymłóciłá było ieczmieniá iáko trzy miáry *BielKron* 53 (127); *GrzegRóżn* A2 (2); *KwiatKsiąż* A2 (3); *Mqcz* 189b (7); *OrzQuin* P2v (8); *Prot* E (2); *SarnUzn* G3v (2); Vkázcż porzádný podług obiecádłá/ ktorého iáko vzywác małz/ ták wyrozumiey *SienLek* S (13);

LeovPrzep G3; *RejAp* 38v (10); *GórnDworz* Ee (17); *GrzepGeom* B3v (2); Ten rycerz pánnę miał bárzo piékną którą gdy wyźrzał rycerz z Báldáchu/ rozmiłował fie iey bárzo: [...] Potym vkazał mu onę pánnę/ którą gdyż wyźrzał/ rzekł iemu *HistRzym* 84v (9); *RejPos* 149 (36); *RejPosWiecz*³ 96v; *BielSat* N2v; A przeto dziékuemy pánu Bogu náłzému/ iż ón ielt wielką swiátością w ofierze Nowego Teftámentu: który/ iáko/ kiedy/ y którym obyczáiem ielt w Kościele ofiárowány: ochrzcí fye/ tedy to vyrzylz. *BialKat* 353v (2); *GrzegŚm* 52 (3); *HistLan* F2 (6); [každy wiedzieć to moze] gdyż sie mowiło o náturze ludzkiej/ którą że prawdziwie miał Pan Chrifus/ żadnemu Wiára Powłzechna o tym wátpić nie da *KuczbKat* 170 (12); *RejZwierc* 143v (16); *BielSpr* 57 (4); *WujJud* 12 (10); *WujJudConf* 121 (4); *RejPosRozpr* c4 (2); *RejPosWstaw* [21³] (3); *BudBib* 1.Mach 12/36 (7); *HistHel* C2; *MycPrz* I B4 (4); *BialKaz* G3 (5); *BudNT Matth* 21/24 (6); národził fie Iezus Chrifus. O którym/ iákie też zoftáwił swiádectwo tenże Iozeff żydowłki pifarz/ naydziełz Iuda: Antiq: lih: 18. cap: 4. *CzechRozm* 167v (61); Chćieli áby fie słowá zgadzály z rzeczámí/ z ktoremi iefli fie słowá zgadzály [cum quibus si illa convenirent]/ powiedáli ie być prawdziwemi *ModrzBaz* 60v (73); *ModrzBazBud* ¶ 6; *SkarJedn* 307 (22); Táki dźwięk tám ná ten czás wítał był miedzy ludźmi/ Ktory fkoro vćichnął/ Antenor iął mowić. *KochOdpr* B4v; wyliczáią wód dziwnych bárzo wiele: v Tárácyny ftudniá/ z którój kto fye nápił/ olzálawłzy vmrzeć musiał: w Tráciyéy ieźioro/ którój ktho fkołztował/ nieodwłócznie vmárł. *Oczko* 4 (18); *KochPs* 156 (5); niektorzy ważyli gárdłá fwoie/ áby ciála ich [św. męczenników] porwáli y pogrzebli. Ná ktore ci co pátrzyli/ taką iáłność y wdzięczność widzieli/ iáką niegdy żydowie ná twarzy Szczépanowej *SkarŻyw* 131; Siodmy dzień v nich bárzo swięty ielt: do ktorej y do inych swiáť gdy fie przypráwuiá/ ná ziemi legáią. *SkarŻyw* 363 (111); *ZapKościer* 1579/2 (2); *StryjKron* A (16); ręká moiá vgruntowála ziemię: á práwicá moiá dłoniá pomierzyła niebioá. Ná ktore fkorom iá záwołał/ áźci záras ftáneły. *CzechEp* 272 (62); *NiemObr* 97 (22); *KochFr* 82 (5); *KochWz* 139; *ReszPrz* 44 (7); *ReszHoz* 123 (2); *ReszList* 182 (5); *WerGośc* 217 (4); 292; *BielSjem* 38; Włozę ná niebo znákomitá pręgę/ Którą gdy wyźrzę/ wípómnię ná przysięgę/ Ze mam hámowác niezwyčajną wodę *KochPieś* 33; *PudlFr* 75 (4); *ArtKanc* C17 (7); *BielRozm* 30; *GórnRozm* H2v (5); *KochPropKKoch* 4; *KochWr* 34 (5); *PaprUp* K (2); *ZawJeft* 7 (2); bychmy wtym vprzedzic mieli zdanie Senatorow naszym, ktorých gdzie wietsza czesc inclinabit, tamechmy tez vmyslili we wszytkich sprawach głos nas przyłozyc *ActReg* 126 (21); *GostGosp* 166; *GrochKal* 9; *Phil* P3 (12); *GórnTroas* 6; *KochCzJan* A2v; *GrabowSet* B3v (2); *KochAp* 11; *KochFrag* 24; Bo cóz [...] włzyftkiému królełtwu temu/ bez ćiebie całego bydź moze? które poniewáz żeś wálzá K: M. z wielkim twym niebepieczęłtwem áż dotąd wcale záchował: prošimy/ nie ráczże nas wálzá K: M. [...] opułczác. *OrzJan* 96 (18); *OstrEpit* A v; O náswiętíza dułzo/ ktorej áczkolwiek ręká okrnťna z ciála nie wygnála/ włzákożeś páłmy [...] nie vtráciá. *LatHar* 452 (12); *KołakCath* A4v (2); *RybGęśli* A4; zezwał Páweł przednieylzych z Zydow. Ktorzy gdy fie zefzli [Cumque convenissent]/ mowił do nich *WujNT Act* 28/17 (36); *WysKaz*)(3 (5); *JanNKarKoch* G2; ná fwe áppellácię otrzymáią pewné Komílsarze: ktorzy chcemy y fkázuiemy áby byli Ráyce z Miał z tych *SarnStat* 956 (65); *SiebRozmyśl* [A2]v; *KmitaSpit* A3; Bo ich Mefyálz ma bydź Anthykryłtem náłzym: ktory iż z mocy Máhumetanow wynidzie/ lą do tego z pílmá S. wielkie podobiełntwá *PowodPr* 83 (14); [Chrystus] dał nawyźłzego włzytkiemu kościołowi [...] páłterzá y káplaná. Do ktorej poki fie włzytkiejgo swiáťa Bífkupi [...] ziezdzáli [...] odlzczepiełntwá nie było

SkarKaz 40a (8); *VotSzl* A3 (8); *CzahTr* H4v (13); *CiekPotr* 3; *GosłCast* 66 (2); *SkarKazSej* 659a (11); *KlonFlis* G2v; *SapEpit* ktv; *KlonWor* 5 (3); *PudłDydo* B4v (4); *ZbylPrzyg* A4.

Połączenia: »ktory ono« (1): gońcowie Antychristowi, zakon z Ewanielią [...] mieścić poczęli. [...] Z którymi ono, iაკą burdę wiodł oto Pάweł, baczyć kάżdy może z listow iego *CzechEp* 410.

»ktory sam« (1): Poddánym zάsię zάlecam iednęż cnotę/ [...] to iest posłuzenstwo zupełne. Ktorego łamego iż Saul/ chocia był Krolem/ niemiał: [...] tedy Bog ofiárami/ zάłługάmi/ y wżysłtkimi iego pracάmi dobrimi wzgárdził *PowodPr* 60.

»ktory też« (1): przyiął bych [...] za [...] zάplátę by nawiętższy pracy [...] Ktorά téż iefli komu iaki pożytek przynieśiē/ niedbám za to/ choc mi nigd dziękować niebędzie *MurzHist* A4.

»ktory to« (4) : *RejAp* 51v; Iż ón [Bóg] obrάca kάmięniē w kάłuże wodne/ a łkály we źródłά ciekące. które to iefli z łkály/ álbo z kάmięniά/ wypływać więc mogą/ co zά dziw/ że rzeczy w nie włożónē kάmięniei? *Oczko* 9 (3).

»ktory żaden« (1): Abowiem co iest ten marny pożytek nألz/ ktory ácz [*acz: tu partykuła uwydatniająca*] pewno wiemy iż łie żaden słtác nie może bez opátrznosci Pάńkiewy *RejPos* 260v.

α. *Odnośny rzeczownik (jego synonim lub hiperonim) ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „który” w zdania podrzędnym (129) :* jachanie na woynę, ma byđż łtarym obyczajem [*iuxta veterem ordinem*] w Statucie opyłanym, beł Zkod ludzy [...] ktory rząd aby beł wczięgnieniu trzymān [*Qui ordo ut ... servetur JanStat* 704]. Całellān onego powiatu [...] ma pilnie opatrzać *ConPiotr* 32; *Diar* 35; *KrowObr* 78v (2); *OrzRozm* Q3 (2); *KwiatKsiąż* Ev» (3); *Mącz* 57b (2); *OrzQuin* X3v (2); iάko czynili łtarzy Rzymianie [*budowali pałace i zamki*] częgo y teraz ofłátki zńáczno łą [...] ná ktore ofłátki/ kto iedno pórzy/ musi to rzecz/ iż ono byli ludzie s plemieniá niefmiertelnego. *GórnDworz* li3 (6); *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 375 (4); *RejPosWstaw* [143²]v; *CzechRozm* 260v (19); *ModrzBaz* 101v (5); *SkarJedn* 292 (4); *SkarŻyw* 252 (2); *StryjKron* 737; Przez ktory woz y źwierzętá wżytko Papiestwo czterzech Ewanieliłtow z łobą zgodnych [...] wykłáda. W którym wózie gdyby rowno y zgodnie wżytkie kołá nie biegály/ nie byłby woz dobry. *CzechEp* 306 (20); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 11 (2); *ReszPrz* 55; *WerKaz* 281 (2); *ActReg* 9 (3); *Phil* Q; *OrzJan* 83 (3); *LatHar* 577 (2); ábyście łię włtrzymawáli od rzeczy bálwanom ofiárowánych/ y od krwiē/ y od rzeczy dawionych/ y od porubłtwá: od ktorych rzeczy iefli łię zάchowywάć hędźcie [a quibus custodientes vos]/ dobrze vczynicie. *WujNT Act* 15/29 (5); *SarnStat* 641 (19); *PowodPr* 73; *SkarKaz* 118a (2); *VotSzl* D3 (3); *CzahTr* E4.

Połączenia: »ktory to« (7): *OrzQuin* L2; *LatHar* 132 (4); poświęcenie [...] rąk wkłádaniem iest názwáne. W którym to rąk wkłádaniu ácz było wiele łłow/ ceremoniy y łpraw łwiętych; wżáczke wżytko co łię dzialo w tym Sákrámenćie/ zową iednym łłowem Rąk wkłádanie. *WujNT* 453; *PowodPr* 6.

β. *Z odciemem podrzędnego zdania okolicznikowego przyczyny: bo, bowiem + spójnik + on, ten (2) :* *PatKaz III* 92v; Abowiem by było nie to/ bylibychmy byli rowni źydom ábo pogánom. Ktorzy ácz też niewiedzą co iest Bog/ bo temu nigdy żaden rozum od pocżátku łwiátá łproftác nie mogli/ ále wżdy wiedzą iż iest Bog/ wiedzą iż łtworzył niebo y ziemię *RejPos* 148v.

b. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (3) : Wiele by potrzeb studentow opątrzyć można z dochodow kłaŝtornych [*monasteriorum*] w ktorých [*in quibus*] gdyż częłtokroć niewiele mnichow miełzka/ á dochody łą bárzo wielkie *ModrzBaz* 131 (2).

a. *Odnośny rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „który” w zdaniu podrzędnym (1) :*
Połączenie: »ktory też« (1): przez Świętość Krzymową duźnieyŝymi się sławiaią [...] z ktorego też Krzymá/ iż wzięte iest Imię Chriŝtuŝowe/ w tym wąpic żaden niemoże *KuczKat* 155.

c. W odniesieniu do przymiotnej przydawki lub przymiotnego orzecznika ze zdania nadrzędnego z odpowiednikiem rzeczownikowym przy „który” w zdaniu podrzędnym (4) : thy żyły niemaią krwie żadney w sobie/ tylko lipką wilkość klijowátą/ kthora lipkość gdy zwodnieie/ przychodzi onému członkowi trzęsienié *SienLek* 142v; gwałtownik połpolitégo pokoju na gárdle niech będzie karan: którego karania iefliby wćieczeniem wřzedł: tedy dobrá iego niech będą do fkarbu náńzé⁸⁰ obróconé *SarnStat* 946.

a. Z odciemem podrzędnego zdania okolicznikowego stopnia i miary: że + spójnik + on, ten (2) : *RejPos* 270v; thákowa ŝtałość y mężność w rzeczy ŝproŝney pokazáła fie/ ktorą gdyby był do rzeczy pocźciwych obrocił/ mogłby był być z wielkim pożytkiem Rzeczypołpolitey. *Phil* K3.

d. W odniesieniu do czynności lub sytuacji przedstawionej jednym lub wieloma czasownikami w tekście poprzedzającym, zawsze z odpowiednim rzeczownikiem odsłownym (jego synonimem lub hiperonimem) przy „który” w zdaniu podrzędnym (32) : *BielKron* 220v; *CzechRozm* 179 (5); Bo częłto się to trafiá/ iż co kto raz nierozmyślnie wyrzeczé/ tego nápotem vpornie broni. Ktora rzecz ácz [*quod cum*] w káżdey oľobio iest przygány godna/ ále naywięcey w oľobách czelnieyŝzych *ModrzBaz* 26v (4); *SkarŻyw* 208; *StryjKron* 547; *CzechEp* 296 (12); Piotr [...] powiedział: Tyś iest Chriŝtus ŝyn Bogá żywego. Ktore wyznánie/ iż támże ŝam pan Chriŝtus pochwalił [...] przetoż ŝię iá tego trzymam. *CzechEpPORz* **3v; *NiemObr* 46; nie máiac intraty żadney łami z Compánijey ŝkłádác ŝię muŝieli/ iedni pieniędzmi/ drudzy ŝtrawą zákłádáli/ drudzy do ŝwych domow ná poŝciel bráli/ vcźcili/ vraczyli/ wřzánowali/ wdárováli/ ktorą ludzkość y miłość/ gdy w tych to ŝláchćicách inni ludzie obaczyli/ pocźli ŝię do tego iáľmuźnami ŝwymi przykłádác *ReszList* 167; *ArtKanc* K15v; *ZawJest* 14; *WujNT* 520; *PowodPr* 8; *PudłDydo* A2.

f. W funkcji zaimka wskazującego: „ten”, „taki”, „on” lub osobowego: „on” jako wskaźnik nawiązania [w tym: który ” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (2617) :

a. W nawiązaniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio (2598) : *PowUrb* +; *March*¹ A2; a wřfedłŝy do grobu wzrzaly mlodzeńtza ŝiedzácé⁸⁰ na prawicy przyodziáneego biáľym odzienim/ ij zľękly ŝie. Ktory im rzékl: Nieboycie ŝie *OpecŻyw* 165 (9); *PatKaz I*; *PatKaz III* 87v (4); *HistJóz* C3v (3); *KlerPow* 4; *KlerWes* Av; Też then lektwarz iest bárzo dobri, Kthorego biorącz na noż: kładz pod ięzyk á trzymay aż ŝie rozplynie/ ktori tak vcźyń *FalZioł* V 95 (58); *BielŻyw* 107 (10); Aby tak iako T. M. inŝe panie dobrze zacne znamienitoľcią rodu, doľtatkiem, y vrodą przechodzi, takież y w rozumie nad ine podleŝza nie była. Kterey [!] ŝie ia łáŝcze poruczain, napotim więłŝze rzeci przyrzekaiác *GlabGad* A4 (4); *March*² D2v (7); *MiechGlab* 27 (30); *KłosAlg* E2v (3); *LibLeg* 7/33v (15); *March*³ T7; *WróbŻoľt* 25/10 (10); *RejPs* 123v (16); *LibMal* 1546/111v (15); *RejRozpr* A; *LudWieŝ* B3v; *SeklWyzn* Gv (11); *RejJóz* Gv (4); Modlitwa nic ynego nie iest iedno proľba do pana Boga o niektore

rzeczy z żądzą y zwiarą złączone. Ktora dwie rzeczy wóbie zamyka *SeklKat* S (9); *RejKup* b3 (6); *HistAl* Cv (54); *KromRozm I* O (3); *MurzHist* S (7); *MurzNT* 173v (2); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* X4 (3); *KromRozm III* G7v (14); *Diar* 60 (3); *BielKom* D3; *GliczKsiąż* G8v (2); *LubPs* Y5v (21); *GroicPorz* Bv (8); O Pátronie/ y oytze nád oycámi/ ktorego prosimy tzyftym fercem/ dokąd ieštefmy na thym fwiećie/ ábyfmy nie byli pogrążeni zá grzechy náfze wgłębokości. *KrowObr* 69v (22); *RejWiz* 102 (20); SYmon Oniálfow fyn kápłan wielki [...] Zá dni iego wypływały ftudnice[.] wod: á iáko morze nápełnione fá zbytnie. Ktori vleczył lud fwoy [*Qui curavit gentem suam*]/ á wybáwił ij od zátráccenia. Kthory przemogł rozprzefttrzenić miáfto [*qui praevaludt amplificare civitatem*]/ ktory doftąpił chwały [*qui adeptus est gloriam*] w opcowániu z narody *Leop Eccli* 50/4–5 (75); *RejZwierz* 47 (3); Y záwołał Pan Bog ná Adámá/ á rzekł k niemu/ Y gdzieżeż? Kthory odpowiedział [*Et ait*]/ Słyfzałem głos twoy w iádzie/ y zlékłem fię/ ábowiemem ieft náгим/ á tákżem fię fkrýł. Ktoremu powtore rzekł [*Et dixit*]/ Y ktoż ci tho pokazał iżes ieft náгим? *BibRadz Gen* 3/9–11 (104); *OrzRozm* P3v; gdzie fię nam dżiwowáli [*kanibale*] iżeftmy fnimi nie chćieli ludzkich ciáł ieść/ mowiąc: że tho nalepśza potráwá na fwiećie. Ktoeftmy pothym vpomináli áby tákiego okrucieńftwá przeftháli [...] á Bogu lámemu fłużyli. Ktorzy na to przyftawáli *BielKron* 445 (246); *GrzegRóżn* N2 (2); *Mącz* 176d (9); *OrzQuin* H (6); *Prot* B3; *SienLek* 1 (4); *LeovPrzep* F3; *RejAp* 29 (4); *GórnDworz* P (4); *GrzepGeom* D2 (8); *HistRzym* 2v (6); gdy iuz vyrzeli onę gwiazdę/ ízli zá nią áż do fámege Bethleem: ktora iefzće nie dofzedfzy miáftá/ ftánęłá nád onym nędznym domkiem/ gdzie było ono fwięte dzyecię y s pánną mátká fwoiá. *RejPos* 36v (130); *RejPosWiecz*² 96; *RejPosWiecz*³ 99 (2); *BialKat* 203v (3); *BielSat* Hv (5); *KwiatOpis* [C2]v (2); *GrzegŚm* 53 (4); *HistLan* A3; *KuczbKat* 375 (3); *RejZwierz* 42 (4); *KochMon* 21; *WujJud* 92v (5); *WujJudConf* 206 (4); *RejPosWstaw* 22 (8); Ná iego fłowo vtwierdzone fá gwiazdy/ á on fam zna lidżbę ich. Ktory [*qui*] wie przepáści y vchody ich/ ktory [*qui*] rozmierzył morze yplác iego. Ktory [*qui*] zárnknął morze w pośrodku wod á słowem fwym záwiefił ziemię nád wodámi. Ktory [*qui*] rofpoftárł niebo iáko fklep/ á nád wodámi ie vgruntował. Ktory [*qui*] poftáwił ná puřczy zrodłá wody *BudBib* 4.*Esdr* 16/57 (37); *HistHel* C3 (6); *MycPrz I* B3; *Strum* E2v; *WierKróc* A4; *BialKaz* B2v (10); A vyrzawfzy że wdzięczno ieft Iudom/ dał poimać y Piotrá. A były dni przafników. Ktorego [*Quern*] poimawfzy pofadził do ciemnice *BudNT Act* 12/4 (27); *StryjWjaz* A3v (4); Iákoby miał być na fwiećie ktory tákowy [*urząd*] przez ktorybyś fię przedfię krzywd fwych pomśćić mógl. O którym nic Chriřtus y Apořtołowie nie piáli. *CzechRozm* 248 (98); *PapřPan* A2v (4); *ModřBaz* 66 (56); *ModřBazStryj* ¶2v; *SkarJedn* [A*2]v (35); *KochDryas* A3; *Oczko* 2v (7); *KochPs* 199 (20); Przyzwány od Arcyhiřkupá/ ná pořwięccie iácháć niechćiał/ áfz práwie mocą przymufzony iáchał. Przed którym vpadł/ y prořił/ áby go ná ten vrząd nie ftáwił *SkarŻyw* 171 (115); *MWilkhist* 14 (4); *ZapKořcier* 1580/10v (3); *StryjKron* 512 (43); *CzechEp* 74 (176); *CzechEpPORz* **2 (5); *KochJez* B2; *NiemObr* 128 (25); *KochFr* 110 (5); *KlonŻal* E3 (2); *KochMuza* 27; *KochPhaen* 9 (3); *KochWz* 141; *KochMRot* C2 (5); *ReszPrz* 46 (8); *ReszHoz* 117 (3); *ReszList* 192 (6); mąż przyiachał/ dom zgorzáły widząc/ przycżyny fię dowiáduie: ktoremu żoná powiedziáłá przycżynę *WerGořc* 219 (7); *WisznTr* 11; *BielSjem* 26 (3); *KochPam* 80 (3); *KochPieř* 50 (3); *PudłFr* 77; *ArtKanc* O16 (29); *GórnRozm* 12v (3); *KmitaPsal* A2; *KochProp* 7; *KochWr* 33 (2); *PapřUp* B4v (11); *ZawJeft* 35; *ActReg* 22 (12); *Calep* 1131b (2); *GostGosp* 102; [*Dyjogenes*] będąc od żołnierzow Krolewfkich záłápiiony/ był przedeń

[przed króla Filipa] przywiedzion. Ktory wyrzawłszy Dyogenełá łobie nieznaíomego/ rzekł do niego: Tyś ieft koniecznie łzpiegiem. Ktoremu Diogenes odpowiedział: Zápewnem ieft łzpieg *Phil K* (4); *GórnTroas* 6; *GrabowSet* E2v (2); *KochFrag* 42 (6); *OrzJan* 89 (10); *LatHar* +7 (52); *KołakCath* A3 (9); *KołakSzczęśl* C4v (4); *RybGęśli* A2v; *WujNT Matth* 13/46 (326); *WysKaz* 19; *JanNKar* D3v (3); *JanNKarKoch* G2; áby [...] / namniéy Piáarz Ziemłki [...] / wełpólek y z Komorniki [...] z ksiégámi łádownémi łtáwił łie v łádu: przed którými / to ieft / przed Piáarzem y Komorniki [*Coram quibus, notario et camerariis JanStat* 454] ludźie / do ksiąg przychodzący / zapify będą czynić w ksiégách *SarnStat* 745 (126); *SiebRozmyśl* E4v (4); *KlonKr* D3 (3); *KmitaSpit* Av (9); *PowodPr* 4 (10); połłał [*Pan Bóg*] Sámuela Proroká w dom Iełffe do Bethleem. ktory wyrzawłszy Heliábá Syná łtárlżego z wielką vrodá / á práwie krolewłką páńłką twarzą meźá: rozumiał / iż tego P. Bog wybrał nád inne. *SkarKaz* 346b (30); *VotSzl* B2 (6); *CiekPotr* 12 (5); *CiekPotrŚredz*)?(4; *CzahTr* C2 (15); *GołCast* 10 (2); *PaxLiz* D2v (10); *SkarKazSej* 666a (22); *KlonFlis* A3 (4); *SapEpit* A2v (2); *KlonWor* 46 (9); *PudłDydo* A4v (4); *ZbyłPrzyg* Bv; *SzarzRyt* A3v; *SzarzRytJSzarz* nłb 2v.

W połączniu z zaimkiem wskazującym (1): zołtháwił przedłię ósmioro człowieká z onego narodu / áby był dołyc vczynił oney obietnicy łwoiey. Ktorzy łi potym obrołili łie w zły / w łwowlony á niepołłufzny narod iemu. *RejPos* 102.

Połączenia: »ktory jeden« = *jeden z tych, z nich* (3): *Diar* 74; á będzie mu ofiárował ony dwa wrobliki / to ieft / dwa zakony łtáry y nowy / [...] w ktorim iednym tento łwiéty kápłan / krew zmiełzawłszy z wodá / wypułcił z boku łwego ná naczyńie glińiáne / to ieft / ná nędzną zyemię *RejPos* 103v (2).

»ktory ono« (4): *StryjKron* 385; Bog Izráelłki łam iedyny włzech rzeczy łtworzyłciel / ktory znaíomy był w Izráelu [...] O ktorym ono y łam Chriłtus Pan dáie łwiádectwo *CzechEp* 283 (2); *Paprup* K2.

»ktory oto« (2): A ták tá ich dnmá obrzydłá mieyłcá żadnego nalesć v wiernych nie moźe. Przy ktorey oto łie w tym myłá / gdy ták przełiw włáłnołci łłow ięzyká Greckiego przełládáią *CzechRozm* 157; *CzechEp* *2v.

»ktory sam« (7): *LubPs* ff2v (2); Znam to że dar máłuczki ále chęć prawdziwa / Włzák teź dymem s kádzidłá Bog vłłagan bywa. Ktory łam łerce łczyre nád włzytki ofiáry / Przełláda *StryjWjaz* A2; *CzechRozm* 65; *KochPs* 199; *CzechEp* 270; *LatHar* 564.

»ktory teź« (20): *LubPs* C3v; *CzechRozm* 8; ná tego meźá / ktoremu drogę gotował / [...] widział ducha ł. złtępującego iáko gołębice. Ktory teź ná nim zołtał. *CzechEp* 304 (10); *ArtKanc* L; dwa meźowie łtánełi przy nich w białym odźieni: ktorzy teź rzekli [*qui et dixerunt*]: Meźowie Gálileyłcy / przecz łtoicie pátrząc w niebo? *WujNT Act* 1/11 (6); *SkarKaz* 6a.

»ktory to« (10): *LibLeg* 11/157; *CzechRozm* 233; *CzechEp* 287; *WerGołc* 216; Chwałcie prawdziwi chwalcy Pána łwego [...] Od włchodu Słóncá áż do załcia iego; Ma być chwálebne imię łwiéte iego. Ktory tho ná wyłokołci miełzka; Náđ włzyłtkie moźny *ArtKanc* T19; *Kołak* B; *SarnStat* 197 (4).

»ktory wszy(s)tek« (15): *ForCnR* Cv; *RejPos* 104; *BudBib* 2.Mach 7/2; o ludźiach [*rozumie*] rozmáitych / y łrogich y łichych / y okrutnych y podłych: iákowych dołyc ieft ná łwiełcie / miedzy włzemi łtany y narody: dziwnych y nie okroconych. Ktorzy włzyłcy od Bogá / przez ducha iego okroceni mieli być / y łpołu złączeni *CzechRozm* 114 (2); *CzechEp* 351 (2); *LatHar* +6v; *WujNT* 885

(2); wyiawłzy wielkie konie/ y wżyfłtkie zbroie y łtádá/ które/ wżyfłtki [*quae omnia JanStat* 576] niech ná potomłtvo przypádną. *SarnStat* 640 (4); *VotSzl* D4v.

a. *Odnośny rzeczownik (jego synonim lub hiperonim) z kontekstu poprzedzającego powtórzony przy „ktory” (25) :* *FalZioł* V 16; *WróbŻołt* 43/17; *RejPs* 191; *KrowObr* 191v; *Leop* HHh4; Sálomon kościoł Boży począł budowác z mármoru iálnego białego/ á z drzewá piéknego/ ná gorze Moria/ gdzye Abráám chciał łyná łwoiego Izááká ofiárówác/ á Iakob drábinę przez łen widzyał do niebá od zyemie/ [...]. Ktory kościoł był ná dłuż záložon ná łżešćdzyeliąt łokci *BielKron* 77 (8); *SarnUzn* D4; *RejPos* 15v (3); Rozdział Hiftoryey. Ktorą łwiętą Historią Odpráwim częściami łżeścią. *MWilkHist* A4; *CzechEp* 119; *OrzJan* 62; *SarnStat* 172.

Połączenia: »ktory sam« (1): [*fundamentem jest*] iedno on łam/ iedyny/ żywy/ prawdziwy niešmiertelny Bog oćiec [...] W ktorým łámym Bogu przez łię będącym y żywot w łobie máiącym [...] iż żywot wieczny záwiłł *CzechEp* 269.

»ktory też« (1): czálu Holgá/ Igorá/ Ruriká Xiążąt/ także zá Swentosláwá/ Włodimirzá y Iarosláwá. O czym łię iuż wżłzey z dowodu pewnych Hiftorikow powiedziáło/ Zá ktorých też Monarchow Rułkich iuż Litwá była znáčzna *StryjKron* 245.

»ktory to« (2): *UstPraw* K3; Abyłmy mogli poznác łzyrokość y dłužość/ wyłokość y głębokość Krzyżá S, Z ktorých to łłów [...] naydziemy tho iáwnie/ że w Krzyżu łwiętymi iest prawdziwy QVINCUNX. *OrzQuin* M4.

b. *W nawiązaniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (3) :* *ModrzBaz* 128v; krył łię [*Anastazyjusz*] álz do łmierci Iuliánowey. Po ktorým náłtał ná páńłtvo Iowinianus *SkarŻyw* 392; Tá [*lutnia*] potym dla pámiątki ná niebo wniesioná y przy lewym kolenie Kłęczniá záwiefzoná. Máiąc łeb z drugiéy łtrony ptáłzy podle łiebie. Między ktorým/ á kłęczniem/ tkwi w okrągłym niebie. *KochPhaen* 11.

c. *W nawiązaniu do rzeczownika łac. (tylko w słowniku) jako ciąg dalszy lub częściowe tłumaczenie łacińskiego objaśnienia wyrazu łasłowego (16) :* Dardanus, Filius Electrae et Iovis, Od którego Dárdánia á potym Troya wezwána. *Mącz* 78a; Alii [*Gotthi*] etiam vocabantur Ołtrogoti. Od ktorých niemcy ydác wżłfłtko páńłtvo Rzimskie łpułtołzili. *Mącz* 147c; Pilumnus Iovis filius et Dauni pater, qui stercorandorum agrorum et pinsendi panis usum invenit, Ktory zágnayánie ról rołcziniánie y pieczenie chlebá wynálazł. *Mącz* 299d (16).

2. *Pytajny: jaki; który z rzędu, z kolei, w kolejności; qualis, qui; quotus Mącz (1521) :*

A. *Wprowadza zdanie pytajne niezależne (546) :*

a. *Zwykle (437) :*

a. *W tekście ciągłym [w tym: zaimek „który” jako przydawka w pozycji po rzeczowniku określanym (1); na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (152) :* *March*¹ A2v; A tył łynu z łiemie ktorey/ On mu rzekł/ iestem z Libiey. *BierEz* B2 (4); Gdzie ten [*Jezus*] chce ijdz/ iżbyłmy go nie nalezli [...] ktoré iest to łłowo ijże rzekł: Słukácie mie a nie náydziecie *OpecŻyw* 75v (3); *FalZioł* II 14b (6); *BielŻyw* 83; *GlabGad* I6v (4); *SeklKat* V2v (26); *RejJóz* M3; *RejKup* d4v (2); *HistAl* L2v; *KromRozm* I P3; *MurzNT Matth* 22/36 (4); *KromRozm* II iv (2); Y rzekł: Ktorą drogą [*Per quam viam*] poćiągniemy? On mu odpowiedziáł: Pułłczą Idumeyłką. *Leop* 4.Reg 3/8 (11); *BibRadz Luc* 13/18; *OrzRozm* 12;

BielKron 122v (2); *Quotus es, Którím yełteś w lidzbie. Mącz* 344c; *Quota est hora, Która yełt godziná/ álbo o którey godzinie może być. Mącz* 344c (6); *GórnDworz Ff6* (2); *HistRzym* 25; *RejPos* 229v; *RejPosRozpr c2v*; *BudBib Iob* 6/11; *BudNT Matth* 21/23 (5); *CzechRozm* 234v (6); *KochPs* (2); *SkarŻyw* 442 (2); ORłzulo moiá wdzięczna/ gdzieś mi łye podziála? W którą łtroneę/ w którąś łye kráineę vdála? *KochTr* 10 (3); *KochFr* 67; *ZawJeft* 33 (2); *GórnTroas* 75; *KochFrag* 41; A ielłi chcełz wnidź do żywotá/ chowayze przykazánia. Rzekł mu: Ktore [*Quae*]? *WujNT Matth* 19/18 (10); *SkarKaz* 315b (2); Któryby ná páłtérzá/ źwiérz łie/ łwégo łádźił/ A ná złá łmierć/ lub w zły raz radby go w prowadźił? *GosłCast* 66.

W połączeniu z przymiotnikiem „z” + *G pl* (2): Aliściiby miałto iednego Bogá dwa byli. A Iezus do ktoregoby wźdy z nich pośrzednikiem był? *CzechRozm* 199; *WyprPl* B.

Połączenia: »ktory inszy« (2): A którą inłzą rozumiełz być przyczynę [*Et quam putas causam*] tego/ że [!] *Concilium* ábo zgromáđenje wiela połtronnych narodow dla vgody wiáry vczynione/ do żadnego łkutu [...] nieprzyłzły *ModrzBaz* 17; *CzechEp* 312.

»ktory to« (11): Ktoreé to łá rzeczy [*Qui sunt hi sermones Vulg Luc* 24/17]/ ktoré rozmáwiácie łpolu idátz/ a ielłełcie łmutni. *OpecŻyw* 167v; *KromRozm I K3*; (-) Dwa znáki vkázuyá/ po ktorychbyłmy myeli práwy kołcyoł boży poznać [...]. (-) Ktore to łá? *KromRozm III B7v* (2); *KwiatKsiąż* E2; *CzechRozm* 177v; *KochPs* 34 (2); *MWilKHist* 13v; *ReszPrz* 5; *GórnTroas* 16.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu« (1): Ktorego czału narichłey morowe powietrze powłtawá. GDy łie iuż lato dokończawá á czas łie iuż ielłienny przyblíża *FalZioł* V 72.

»ktorym obyczajem« = *quomodo Mącz* (5); *GlabGad* L3v; Alexander odpowiedział/ á ktorym obyczáiem [*quo modo*: yakosz *HistAl* 4540/208] bogołławiony mnięś poznał? *HistAl* L2; *BielKron* 69; *Qua ratione amisisti, Iákoś zgubił/ álbo ktorymeś obyczáyem zgubił. Mącz* 334c (2).

»z (a. dla) ktorej przyczyny; prze którą przyczynę« = *quapropter Mącz* (4 : 2); *Mącz* 338c; ktoź mie to/ y prze którą przyczynę w to źelázá włádził. *GórnDworz* S6v [*idem WerGośc* 248]; *WujJudConf* 138v; A dla ktorej przyczyny rzecz tę rozumiełz być potrzebná? *CzechRozm* 205v; *SkarŻyw* 93; *WerGośc* 248.

»ktorym sposobem« = *quomodo Mącz* (5); *KromRozm II i3v*; *GroicPorz ee4*; *Mącz* 340b; A coź to ielłt záprzeć łie łámego: w czym to naleźy/ y ktorym łpofobem być ma? *CzechRozm* 226v; nie mówi: Izali to będzie? ále/ iáko y ktorym łpofobem to będzie? *WujNT* 194.

Szereg: »jakiź i ktory« (1): Iákieź y ktore łá połługi łáśiedzkie y bráterłkie/ ktore łobie ty łtany łpolnie czyniá? *SkarKaz* 635a.

β. W rejestrach alfabetycznych, w tytułikach i argumentach rozdziałów, w dyspozycjach marginesowych [w tym: „który” w pozycji po rzeczowniku (34), na dalszej pozycji w zdania (78)] (285) : *KromRozm I P marg* (2); *MurzNT* 78v marg; W Liniey prołtey/ ná doł y wzgorę idácey/ y w Liniey poboczniey/ ktore łye perlony zámykáią. *GroicPorz oo3v* (22); *KrowObr Ss* (37); *Leop Eccli* 49 arg (2); *UstPraw* A2v (3); *RejFig Bb8*; *BibRadz Ps* 51 arg (2); Ktore łá w Krolełthwie Krześciáńłkim głowne rzeczy. *OrzRozm D4v marg* (3); *BielKron* 240v; *GrzegRóżn F*; Ofiárá ielłt vłtáwiozna w Kościéle która? *OrzQuin N2v marg* (3); Potráwy dobrá álbo złá wilgość ktoré czyniá *SienLek* S3 (4); *RejAp Ee* (6);

RejPos 77v marg (2); *BiałKat* a4 marg (4); *GrzegŚm* 44 marg; *KuczbKat* 125 marg (7); *BielSpr* 1; Wiare którą wzyfscy trzymać maia. *WujJud* Nn5v (21); *RejPosRozpr* e2 marg; *BudNT* d2v marg; *CzechRozm* **6 (21); O przyczynách feymow/ ktore fą dwie: 1. Czynienie fprawiedliwofci miedzy obywatelmi/ á obroná od nieprzyaciela. 2. Ktora nád ktorá ma byc przekládána [*Ultra alteri praeferenda*] *ModrzBaz* 137v (8); *SkarJedn* 230; *Cieplice*/ którym chorobam fłużą. L. 13. w. 16. *Oczko* [41] (5); *CzechEp* 105 marg (2); *ReszPrz* 39 marg; *WerKaz* 285 marg; *GórnRozm* H3 marg; *LatHar* 246 marg; Iálmuzny ktore wdziecznieyfze Bogu. *WujNT* 281 marg (50); *SarnStat* 18 (22); *PowodPr* 58 marg; Páfterze y robotnicy kościoła Bożego ktorzy fą prawdziwi 87.b. *SkarKaz* Oooo2a (7).

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G du* (2): Ktora z tych dwu fprawiedliwofc lepfza. *CzechRozm* 207v marg (2).

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu, ktorych czasow, o ktorym czasie, do (a. od) ktorego czasu, w ktory czas« (3 : 2 : 3 : 2 : 1): O ktorym czáfye rodzicy fyná do fzkoly ná náuki máyá dáwác. *GliczKsiqz* I4v; *LubPs* O3v marg; *GroicPorz* nn2v; Mniyfzy fklad fie wftzżeli/ y ktorego tzáfu. líft 133. *KrowObr* Ss3v (2); *BielKron* 288v; *SarnStat* 674 (5).

»ktorym kstałem« (1): Ktorym kftałem opowiedác mamy Pánu niewinnoŃci náfze. *LubPs* O4 marg.

»na ktorym miejscu« (2): Na ktorem mieyfcu ftároŃtá ma fadzić. *Cazimirus folio*. XCV. *UstPraw* A2v (2).

»ktorym obyczajem, ktoremi obyczajmi, w ktory obyczaj« (3 : 1 : 1): Wyznánie dobrodzyeyftw Páńfkich/ w ktory foby obyczaj przypominác mamy *LubPs* T2 marg; *GroicPorz* nn4v; *GrzegRóżn* D3v; Ktorym fpofohem wdzieciách dowcip bywa poznán/ y ktorym obczyáyem ma byc fprawowan. *KwiatKsiqz* Bv; *SarnStat* 656.

»ktorym postępkim« (1): Ktorym poŃtępkim ten Nowy Teftáment przełożon. *BudNT* dv marg.

»dla (a. z) ktorych przyczyn, z ktorej przyczyny« (6 : 1): *RejPos* 100 marg (2); *RejZwierc* 57 (2); *WujJud* 178v marg; *SkarJedn* D5v; Dyálogi z ktorej przyczyny nápiáne y co fie w nich zámyka. *CzechEp* 5 marg.

»ktorym sposobem, ktorymi sposoby« (4 : 1): *Leop* 1.Mach 3 arg; Ktorym fpofohem zakon bywa wypełnion. *BibRadz Rom* 3 arg; *KwiatKsiqz* Bv; *BiałKat* 161 marg; *SarnStat* 784.

Szereg: »ktory i jaki« (4): AnyelŃki vrząd ktory y iáki 55. *RejAp* 201; *CzechRozm* 74 marg (2); *SarnStat* 42.

b. Retoryczne (109) :

a. W zálozeniu odpowiedz negatywna: „żaden ” lub (przy orzeczeniu zaprzeczonym) pozytywna: „každy” [w tym: zaimek „który” w pozycji po rzeczowniku (1); na dalszej pozycji w zdaniu (5)] (93) : *BierRozm* 21; *OpecŻyw* 48 (2); *LibLeg* 6/191v; *MurzHist* Nv; *KromRozm II* d4v; *RejWiz* 175; wyfcie fie záwždy Duchowi S: fprzećiwili/ iáko oycowie wáfly/ thák y wy. A ktorego Proroká nie przefládowáli [*Quem prophetarum non sunt persecuti*] oycowie wáfly? *Leop Act* 7/52 (8); *RejZwierc* 33v; *OrzRozm* R4v (3); *BielKron* 254v (4); *Mqcz* 341a; *OrzQuin* D2; A ktora zapláta ábo ktore dobredzieyftwo/ s táká zapláthá/ iuz fie kiedy zárownác moze. *RejPos* 61 :(7); *KuczbKat* 375 (2); *RejZwierc* 88v (4); *BudBib Mich* 7/18 (2); *MycPrz II* Dv (2); *BudNT Hebr* 12/7; towárzyftwá z ludźmi

wfzetecznemi/ żarty trefne powieści/ łagodne namowy/ á ktorego wieku/ ktorego pogłowia [*quam aetatem, quem sexum*] nieplugawia? *ModrzBaz* 53v (9); *Oczko* 7 (4); A ktore wíta/ ktore wárgi/ ktory ięzyk wysłowić może przyłtoynie chorągiew y herb wiecznego Cefarzá náłzego Chryštuła? *SkarŻyw* 399 (6); *CzechEp* 113; *KochSob* 69; Sławá zaśię dzielności woiennych która bydz wietłza/ ábo co zá znak mieć zacnieyły mogła *OrzJan* 64 (9); *LatHar* 595 (2); *WujNT Luc* 14/31 (4); *PowodPr* 33 (2); *SkarKaz* 385a; A ktora iest pierwza y záłłużeńsza mátká/ iáko oyczyzná *SkarKazSej* 665b (4).

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (2): gdzież sie wćieczęcie którego potym z świętych Bożych/ álbo y z ludzi ná pomoc wzowiecie? *OrzJan* 14 (2).

Połączenie: »ktory iny« (2): *Leop* 1.Par 17/21; Coż iest ciężłzego nád ołow? á którym innym imieniem szalony ma być názwan? *BibRadz Eccli* 22/17.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorem kstałem« (1): GDy ia w pánu fwem położę nádzieię moię/ ktorem kstałem będzie żartował femnie nieprzyiaćiel moy *RejPs* 16.

»którym sposobem« (2): Cefarz/ Krol/ Książę/ yáko by máyeřtat řwoy okázác y wyřtawić mogł/ dwor řwoy/ ktoremby řpořobem ozdobił á wywyřłřlył/ yeřliby nye myał w imyenyu rzemyęřnikow *GliczKsiąř* G5v (2).

β. W założeniu brak odpowiedzi. Znaczeniowo bliski partykule pytajnej wzmacniającej: co za, o jakiz (16) : *PatKaz I* 8v (2); *RejPs* 75; *MurzHist* N (2); co to za (*marg*) ktorá (-) mądrořć ktorá mu iest dána? *MurzNT Mar* 6/2; *HistRzym* 42v (2); wkaždy powiat wkaždy Woywodztwo zairzi wředi co zapowinowactwo á řktoremi Domi maia [*Zborowscy*] *PaprUp* Gv (2); iefli [o królu] mu [*Turczynowi*] co přędzēy w drógę nie zábieżyřz/ cóż zá nádzieię řynowi řwému/ nam/ y řobie zořtawřřz? álbo o którym Bogu/ o którym człowięce rozumięřřz/ ábyć ná pomoc przybydz miał? *OrzJan* 101 (3); O pánieřřstwo moie/ [...] iuż nie lubořci moia/ ále rořpáczy moia/ ná ktoryř hak przyřřło? w iákimżeř mię błoćie podrořnym [...] porzućilo? *LatHar* 149.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »którym obyczajem« (1): Po wřyřtkim řwiece zálecáno iest imię Dáriuřa y pochwalone/ [...] á thy którym obyczáiem řmiařes [*qualiter ausus es; thy yakosz szmyal HistAl 1510/47*] přeřć rzeki/ gory/ y morzá/ á czynić nawařnoć přećiw máieřtatowi páńřřtwá náłze^{gō} *HistAl* C7.

»którym sposobem« = *jakže* (1): Qua fiducia tandem id audeam facere, Którym řpořobem bych řie tego řmiał ważyć. *Mącz* 126h.

B. Wprowadza wypowiedzenie pytajne zależne (975) :

a. Dopęłnieniowe lub podmiotowe [w tym: dopęłnieniowych (861), podmiotowych (31)] (892) :

α. Zwykłe [w tym: dopęłnieniowych (844), podmiotowych (31)] (875) :

1) Bez zapowiednika [w tym: dopęłnieniowych (753), podmiotowym (14); w antepozycji (74), w interpozycji (1), interponowane zdanie nadrzędne (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (7)] (767) : Potym niekto kruká řpytał/ Ktoremby się ptakiem mniemiał *BierEz* H2v (3); Obezrzy moy mily oycze/ wktore nędzy iest duřa moia dla mégo námileyřřęgo řyna *OpecŻyw* 147 (11); *OpecŻyw* C4v; *ForCnR* C2; *PatKaz II* 22 (2); *ZapWar* 1529 nr 2356; *HistJóz* D3; *TarDuch* D5v (2); *FalZiol* V 17a (13); *BielŻyw* 4 (4); Thuż Więć ktorzy potym krolowie Gotři w Hiřpanijey albo w Galliey panowali, z inřnych Hiřtoriy możeř přzewieřdieć *MiechGlab* 39; *BierRozm* 16 (2); *LibLeg* 7/36

(11); *WróbŻółt* B7 (5); *RejPs* 58 (4); przodkiem aby znacz belo ktore rzeczy łądovi duchownemv a ktore świetłkiemv przyflułayą *ComCrac* 19v (5); *ConPiotr* 31v; *SeklWyzn* 4; *RejJóz* C (4); *LibMal* 1546/109v (6); *SeklKat* E2v (4); *RejKup* Fv (4); *HistAl* A3v (2); *KromRozm I* B3v; *MurzHist* Q (5); *MurzNT* 28v marg (2); *KromRozm II* v4; *KromRozm III* H5v (5); *Diar* 28 (3); *DiarDop* 101 (3); S ktoregoś ieft koru powiedz/ [...] A ktore ieft imię twoie/ Ktore małz godziny swoie/ Ktore káraktery kładzyełz/ Kiedy śwego gdzye wynaydzyełz. *BielKom* D2 (5); *GliczKsiąż* 15 (2); *LubPs* Gv; *GroicPorz* hh3v (11); *KrowObr* 54 (22); *RejWiz* 159v (3); *Leop Deut* 1/22 (11); *OrzList* g4 (2); *UstPraw* Iv; *KochZuz* A5; *RejZwierz* 45v (6); *RejFig* Bb8; *Vkázui*e Amos kthorego był łtanu/ y zá ktorých Krolow łpráwował vřząd prorocťwá śwego. *BibRadz Amos* 1 arg (16); *Goski* * (2); nie pytaía tam ktoregoś ty ieft rodu albo Herbu/ ále ktoregoś ty, ieft rozumu *OrzRozm* P3 (6); *BielKron* 348v (17); *KochSat* B3; *KwiatKsiąż* A4v (4); *Mącz* 413a (9); *OrzQuin* X2; *SarnUzn* F5v; *SienLek* 30v (12); *LeovPrzep* I3; *RejAp* 11; áby,vważył [*dworzanin*]/ ktore słowo bárziesy łłży vřzom Polłkim/ ktore znácznieyřze/ kthore řřzetelnieyřze/ kthore włońniey rzecz opifuie. *GórnDworz* F5v (17); *HistRzym* 34v (4); *RejPos* 39v (18); *BiałKat* 61; *BielSat* N3v; *GrzegŚm* 66 (2); *KuczbKat* a2 (6); *RejZwierz* 133v (10); *BielSpr* 4 (19); *WujJud* 74v (6); *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [21²]v (15); *BudBib* B4 (3); *Nuz*/ Aza Duch Boży niewiedział/ ktore księgi miały zgináč/ á ktore zořtáč? *BudNT* Hh4 (16); *CzechRozm* 6v (23); ále iż godnořci ábo cnoty łá rozmáite/ przeto trzebá pátrzyć/ ktore cnoty ná ktory łię vřząd zeydá [*videndum rst, quae virtutes cui honori respondeant*] *ModrzBaz* 45 (23); *SkarJedn* 124 (5); *Oczko* 25 (5); *SkarŻyw* 310 (7); *StryjKron* 572 (3); *CzechEp* 132 (10); *KochJez* B; *NiemObr* 76 (11); *KochFr* 71 (2); *KochSz* B4; *ReszPrz* 13 (9); *WerGoř* 220; *WerKaz* 280 (5); *BielSjem* 40; *PudłFr* 14; *ArtKanc* A10v; *GórnRozm* Dv; *ActReg* 79; *GostGosp* 144 (9); *Phil* D2 (2); *OrzJan* 90; *LatHar* 731; ábyřcie vřnáli ktorą miłořć mam [*ut sciatis quam caritatem habeam*] obřiciey ku wam. *WujNT* 2.Cor 2/4 (44); *WysKaz*)(2v; *SarnStat* 148 (19); *PowodPr* 56 (3); *SkarKaz* 383b (3); *CiekPotr* 71; *GosłCast* 70; *SkarKazSej* 696a; *KlonWor* 38 (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (lub du) (12): Tu by pytał niekto ktora rzecz z tich dwu ieft potrzebnieyřza, y zda łie to rozumowi, iakoby pokarm był takowy *GlabGad* F4v; *BielKron* 451; *SienLek* 92; *GórnDworz* F6v; *RejZwierz* 122; *BudNT* przedm c3; *CzechRozm* 207; według zwyczáiu rádzili/ ktoregoby z trzech Brátow Dziedzicow Wielkiego Xięřtwá Litewłkiego ná Monarchią wybráč mieli. *StryjKron* 360; *CzechEp* 178; *JanNKar* D4 (3).

Połączenia: »ktory inny (a. inszy)« (2): to wřzytko łobie przywłářczáią/ niewiem ktorým innym práwem iedno łupieźnym *GroicPorz* kk2v; *KrowObr* 131.

»ktory teź (to)« (7): *LibLeg* 10/64; *RejKup* i4v; *KrowObr* 90; A potym łie przy łtole łiedząc rozmowili: Ktoraby teź muzyká nawdzięcznieyřza była/ Coby wřdy ludzkie inyřli łnádniey wefeliłá. *RejFig* Ccv; *BibRadz* 2.Mach 11/37; *RejPosWstaw* [110³];. *CzechEp* 143.

»ktory to« (23): *WróbŻółt* aa4v; *KromRozm III* Q; *KrowObr* 90 (4); *GórnDworz* Hh2v (3); *BiałKat* 363v; *Zřąd* [...] łatwie łie poznać moźe/ ktore tho łá rzeczy ktorých łie przeciw temu Przykazániu dopuřczamy. *KuczbKat* 300; A ten [*żywot nowy*] naleźy w vmartwieniu członkow zyemłkich/ y ktboreby to były członki zyemłkye ciálá nářzego zepřwánego porządkiem łwym [*apostoł Paweł*] wylicza *RejPosWstaw* 111 (4); *BiałKaz* G4v (2); *StryjKron* 275; *CzechEp* 282 (4); *WerGoř* 255.

»ktory tu« (1): łycháles iáko Fortuná s Cnotą zówždy ty dwie pánie łobie łprzećiwne łá/ [...] á pewnie trzeba mądrze golić przy ktoreyby tu zołtać. *RejZwierc* [121]v.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »(do) ktorego czasu, ktorých czasow, na (a. w) ktory czas, w ktorým czesie« = *in quod tempus Vulg* (17 : 2 : 7 : 1): *PatKaz I* 17; *LibLeg* 10/64; *GroicPorz C*; A chcefzże thedy wicdzieć? łkąd fię Mniłzy włtzęli/ y ktorego tzału? *KrowObr* 133v (2); *BibRadz 1.Petr* 1/11; *BielKron* 372 (6); *RejAp* 11; *GórnDworz Hh4v* (5); *HistRzym* 104; *RejPos* 35v; *RejZwierc* 170v; *BielSpr* 58; *ModrzBaz* 99v; *CzechEp* 119; *ActReg* 136; *WujNT 1.Petr* 1/11; *CzahTr E2*.

»ktorej godziny, w którą godzinę« = *qua hora Vulg* (16 : 1): *RejAp* 37v; *HistRzym* 93; nigdy nie wiemy kiedy á ktorej godziny ma przypáść ná nas to zówołanie náłze. *RejPos* 258v (7); bo co dáley to bliżey ku łmierći idziemy/ á o niey áni wiemy áni myłlimy gdzie nas zdibác á zálkoczyć ma/ y ná ktorým mieyfcu/ y w którą godzinę *RejZwierc* 170v (3); *WujNT Matth* 24/42 (5).

»ktorym kstałtem« (12): y wyłtępnę łáfkáwie nauczałz ktorem kstałtem by fię łlułłnie mogli náłwiećie obchodzić. *RejPs* 36 (2); *RejJóz N6*; *KochSat [C2]*; *RejAp BB7* (3); *GórnDworz V6*; To. iáko mieli łpráwowác/ á ktorým kstałtem/ łzyrzey im Pan Bog táłże w tey łłstoriey rołkazác raczył. *RejPos* 141 (3); *KochPs* 43.

»na (a. w) ktorým mieyfcu, na ktorých mieyfcach, na ktore mieyfcie« (14 : 3 : 2): yzbi tesz wiedziely na ktorich mieyfcach znałchim dopwłczenym łtadabi swe páłłacz mogly a na ktorich z wolia wrzednykow Cz: ye⁸⁰ m. *LibLeg* 11/23v (2); ábyłmći powiedział/ gdzie álbo ná ktorým mieyfcu [...] wypełnił wrzęd kápláńłki/ według wrzędu Melchifedeká? *KrowObr* 180v; *UstPraw A2v*; *BielKron* 307 (2); *Mącz* 375a; *GórnDworz* 17 (4); *Grzegłm* 14; *RejZwierc* 170v (2); *BielSpr* 9; *Skarłzyw* 130; *ActReg* 137; Powiedz [...] Syná ná któres mieyfcie przed námi łchowáłá. *GórnTroas* 42; *JanNKar D3*.

»ktorym obyczajem, w ktory obyczaj« (26 : 1): *ForCnR B2v*; *FalZioł V* 33v (2); *Bielłzyw* 5; *LibLeg* 6/115 (2); *RejPs* 36; powyadali łfch thowarłzłtwo myeli łzRynarzewłkim alye wktory obyczay nyewy *LibMal* 1543/69; *ConPiotr* 33; Alexander thedy myłłł ktorýmby obyczáiem [*quibus modis*; yakohy *HistAl* 1510/33v] mogł miáłto zburzyć *HistAl C*; *MurzHist L3v*; *KromRozm II* 12v (2); *KromRozm III H*; *GliczKsiąż N5v*; *KrowObr* 184v; *BielKron* 116 (7); *KwiatKsiąż D3v* (2); *GórnDworz H3v*; *RejPosWiecz*² 92v.

»dla (a. z) ktorej przyczyny, dla (a. z) ktorých przyczyn, prze którą przyczynę, przez ktore przyczyny« = *quam ob rem, quibus rationibus Modrz*; *ob quam causam Vulg* (12 : 5 : 4 : 2): *MetrKor* 40/825 (2); *FalZioł V* 27 v; *LibLeg* 10/151; *RejKup n4v*; *KrowObr* 7v; *Leop Sap* 18/18 (2); *BielKron* 392 (2); *SienLek* 95; *GórnDworz B6v*; A iuz thez wielz/ przecź á prze ktore przyczyny to ná nie Pan Bog dopułzczác raczy *RejPos* 51 (7); *RejPosRozpr b3*; *ModrzBaz* 46 (2); oznaymłá przede włzytkim ludem/ dla ktorej fię go przyczyny dotknełá [*ob quam causam tetigerit eum*] *WujNT Luc* 8/47.

»ktorym sposohem, na (a. w) ktory sposob« (24 : 4): *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 6/115 (2); Ztąd łye okázuye w ktory łpofob Bog łtáry zakon dáł *KromRozm II n2*; Pokázuye mu też co by myáł ná łwyecye czynić/ yáko á ktorým łpofobem chlebá/ pożywyenya/ á wychowánya myáłby łłukác á łobye gotowác. *GliczKsiąż N5* (2); *Leop 1.Cor* 15/2; *BibRadz Rom* 8/22 (5); *BielKron* 307; Powiedz mi w ktori łpofob korda pomykali Starzi Polacy/ kiedy łłow páńłkich łłuchali? *KochSat B*; *Mącz* 216b (3);

RejPos 326; *BielSpr* 60v; *ModrzBaz* 11 (2); *StryjKron* A3v (2); *CzechEp* 418; *OrzJan* 28; *SarnStat* 1128 (2); *SkarKaz* 243b.

Szereg: »ktory i (abo) jaki (a. jakowy)« [szyk 7 : 1] (8); *BibRadz* 1.*Petr* 1/11; Wy fami wiecie ktore y iakowe rzeczy [quanta] ia y bracia moi/ [...] o rzeczy swiętechmy czynili *BudBib* 1.*Mach* 13/3; Ten iesliby był prorok/ wiedziałby ktora y iaka [quae et qualis] iest niewiáftá/ ktora fię go dotyka/ iż grzełzna iest. *BudNT* *Luc* 7/39; *CzechEp* 224 (2); *WujNT* 1.*Par* 1/11 (2); *JanNKar* D3.

2) Z zapowiednikiem [w tym: dopełnieniowych (91), podmiotowym (17); w antepozycji (33), w interpozycji (2); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (108) : otym tu wfytym daley będę powiedál/ ktoré cięłfkocij náš zbawiciél/ poczawłfy od trzydzieci lát cirpiál *OpecŻyw* 35v (2); *PatKaz* III 137; *FalZioł* V 12v; *LibLeg* 10/93 (9); *LibMal* 1546/111v; *HistAl* B6v; Ná ktory łtan wezwaneš miey to ná bączności *BielKom* C5v; *GliczKsiąż* N5v; WAndálitowie ktorego narodu/ thakież ięzyká byli: niemogá fię náto wfzytcy [starzy] Hiłtorykowie zgodzić *BielKron* 336v (4); *OrzQuin* I4v; *RejPos* 190 (7); *RejZwierc* 8v (3); *BielSpr* 64v (2); *RejPosRozpr* e2 (2); *MycPrz* I Cv; *CzechRozm* 165 (10); *ModrzBaz* I4v; *Oczko* 13 (2); ále ktore iest słowo Boże á ktore nie iest: ktore z ludzi piłmo iest/ á ktore z Bogá: ktore iego rozumienie dobre/ á ktore fałszywe: to podległo rozłádkowi kościelnemu y żywey Ewánieliey [...] iłz iáko wtym ktore iest S. piłmo á ktore nie iest/ [Kościól] niebłádzi: ták y w iney náuce wiernym iest *SkarŻyw* 364 (9); *CzechEp* 283; *KochWr* 33; *GostGosp* 166; *GórnTroas* 41 (2); *SarnStat* 98 (7); *SkarKazSej* 671a.

Połączenia: »ktory też« (3): gdy tákowe dobrá wykupić zechcemy/ máią byđż ogládané lifty zapifów: á które łłufznie/ łpráwiedliwie/ y wedle Práwá łá zapifáné: które téz ináčzy/ to ma byđż wznano y łkazano przez nas y Rády náłzé. *SarnStat* 98 (3).

»ktory to« (2): tego też niewiem/ ktore to łłowo Boże/ ták was mowić y wierzyć náuczýło? *CzechRozm* 55v; *NiemObr* 33.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu, o którym czasie« (4 : 1); *GliczKsiąż* P2v (2): Ktorego czáfu Lech w ty kráiny nád Wilę z hordámi łwymi przyciágnął z Roxolániey/ takież Czech do Czech/ w thym fię niemogá zgodzić Kronikarze náłzy z Czełskimi *BielKron* 336 (2); *CzechRozm* 70.

»jako a którym kstałtem« (1): iż thego rozumieć nie będyemy/ cochmy zá to powinni [...] y yáko á którym kftałtem to pánu łwemu záłługowác mamy *RejPos* 141v.

»na którym miejscu, na których miescach« (3 : 1): chcząc otim spráwiedlywie sye dowiedziecz gdzie łá y na ktorich miełczach granycze zwieciłte tego zamkv naschego oczakowłkie⁹⁰ *LibLeg* 11/83v; *BielSpr* 31v (2); *CzechRozm* 70.

»ktorym obyczajem« (11): *OpecŻyw* 82v; *GliczKsiąż* N5; łzli do Officialá profłząc/ áby fię tego dobrze wywiedzieli/ ktorým obyczáiem then duch przekaża w kościele *BielKron* 212 (3); máło nie wfzyłcy o tym wiemy/ iáko á którym obyczáiem narod żydowłki [...] záłzedł był do Egiptu. *RejPos* 56; *BielSpr* 57v (3); *BiałKat* 353v; *RejPosRozpr* c2.

»dla (a. z) ktorej przyczyny« (2): *KochSat* B3; Satis mihi multa verba fecisse videor quare hoc bellum genere ipso esset necessarium, Mam za to zem dofić słów vczińł/ okázuyąc to dla czego áłbo z którey przyczyny tá wypráwá woyenna ná ten czás yełt wielmi potrzebna. *Mącz* 338c.

»ktorym sposobem, ktoremi sposoby« (3 : 2): Kthorym fpofohem á iakhim flożeniem fwem ty rzeczy z ziemie vrofle niemocam j porużeniu zdrowia człowieczego pomagaią tho małz pilnie obaczyć *FalZioł* II 3a; *CzechRozm* A3v (2); *ModrzBaz* 15; *CzechEp* 77; *Paprup* A4v; Sprawę mi dala o tym/ któremi fpofohy/ Niepewny żywot ludzki zchodzi z ktorey doby. *GoslCast* 31.

Szereg: »ktory i jaki« (1): tego ielzche pewnio nie wiemy ktora y iakaby byla nauka Piotra f. *RejPosWstaw* [143³].

β. Retoryczne. *W założeniu odpowiedź negatywna*: „żaden”. [Wylacznie zdania dopełniemowe zawsze w postpozycji bez zapowiednika] (17) : Powiedz mi? s ktorego pilmá fwietego/ To flowo na przed wyfllo Czyściec? Prozno mi małz vkázac Proroki bo onim nigdy nie prorokowali? Prozno Pána [!] Kryftulá/ bo onim nigdy nieutzył? Prozno Apoftoly/ bo onim nigdy niefltychali *KrowObr* 75 (9); *Leop* 2.Par 32/14; Obaczze z tad [...] ktore moze byc iuz wiedzczanie/ gdzie przą tego co mowili/ á czego przeli zafie twierdza *GrzegRóżn* H2v; *RejPos* 319; *RejZwierc* 185; *ModrzBaz* 37v; *NiemObr* 93; *ActReg* 22.

Wyrażenie [zastępuje zaimek przysłówkowy]. »na ktorym miejscu« (1): powiedz mi? gdzie o tey nauce/Kryftulowey tzytal/ powiedz? na ktorym mieyfcu Kryftus Syn Bozy rofkazal/ aby kościol krześcijańki Bogu oycu wtawitwnie/ ciálo y krew Syna Bozego offiarowac miał? *KrowObr* 179.

b. Przydawkowe (83) :

α. Bez zapowiednika [w tym: zdanie przydawkowe w antepozycji (4)] (79) : Tu fie poczyna Tractat/ To ielt nauka pułzczania krwi. A zwlaczca ktora zyła naprzeciw ktorey niemoczy ielt vzyteczna *FalZioł* V 57 (2); *LibLeg* 10/71v (2); *SeklWyzn* Fv; *SeklKat* F2; *KromRozm* III A2v; *Diar* 38; *KrowObr* 131; *RejWiz* 43v (2); *Leop* 1.Par 26 arg (4); Ale teraz przed wlytkiem day fwiaďectwo fwoie/ Pod ktorimes drzewem widzial owo ludzi dwoie. Powiedzial/ ze pod iablonia *KochZuz* A5; *BibRadz* *5v (3); *BielKron* 408 (2); *KwiatKsiaz* Mv (4); *Macz* 10d; *SienLek* 24; *GornDworz* B2; *HistRzym* 96; *WujJud* 196; *RejPosWstaw* 22; przyniofa nam fprawę/ ktora bychmy fie droga puścic mieli/ y do ktorychby miáft isc. *BudBib Deut* 1/22 (2); *ModrzBaz* 83 (3); *SkarJedn* 99 (2); *Oczko* 34 (3); *GornRozm* H4 (4); *GostGosp* 122 (2); *WujNT przedm* 33; *SarnStat* 417 (2); *PowodPr* 54.

W polaczeniu z przyimkiem + G pl (lub du) (4): *RejAp* 76v; *GornDworz* C6v; Tá ielt rada táiemna/ Ktoraby rzecz z tych dwu lepfa byla/ ielli ieden maz ma poiac wiecey zon/ áho iedna zóna wiecey mezow. *HistRzym* 72; *PudlFr* 5.

Polaczenie: »ktory to« (1): Utorá rada w bofthwe byla ktora by to panna myala fyna bozego porodycz/ y fzwolyła troycza fzwya yfz fyn bofky obral foby o yelzche z wycznoſcy dzyeuyca maria bycz matka czlouyeczenftwa yogo *PatKaz* II 30v.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówkę]: »ktorego czasu, w ktory czas« (1 : 1): pylne a swiebodne wiewiecznie ktorzibi lidzie naschi a ktorego czassv czynily yezdj do zyemie Czessarza Thur, *LibLeg* 11/80v; *BibRadz* *Lev* 14/57.

»ktorym kstaltem« (1): DOkonawly tych kfyżek poćciwych fpraw człowieka cnotliwego [...] y iako/ j ktorym kftakthem iemu fie w kazdym wieku iogo zachowac przyfthoi/ zdalo mi fie thez troche wspomniec o nalfzey [...] niedbaloſci Polkicy. *RejZwierc* 182.

»na którym miejscu, na których mie(j)scach« (1 : 2): *FalZioł* V 60; znaki ty y teras są na ktorich miełczach kliałtori zakonv naschego biwali *LibLeg* 11/86; *KwiatKsiąż* O3v.

»którym obyczajom, ktoromi obyczajmi« (5 : 2): *PatKaz I* 5v; Poczyna fie tractat o rodzeniu człowieczym/ iako a kthoremi obyczajmi płod z zywota matek śwogich wychodzi na świat *FalZioł* V 15 (2); *KwiatKsiąż* O3v; Koło/ iż nie iest z prołtych Liniy/ przetóż łtárodawnym y mądrym Geometrom trudność zádawáło/ iáko y którym obyczajáiem by ié mieli pomiérzác. *GrzepGeom* H3v; *RejPosWiecz*² 93; *RejPosRozpr* c4.

»dla (a. z) ktorej przyczyny, dla ktorých przyczyn« (2 : 2): Radbych tu kázde⁸⁰ z W. M. łyźzał zdánie/ [...] dla ktorých przyczyn z iednymi ludźmi rádniey/ niż z drugimi przetáćby wolał. *GórnDworz* C6v; *ModrzBaz* 14; *StryjKron* 110; piękny przykład ex Ariftotele ex Ethicis może fie tu przytoczyć: Dla czego, dla któréy przyczyny *maior poena irrogabatur iis, qui in praelio clypeum amitterent* *SarnStat* 1263.

»którym sposobem« (6): *BibRadz* *4; *Mącz* 413a; *StryjKron* 131; iesli to dobrze/ tákiego nie imáć: ábo owego/ ktory z nieprzyiácielem Koronnem ma porozumienie/ y poštánowinie [!]/ iáko y ktorem łpofobem ma on nieprzyiáciel Koronę opánowác? *GórnRozm* C4v (2); *Phil* R4.

β. *Z zapowiednikiem [w tym: zdanie przydawkowe w antepozycji (1)] (4)* : Y Ako rychło y w kthorych lećiech łyná łwego rodzicy myeliby náuczycyelowi yákyemu ná vczenye á ćwiczenye w náukách dobrych przykázác y polecíc/ myędzy vczonemi ludźmi/ nye dopiro ále dawno łporká o tym nyemála byłá. *GliczKsiąż* I4v; *Mącz* 385b; Miedzy innemi rzeczámi y o tem byłá z Ormiány gadká/ ktorýchby dni święćić mieli ty świętá *SkarJedn* 318; *Oczko* 29.

3. *Nieokreślony, jako przydawka w zdaniu [w tym: w pozycji po rzeczowniku określanym (302); z rzeczownikiem domyślnym z najbliższego kontekstu (357)] (1953)* :

A. *Jakiś, któryś; jakikolwiek, którykolwiek; któryś z dwu; żaden (przy zaprzeczonym orzeczeniu lub przyimku oznaczającym brak); aliquis, qui, quidam, quispiam Mącz; quis Vulg; alter Vulg; alteruter Modrz; nullus, ullus Mącz (1759)* : *ListRzeź* w. 39 (3); *BierRaj* 20v; *MetrKor* 34/134v (21); *Liłzká* niegdy łączná będąc/ Chodziłá ná śliwy pátrząc: Mowiác/ by ktora vpádlá/ Iákobyh iá łmácžno śniádlá. *BierEz* L3 (5); Tamo nie placzu anij w zdychanija/ krzyku anij którego łtrachu. Tamo nie glodu/ wrzodu/ anij ktoreého boiu/ Tamo nie zádneey niemocy anij. ktore tełkliwościj *OpecŻyw* 3 (30); *OpecŻywPrzedm* C3; *PatKaz I* 2 (2); *PatKaz II* 73v (4); *PatKaz III* 141v (6); *FalZioł* V 40v (49); *BielŻyw* 7 (13); *GlabGad* H3v (7); *BierRozm* 16; *KłosAlg* D3v (2); *Krol* ye⁸⁰ M. nyerad wydział abi łye ktoremv połłowy yaka krziwda abo łzkoda łtala gdj bi przinym wydz ktori starołczyn nyebel *LibLeg* 10/122v (49); *WróbŻołt* 7/4 (2); *ZapWar* 1548 nr 2668 (7); *RejPs* 168 (2); *ComCrac* 13 (5); do poznanya dlýa thego bill przíšchethl abi konya kthorego mogł vwyełcz *LibMal* 1543/73v (3); *RejRozpr* I; *SeklWyzn* f2; *RejJóz* B7 (4); *SeklKat* D4 (2); *RejKup* g5 (8); *KromRozm I* O4v; *MurzHist* S2v (4); *MurzNT* 10v (6); *MurzOrt* B2; *KromRozm II* k4 (2); Pod Hyerozolimłkim pátryárchą nyewyem yáko wyele krzełciyánow/ álbo yełtli tám ktory pátryárchą teraz. *KromRozm III* L6 (6); *Diar* 93 (12); *BielKom* B3v (5); *GliczKsiąż* P6 (6); *GroicPorz* gg (21); Powiedz kiedy Pápieź ktory/ rołkázował kośćiołom Greckim? *KrowObr* 19 (38); *RejWiz* 157 (16); *Leop Deut* 18/6 (10); *UstPraw* G4 (17); iesliż to kroniki łwiádlá/ żeby kiedy ktory krol Polłki był w bitwie poiman/ álbo iesliż

kthory był rónion. *LeszczRzecz* A6 (5); *RejFig* Ddv (3); *RejZwierz* 55v (3); *BibRadz Lev* 4/2 (12); *OrzRozm* M4 (13); *BielKron* 376v (41); *GrzegRóżn* Nv; Adire aliquem de re quapiam, Yśc do kogo dla którey rzeczy. *Mącz* 104c; Ne qua depereat, Aby która kartká nie zginęła. *Mącz* 105c; Passim nullo ordine, Włzędzie króm którego rządu *Mącz* 253a (195); *OrzQuin* P4v (6); *Prot* B3; *SienLek* 155v (9); *RejAp* 18 (14); *GórnDworz* Dd5v (21); *GrzepGeom* D4 (3); *HistRzym* 14v (5); Bo y thám ná then čás nie fłylyfz áby ktory Biskup/ ábo kthory w zakonie náuczony/ ábo kthory przełożony vciekł fie do niego *RejPos* 10v (39); *RejPosWiecz*² 94; *BiałKat* 71; *BielSat* D3 (3); *GrzegŚm* 64; *HistLan* Bv (2); *KuczbKat* 190 (5); naydziefzli kiedy ktory fąd/ ktory vrząd którą rofpráwę/ ktorekolwiek fthánowanie/ izby fie nie vnióflo. *RejZwierz* 191v (30); *BietSpr* 62v (3); *WujJud* 37v (7); *RejPosWstaw* [143²] (3); Oto ia Iehowá Bog włzelákiego ćiałá/ áza przedemną vtái fię ktora rzecz [quicquam]? *BudBib Ier* 32/27 (11); *HistHel* Dv; *Strum* C3v (4); *BudNT IHor* 14/36[35] (8); *StryjWjaz* D4v; *CzechRozm* 155 (47); *Paprp* R; *KarnNap* E4v; á wĺzákże fędzia zá pewne wie/ że tá rzecz ináčzey fię w łobie ma/ niżli ktora ftroná [ab alterutra partium] dowodzi *ModrzBaz* 90 (38); *SkarJedn* 162 (15); *KochDryas* A3v; *Oczko* [41] (11); *SkarŻyw* 87 (33); *ZapKościer* 1579/1v (8); *MWilKHist* G4 (3); *StryjKron* 170; Y vczyniłem ia był rzecz tę/ ták w obec [...] nikogo nie miánuiąc áni iálnie y otworzyście przeciw ktorey zołobná ołobie piźąc/ bo nie iedney ołoby były błędy (*marg*) Diálogi nie fą fpiśáne przeciw żadney zołobná ołobie. (–) *CzechEp* 6 (34); *NiemObr* 64 (3); *ReszPrz* 34 (9); *ReszHoz* 129; *WerGośc* 249 (4); *WerKaz* 291; *WisznTr* 13; *KochTarn* 77; *PudłFr* 58; *BielRozm* 27 (2); *GórnRozm* F4 (6); *Paprup* G2v (5); *ActReg* 139 (3); *GostGosp* 148 (7); *GostGospSieb* +4v; *Phil* P4 (2); *GrabowSet* Tv (4); *OrzJan* 19 (8); *WyprPl* A2v; *LatHar* 665 (7); ábyś tego ftrzegł opócz vblíženia/ nic nie czyniąc z przychylności ku ktorey ftronie [*in alteram partem*] *WujNT* 1.Tim 5/21 (45); *WysKaz* 10; *JanNKar* C3v (3); *JanNKar* G2; *SarnStat* 257 (226); *GrabPospR* M3 (2); *PowodPr* 7 (3); tákiego práwá o mężobołftwie niewiem iefli ktora ná świcie nácyá ma. *SkarKaz* 315b (8); *KlonKr* A; *VotSzl* C2 (4); *CiekPotrSzym*)?(3v; *CzahTr* II2v (3); *GosłCast* 26 (2); *PaxLiz* D2; *SkarKazSej* 681a (3); *KlonWor* 36 (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [w tym: z rzeczownikiem przy zaimku „który” (13)] [szyk 60 : 5] (65): A nie radzę gich [ryb] iefć: ażby były kthorem korzeniem z tych zaprawiony. *FalZioł* IV 42a (2); *LibLeg* 11/55; *MurzNT* 108v; *GroicPorz* q3v (2); *Leop Lev* 1/2 (2); *UstPraw* E3v; Záli z was ktory oćiec gdy go próśi fyn iego o chleb/ poda mu kámień? *BibRadz Luc* 11/11 (4); thylkom przyrzekł krolowi ich/ iefli potomká mieć nie będą/ fyná iego á fwego fieftrzeńcá ktorego fnich zá fyná wźiác *BielKron* 374 (5); *SienLek* 41v (2); *GórnDworz* Ii5v (2); *GrzepGeom* H2v (3); *RejPos* 165v (2); *BielSpr* 39; *WujJud* 135v; śpiewayćie nam (którą pieśń) zpiefni Cyiońskich. *BudBib Ps* 136/3 (2); *BudNT przedm* a2v; *CzechRozm* 96v (4); *ModrzBaz* 4v (5); *SkarJedn* 164; A iefli którego z tych žioł/ co ie wyliczamy nie dołtanie/ máło fye o to fráłowác *Oczko* 33 (3); *SkarŻyw* 358; *CzechEp* 301 (4); *KochSz* B; *WisznTr* 19; Iż mię záwždy powolnym miła będąie znála/ By mię fnać y nákoniec z Bogiń która chćiála. *PudłFr* 51 (2); *Paprup* F2v; *GórnTroas* 47; *LatHar* 158; *WujNT* 1.Cor 15/37 (3); *JanNKar* E2; *SarnStat* 1285 (3); *SkarKaz* 635b.

Połączenia: »ktory inny (a. inszy)« [szyk 157 : 13] (170): pán Iezus przyłączyl fie k niym/ iakoby ktory ijnłfy pielgrzym/ ij fłedl s niymi *OpecŻyw* 167v; *MetrKor* 40/817; *FalZioł* V 32 (7); *MiechGlab*

75; *WróbŻolt* N8; *ComCrac* 17v; Nieczitami w łtarim zakonie áby oktorą yną rzeć [!] tak łrogo karał pan Bog lud zydowłki iako o Bałwophalłtwo *SeklKat* Ev (3); *MurzNT* 58v (3); *KromRozm III* A6 (3); *GroicPorz* i2 (5); Izali Piotr łwięty/ álbo ktory Apołtoł inłzy/ ná łwoiey głowie trzy Korony kiedy nołł? *KrowObr* 25v (7); *Leop* VVv; pokaż nam *Eccleſiam magnam*, to iełł/ inne ktore zebránie krzełłciańłłtwá wielkiego *OrzList* a4v; *BibRadz Lev* 13/2 (3); *BielKron* 439 (2); *GrzegRózn* G4; *Mącz* 13a (2); *OrzQuin* Aa2v; *SienLek* 21v (2); *GórnDworz* N7v (6); *GrzepGeom* K4; *RejPos* 226v (5); *RejZwierc* 53v (2); *WujJud* 136; *BudBib* B4; *BudNT przedm* c4; *CzechRozm* 177 (39); *ModrzBaz* 2v (15); *Oczko* 28v (2); *SkarŻyw* 180 (2); *CzechEp* 276 (20); *ReszHoz* 115; *WerKaz* 296; *GórnRozm* M4v; *GostGosp* 12; *KochCz* B2v; *LatHar* 581 (2); *WujNT* 333 (8); Ale iełłi rycérzki człowiek/ álbo ktory inny [*quouis alius JanStat* 1093] ktorymkolwiek długiem álbo rękoiemłłtwem bęđłie obowłózan/ bęđłie powinien [...] dołyc zá to vczynłłć. *SarnStat* 656 (13); *PowodPr* 9.

»łada (a. leda) ktory« (6): Ktore wyrok ták wielce waży ten człowiek/ iż iy nieledá ktoremu Grekowi [*non alicui Graecorum*] przywłafzcza/ ále piłze/ iákoby te słowá łam Bog mołłł, *ModrzBaz* 26v; *Oczko* 21v (2); *ReszList* 141; *WerGołłc* 227; *SkarKazSej* 660a.

»ktory takowy, taki« [*szyk 2 : 1*] (2 : 1): Takłł piłżemy gdy niemá być połpołu z literą z abo ktorą taką wymáwiáno *MurzOrt* B2v; *BibRadz* *2v; iż [...] tákowa która krzywdá [*aliqua huiusmodi iniuria JanStat* 590] przez iednégo álbo więcy z łług nieołłiáđłych kogo potkálá *SarnStat* 649.

»ktory ten [= *taki*]« (1): aby siedzieli (i) sąđziłi osobno [...] a to tym obyczajem, iż jełłłzeby od ktorego tego wysadzenia rozumiał się być gravatum, aby apelował do wızyłłki trzyđzełłci i trzech *Diar* 95.

W charakterystycznej strukturze łkladniowej: »jełłi ktory« = *jak ładen* (4): *MurzHist* R2; Albo y on wyłład piłmá S. (rzecz potrzebna yełłi która) o ktorym łpomina tenże Łukałł *KromRozm II* d4; *GórnDworz* Kk8; Małłie wy wızyłłłkiego dołyc Polacy/ iełłi ktory ná łwiełłie národ *GórnRozm* M4v.

Frazy: »ktory chce *itp.*« = *ktorykolwiek, obojętne jaki* (16): Też łok łwikłany z rołłchodnikiem broni ciałá od łzinienia wrzedzienicz gdy nim namażełł ktory członek chcełł. *FalZioł* I 20a; *MurzNT* 46; *LubPs* A5v; *GrzegRózn* Bv; przyłłóž ná kthorą rękę chcełł/ pod kołłtkę/ gđłie łye dłoń kończy *SienLek* 140v (2); *GrzepGeom* I2v; Pożrzy ná ktore miáłto chcełł/ požrzy ná kthore ołłiáđłołci chcełł/ ná ktory dom áho łtan chcełł/ vżrzyłł to iáwnie *RejPos* 239v (3); *SkarŻyw* 457 (3); *CzechEp* 161; *LatHar* 200 (2).

»ktory się podoba« (1): *Qnoviscunque loco potes hunc finire libellum*, Možełł ti xiałłzki skońłłć ná którim łi łie yedno miełłcu podoba. *Mącz* 344d.

Wyrażenia: »ledwie (a. zaledwie) ktory« (2): *MurzNT* 78v; tedyby łie zá ledwie ktory Státut zołłł, które dotychmiast wydawano. *SarnStat* 314.

»rzadki ktory« [*zawsze z rzeczownikiem domyłłnym z najbliłłszego kontekstu*] (7): *BielKron* 261 v (2); Tho pıłue wielkie pány/ iż rzadki ktory przyđdzie do tey dołłkonálołci *GórnDworz* G6v (2); był záwżdy zábałwion towarzyłłtwem á muzyką ták z náłury/ że rzadkiey ktorey nie vmiał *RejZwierc* 274v (2); *KochWr* 39.

»rzadko ktory« [*w tym: z domyłłnym rzeczownikiem*] (5) (7): *MurzHist* A2; z náłzych zábit/ Dunin łpráwkowic rániion/ rzadko kthoryby łnich niebył rániion *BielKron* 392v (2); *HistLan* B2v; *BielRozm*

17; Lecz gdyby tak siedział mężoboycą iáko ma siedzieć/ rzadkoby ktory żyw wyłzedł z wieże [...] ále przecię rzadko ktory bannit íwá śmiercią zginie *GórnRozm* E3.

Wyrażenia [zastępują zaimki przysłówkowe]: »ktorego czasu« (4): *PatKaz III* 95v; Nequando adverbium, Aby niekiedy/ álbo áby którego czáfu. *Mącz* 245d (2); *GostGosp* 74.

»ktorej godziny« (4): bos obiecał, iż ktorej godziny wełtchnie człowiek za grzechy, odpuściz iemu *WróbŻołt* nn7v; *RejKup* k7; *LubPs* D4; *RejPos* 7v.

»na którym (inszym) miejscu« = *aliquo loco* *Mącz* (7): *BielKron* Mmmm2; *Mącz* 379b (2); *RejZwierc* 155; *CzechRozm* 55v; *Oczko* 7; iegli przerweczeni kupcy [...] zechcą ie przedawác álbo ná którym mieyfcu [*in aliquo locerum JanStat* 905] z nimi ítać v *Miaft SarnStat* 1121.

»ktorym (innym a. inszym) obyczajem« = *quo pacto* *Mącz* (6): Pyąty doctor Rychardus mouy nyeflużalo aby czyalo maryey ktorym obyczajem bylo vynne grzechu *PatKaz I* II; *GroicPorz* sv; *BibRadz I* 133c marg; *BielKron* 107v (2); Si quo pacto potes, Iesli którym obyczajem możełz. *Mącz* [390]d.

»dla (a. z) ktorej in(sz)ej przyczyny; prze którą inszą przyczynę« (6; 4): *Mącz* 269a; A czyni to nie prze którą inśzą przyczynę/ iedno iż od Bogá Iehowy pofelłtwo íprawował *CzechRozm* 8 (6); Gdy mieyfcie ktoregokolwiek z tych Sekretarzow wákuie/ dla śmierci/ ábo dla ktorej inśzey przyczyny [*alia causa*] *ModrzBaz* 26; *WerKaz* 296; *SarnStat* 721.

»ktorym (innym a. inszym) sposobem« = *quo modo* *Vulg*; *quovis modo* *JanPrzyw* (7): *Mącz* 492h; *CzechRozm* 199v; *WujNT Philipp* 3/11; iż Koroná Kroleřtwá przerweczonego przez té fucceřię ná Kroleřtwo mogłáby niekiedy byđz rozdzielona/ rozerwana/ álbo którym ípofobem zgwałcona *SarnStat* 882 (4).

Przeciwstawienie: »nie in(sz)y ktory [*szyk zmienny*] jedno (a. ale) ten(że) (a. on); (abo) ten(że) (abo) a nie ktory inszy« (8; 5): Ale tego trzeba pilnie pátrzyć/ áby kto kupiwłzy zá pieniądze tytuły/ á náuki żadney w łobie niemáiąc/ nie łapał/ ábo tego/ ábo ktorego inśze⁶⁰ [*vel hoc vel aliud*] dořtoieńftwa. *ModrzBaz* 132; oni to fałżerze nie winem ktorem ięzyku/ ále wtem ktorego wżywali/ pińmo ś. fałżowáli. *BudNT przedm* c4; o wřprawiedliwieniu [!] tym/ ktorym człowiek grzeřzy [...] przed Bogiem wřprawiedliwion bywa/ á nie o którym inśzym nád to *CzechRozm* 206v (10); *CzechEp* 274.

Szereg: »ktory i jaki« (1): IEřliby fie miedzy wámi nálał iáki prorok [...] á ktore by wam y iákie znáki ábo cudá okázował [...] Nie bądźcieřz pořłuzni łłowom proroká tákiego *BibRadz Deut* 13/1.

a. *Jakiř tam, byle jaki, jaki bądź* (z wyraźnym odcieniem lekceważenia) (1) : káżdey náuki iego [= *Kořcioła*]/ nie íeł inśzy fundáment/ iedno pińmo řwięte/ nie wedla głowy ktorego Hánuřá/ álbo Albrychtá wykłádáne/ ále wedla trádiciy álbo podánia ítarřzych/ wedla zdánia Oycow řwiętych/ wedla pińmá Doktorow ř. wedla Dekretow *S. Conciliorum* rozumíáne *ReszPrz* 53.

b. *Z odcieniem czasowo-warunkowym: jeřli, gdy jakie, ktorykolwiek; qui* *Mącz*, *PolAnt*, *JanStat* [*w tym: z trybem warunkowym* (33); *z odpowiednikiem w zdaniu nadrzędnym: tedy* (25), *to* (4), *tam* (1); *zdanie podrzędne w antepozycji* (62), *w postpozycji* (6); *rzeczownik domyřlny z najbliřszego kontekřiu* (22)] (68) : A która [*ryba*] w łobie nie ma takowych przypraw/ thedy iey pożywanie nie íeł dobre. *FalZioł* IV 44a; Zalię znamiona łacznego rodzenia, íą przeciwnie przerweczoným znamionam/ á nawięczy kthora matka pierwřze dzieci łacznego rodziła krom boleřci *FalZioł* V 18c; á ktoraby rana

nie chciała rość/ tedy thego oleyku na fleytuch pomazać/ á wranę czyfcie włożyć. *FalZioł* V 99v (19); lekarze czo chcą odwildzić tedy winem rozwodniaią, á którą rzecz chcą zaufzić albo poftanowić aby lie ípołem trzymała tedy miodem tworzą. *GlabGad* I8v; *KłosAlg* A4v; *LibLeg* 6/115 (5); *MetrKor* 61/224; *MurzNT Matth* 10/11; *LubPs* E4; Ktoryby vrząd przyiął zapis/ coby należał miełżczáninowi ná imienie zyemłkie: táki zapis íełt niczemny/ á Sędzyna przes náłz vrząd ma być karan *UstPraw* F4 (7); *RejZwierz* 88v; *BibRadz 2.Reg* 4/4; *BielKron* 261 v (4); *Mqcz* 335c (2); Ktorzy tedy ludzie/ máią wielki á ciężki Skok żyły ferdeczney/ to íełt s pánowánia íáłney żołci/ á krwie. *SienLek* 23v (2); *RejAp* 196v; *BudBib Ier* 6/16; A to íełt náwiéłtza/ który Pan álbo Ziemiánin nie ma po temu czáłu doźrzéc *Strum* Q4 (4); ale to tylko mowię/ że Láćinłkie kłięgi mníey fáłszu máią. A. ktore máią/ tedy nie ták ízkodliwe. *BudNT przedm* c6v; A ktorego z was oycá prošíłby íyn (o) chleb [*Quem autem vestrum patrem petet filius panem*]/ áza kámieñ poda mu? A íesli (o) rybę: áza miáłto ryby wężá poda íemu? *BudNT Luc* 11/11 [10] (3); *ModrzBaz* 33; Bo ktory íługá Pánu íełt pomocá do czći/ do íławy/ do záchowánia [...] tám ma Pan o nim wíedźieć/ y myślic/ y pláćic *GostGosp* 155 (4); *SarnStat* 608 (8).

B. *Poszczególny, każdy z osobna, każdy z wyżej wymienionych; aliquis JanStat, Modrz; is, quilibet JanStat; quisque Modrz [w tym: „który” w pozycji po rzeczowniku (3); z domyślnym rzeczownikiem (41)] (166) : OpecŻyw 176; PatKaz III 137v; FalZioł * 7 (4); MetrKor 57/119v; BielŻyw 30; GDyż w Herbarzu wyłfzey namíenionym o każdym zielu z osobna íziroko íełt wypífano, íaká, ktore ma naturę, íełtli zdrowá człowieku albo ízkodliwá. GlabGad K2 (3); KłosAlg A4v (2); RejFóz B 8v; KromRozm I A2v; KromRozm II e2 (2); Bo y to rzádnye á ítátecznye przez ápołtoły poftánowyono/ co ktory vrząd ná íobyne nyefye. KromRozm III K2v (2); BielKom n1b 7; GliczKsiqz A4; LubPs kt; złodzieie wíełzłzá/ á niewíáfty topią albo mná śmíerćią wedle zwyczáiu ktorey kráiny trácá *GroicPorz* kkv (8); *KrowObr* 114v (2); *RejWiz* 178 (2); *Leop Esth* 1 /21 (2); *BibRadz Ex* 39/14; *OrzRozm V*2v (2); *BielKron* 4 (2); *Mqcz* 413a (4); *OrzQuin* E3; *SienLek* 42v (6); owa íle ktory obíad/ ábo wíeçzerzá kółztowálá/ tyle zráchowánego íummá przy káżdym dniu ítało *GórnDworz* O6 (10); Miernicy w Mázwółzu wzywáią íokćíá Kupieckiego/ íákí íye záchowa w którym powiećie *GrzepGeom* 13 (4); y íákó czo kthoremu ítworzeniu przywálzyczyc raczył/ tákże íie íuż to kóło wíeçznie á nieodmiennie thoczyc muśi *RejZwierc* 2v (5); *BielSpr* 35 (4); *WujJudConf* 207v; *RejPosRozpr* e2v; *BudBib Esdr* 3/4; *CzechRozm* 21 (2); *KarnNap* A3; *ModrzBaz* 60 (3); *SkarJedn* 58 (2); *KochPs* 203; *SkarŻyw* 292; *StryjKron* A3v (2); *CzechEp* 226 (4); *KochJez* Bv; *KochSz* A4v; *ReszPrz* 11; y íámi íię potykali/ íákó ktorey chorągwi kazáno/ y íákó íię ktora chorągiew w woney [!] potrzebie popífálá/ ták íławę/ álbo nie íławę odnośílá *GórnRozm* B2 (4); *KochWr* 38; *PaprUp* A2; Gdy íie ná kílku mieyfcách íádowác ma/ íákó íełt wíele w którym Szpichlerzu żytá: á wíele też ktora ízkutá nośi/ wíedźieć. *GostGosp* 92 (15); *GrabowSet* H4; *OrzJan* 8; *WujNT przedm* 29 (5); *WysKaz* 42; *JanNKar* II 3v; íákó dawność ná którą óofobę [*ad quamlibet personam JanStat* 444] z práwá przynależy *SarnStat* 1250 (33); *CiekPotr* 42; *GoslCast* 31; *KlonFlis* F3v (2).*

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2); Oczko 5; Druga/ co zá przyczyny przednieyfe íą tego niebéłpíeçzeńftwá. Trzecia íákó íię ktoremu z nich pożyteçznie zábiegác ma. PowodPr 6.

C. *Pewien, niektóry* [w tym: z rzeczownikiem domyślnym z najbliższego kontekstu (3)] (12) : A na poliv ktorzi budi rniely łobyie dla pasyenia bidl swoych poddany naschi tam wzyetho łtho y pyecz czyełfyath pogłowya bidla. *LibLeg* 11/89 (4); *BielKron* 444v (2); kupiectwo vřtawicżne w budach łwych prowadzą tymi to dułżami. Kthore rołłfyłaią do Czyłćai/ do Niebái/ do Piekłái/ á nie ktore [...] tułaiącymiłię zową *Grzegłm* A2v; *Retundere quorundam linguam et sermones*, Zátkać którym ludzióm gęby. *Mącz* 469a; *GórnDworz* S4; *RejPos* 64v; Bo prozna iełt około złych praca/ gdzie z ktorzych dobrych pożytku niemálz *SkarŻyw* 250; *ReszHoz* 136.

D. *Jaki taki; niejedyn* [w tym: „który” po rzeczowniku (1)] (7) : niewiałtham czarownym j babam z dijabył ie obieraiącym/ nie ciełżko dać za ieden [korzeń kosaćcowy] ktory złoıthy by go iedno mogłá dołtać *FalZioł* I 86d (2); *RejWiz* 94; *GórnDworz* X3; Bo cie wnet zdádzą w zyłku/ Sądowni panowie/ Zádrápiełz ie nieboże/ ktory raz po głowie. *BielSat* E [idem] *BielRozm* 33; ia abym iedno siostrę ztey melancoliey wybawił ieszcze muszę ktory tyłsiąc pozwolic. *ActReg* 85.

E. *Jeden; unus Pol Ani, JanStat* (9) : A niechay Mifibofeth iada v łtołu mego iáko ktory łyn krolewłki [veluti unus de filiis regis]. *BibRadz* 2.Reg 9/11; *BielKron* 70v; Iełli ktorego wodzá zábiją wnet przydzie ieńzy ná iego mieyłce przed tym naznáczony. *BielSpr* 8v; przymi mię prołżę (cieę) do ktorego ofiárownikwa [ad unum sacerdotiorum; do iednéy częłci kápłaińłkiéy *WujBib*] ábych iadł (te) łztukę chlebái. *BudBib* 1.Reg 2/36.

W połáczeniu z zaimkiem wskazującym (1): y więcey niłzli ktory pogáińłki on Dyoklecyan krwie Chrełłciáińłkiéy rozłal [Konstantyn V Kopronim] *SkarJedn* 200.

W połáczeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): dwie ielłtrze miał [Baldwin]/ ktorą z nich Sybillę dał Gwilelmowi Márłżalłkowi Montyferaty *BielKron* 179v.

Połáczenie: »ktory ... drugi« (4): wzięli y opráwili dwa zamki gránićzne pod Litwą/ Wielunia ktoremu imię dáli/ to iełt Fridburg/ drugiemu Beger/ to iełt Báworłki. *BielKron* 369 (3); ani która łtronái [una partium] ku ołławieniu drugiéy łtrony [alterius parıis *JanStat* 844] nie będzie żadnégo podułćzac *SarnStat* 1068.

4. *Względnó-nieokrełłony uogólniający jako przydawka przy rzeczowniku. Najczęłłciej w przepisach, zaleceniach i umowach prawnych. Zawsze z trybem warunkowym w antepoınowanym zdania podrzędnyim i z odpowieđmkiem zaimkowym w zdaniu nadrzędnyim ktorykolwiek; qui ... -, qui ... is Modrz* [w tym: rzeczownik domyłłny z najbliższego kontekstu (7)] (45) : anakthorim by mya myełczu [podstarołci] połthawyl stego nyeamam[!] sthápacz any nygdzyey odchodzycz *MetrKor* 37/4; *FalZioł* I 46c; *BielŻyw* 7; *LibLeg* 10/91 (2); ktoryby złoczyńćái był pokonány iáińnymi dowody/ álbo by ná łwieżym złoczyńłtwie był poimány/ [...] tákowy áppellować niemoże *GroicPorz* cc2v (3); A ktoryby Woiewodái thego niedoyżrzał/ táki ma być karan winái náłżái Krolewłkái. *UstPraw* Av (20); *BielKron* 201; *RejPos* 154; *BielSat* H2v; *Strum* K2v; Połpolicie się to zachowuie/ iż ktoryby rzemiełnik [qui opifex] zábił płái/ ten [is] rzemiełłái mułłi przelłtái robić *ModrzBaz* 6v (4); a ktora by strona: ten kup snowyęłái: albo nyetrzimala, ta przepada [...] 20 slotych czyerwonych *ZapKołcier* 1587/71v (7); Zaden koni v ludzi podróżnych brái nie ma. *Alioqui*, ktoryby Komornik był w tym náleżion/ ten łzkodę naprzóđ dwoiáiákái nágrođzić/ á ktemu dwie Niedzieli w więżeniu łiedzić ma. *SarnStat* 974 (2).

5. W funkcji zaimka wskazującego: *ten, ten sam, ten właśnie; ipse Pol Ant* [zapowiednik w zdaniu nadrzędnym anteponowanym (1), w postpozycji (1) dla zaimka względnego – „który” (1), „co” (1)] (2) : Bog który rzekł [*qui dixit*] aby zciemności światło zaawieciło/ który zaświecił [*ipse illuxit*; który rzekł ... ten zaświecił *WujBib*] w fercach náleznych ku światłości znaiomości flawy Bozey w obliczu Iefufa Chriфта. *BudNT 2.Cor 4/6*.

Polczenie: »ktory to« (1): Ale kiedy vczyniŕz Figurę z proftymi kąty/ między tymiż Liniami iednąko od siebie idącymi/ między którymi ieŕt która z tych to Figur [tzn. *romb albo romboïd nie mający kątów prostych*]/ iegli mówię vczyniŕz ią tak żeby była o iednym dnie z którą tho co nieproŕté kąty máią/ tedy thá Figurá z proftymi kąty/ będzie tylkaż iáko ieŕt y owá z nieproŕtymi kąty. *GrzepGeom F4*.

** *Bez wystarczajáceo kontekstu (24)* : Quod cuius adiectivum, ut quod pomum Które yábłko. *Mącz 343d (21)*; Quando – Kiedy, Którego czału *Calep 885b (3)*.

II. Zaimek rzeczowny (16698) :

1. Wymienny z zaimkiem „kto” (16640) :

A. Względny; *qui, quis Mącz, Calep, Cn (15533)* :

a. Wprowadza zdanie bez zapowiednika (2943) :

α. *Podmiotowe [w tym: w postpozycji (1078), w antepozycji (936), w interpozycji (22), bez zdania nadrzędnego jako bezpośrednia odpowiedź na pytanie (511); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (5); w przypadku zależnym z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem wskazującym w N (136)] (2547)* : *BierRaj 23; March¹ A4 (2)*; Rychłociem ten żywot ftráci/ Kto się cudzym vbogáci: A który zdradza bliźniego/ Będzie zdrádzon od drugiego. *BierEz Q4v (21)*; pozdrowił go/ potzalował/ którego on wydatz ij zabitz ífukál. *OpecŻyw 106 (55)*; *OpecŻywList C; PatKaz I 14 (4)*; *PatKaz II 74v (2)*; *PatKaz III 134 (6)*; *TarDuch A6 (13)*; *FalZioł V 57 (2)*; *BielŻyw 16 (5)*; *GlabGad P5v (2)*; *BierRozm 6; LibLeg 6/156 (4)*; *WróbŻołt 31/1 (34)*; *WróbŻołtGlab A4v (2)*; Ínádnie będą od niego wzgádzeni ktorem by fie niepodobáły ípráwy iego. *RejPs 167 (17)*; *ComCrac 21*; *RejRozpr K2v; SeklWyzn c3v (2)*; *RejJóz Lv (3)*; *LibMal 1546/110v; SeklKat P (31)*; *RejKup o5 (2)*; á w którym dufalz tobie ímiertelny trunek poda [*De quo confidis tibi mortis pocula dabit*]. *HistAl L3 (7)*; *KromRozm I C3 (16)*; *MurzHist G2v (5)*; *MurzNT Ioann 1/26 (24)*; *MurzOrt Bv; KromRozm II n3 (4)*; *KromRozm III K4v (10)*; *Diar 82*; WM to dobrze wiecie, a który by nie wiedział, ma wiedzieć *DiarDop 112*; Ktory pímo waży lekce/ Czytáiących fluchác nie chce/ Ieŕt podobien ku głuchowi/ Y niememu dobytкови *BielKom A (6)*; *GliczKsiąż K6 (2)*; *LubPs S6v (17)*; *GroicPorz b2v (17)*; *KrowObr 152 (54)*; *RejWiz Cc6 (7)*; Kthory chodzi proŕto/ zbáwion będzie: który przewrotnemi idzie drogámi/ zá raz vpádnie. Ktory ípráwuie [!] ziemię fwoię/ ná gie [!] fie chlebá/ ále który [*Qui ... qui ... Qui ... qui*; Kto ... kto... Kto ... kto *WujBib*] náfláduie proznovánia/ będzie pełen niedoŕtátku. *Leop Prov 28/18 (128)*; *OrzList f3 (2)*; *UstPraw Ev; KochZuz A2v; RejFig Ee4; RejZwierz 40v (2)*; A tak kupcy y którzy wízytko wykłádáli ku przedawániu/ Ítali przed miálfthem Ierolimífkim [*Et remanserunt negotiatores et venditores omnis venalis extra Ierusalaim*] *BibRadz 2.Esdr 13/20 (115)*; *Goski A7v; OrzRozm L3v*; Rzekł k nim Moizeŕz/ który ieŕt Boży bądź zemną *BielKron 34v (67)*; *GrzegRóżn F2v (3)*; *KochZg A4v; KwiatKsiąż E3 (3)*; *Mącz 67d (27)*; *OrzQuin C3 (2)*; *Prot D4 (5)*; *SarnUzn A4v*

(8); *SienLek* 113v (7); *LeovPrzep* b2v; Wodę łyżką mierzą ktorzy wżechmocność Bołką rozumem ogárnać chcą *RejAp* Ff3 (21); *GórnDworz* Ee5v (3); *HistRzym* 43v (4); *RejPos* 152 (42); *RejPosWiecz*² 91 (12); *BiałKat* 136 (21); *BielSat* D (4); *GrzegŚm* 7 (13); *KuczbKat* 330 (9); *RejZwierc* 49v; *BielSpr* 6 (18); *KochMon* 22; *WujJud* 45 (21); *WujJudConf* 229v (8); *RejPosRozpr* b4v (15); *RejPos* [21³]v (12); *BudBib Eccli* 24/25 (44); *MycPrz* I Cv; Pánie oto ktorego ty miłuiiesz niemoże. *BiałKaz* C2v (5); *BudNT Matth* 2/20 (29); *CzechRozm* 250v (20); *KarnNap* Bv; Záprawdę nie iest godzien w przygodzie fwey miłoišierdzia drugich/ ktorzy [qui] nád nędznemi niema zmiłowania. niegodzien iest pomocy ludzkiej/ kto [qui] w niebezpieczeńŹtwie będącym rátkunku niedawa *ModrzBaz* 68v (51); *SkarJedn* 265 marg (12); *KochOdpr* C3v (2); *Oczko* 21v; *KochPs* 50 (44); *SkarŻyw* 57 (20); *ZapKościer* 1580/10v (2); *MWilcHist* 13 (2); ktorzy kolwiek kiedy wiary drugim nie chowáli/ ktorzy przyŹięgę fwą y nieprzyaiołom łamáli/ záwŹze potym rychłó ná łobie znáczną kaŹń Bożą odnoŹili. *CzechEp* 13 (49); *KochJez* B4; *NiemObr* 116 (13); *KochFr* 34 (3); *KochMRot* B3v; *ReszPrz* 24 (5); *WerGoŹc* 204; *WerKaz* 293 (2); *WisznTr* 23; *BielSjem* 33 (2); *KochPieŹ* 43 (2); *PudlFr* 42 (2); We zgodzie z łobą mięłzkáiąc [małżeŹstwo]/. Prace rąk fwych vżywáiąc; Iedno drugiemu vgadza/, Ktore ná ten łtan pámięta. *ArtKanc* V3 (28); Ktorzy idą do Rzymá/ powiedzcie te cudá/ Iż iuż kámienie woła do wŹlyŹtkiego ludá. *BielRozm* 2 (2); *GórnRozm* A; *KochProp* 13; *KochWr* 22; *PapUp* Fv; *ZawJeft* 48 (9); *ActReg* 86; *GostGosp* 150 (4); *GrochKal* 11 (2); *Phil* E3 (6); *GrabowSet* K (9); *KochFrag* 42 (5); *OrzJan* 19 (3); *LatHar* 410 (72); *KołakCath* A3; *KołakSzczęŹl* C (7); Ocuć fię ktorzy [qui] łpiłz/ y powłtañ z martwych *WujNT Eph* 5/14 (212); *WysKaz* II (7); *JanNKarGórn* G4v; A wŹákóž y ten leuitá/ to iest/ który łie lewą ręką náuczyl robić/ nie ma zayŹrzcć innym co práwą ręką rabiáią *SarnStat* 1306 (82); *SiebRozmyŹl* E2v; *WitoŹlLut* A6; *GrabPospR* K4; *KmitaSpit* B3v; *PowodPr* 62 (11); *SkarKaz* 209b (25); *CiekPotr* 87(2); *CiekPotrŚredz*)?(4); *CzahTr* D (6); Kto táki? á tak Źmiały? powiedz iáŹnie o tym. (-) Którego twoiá łáłká/ wiára moiá po tym/ NieruŹlyły nic *GoŹlCast* 64 (4); *PaxLiz* B4; *SkarKazSej* 693a (4); *KlonFlis* B2 (2); *SkorWinsz* A3; *KlonWor* 52 (6); *ZbylPrzyg* B4; *SzarcRyt* B2 (4).

W formule koñczącej modlitwę koŹcielną zawsze w postpozycji (42): z vpádkow mogich raczy mie wybawić/ Ktory z Bogiem oyczem y z duchem Źwietym żywiesz y kroluiesz na wieki wiekom. *TarDuch* E2; *RejPos* 339v; *SkarJedn* 330; á cokolwiekełmy niedbále odpráwili/ rácz miłoiŹiwie odpuŹcić: ktorzy w Troycy doŹkonáley żywiesz y kroluiesz Bog ná wieki wiekow. Amen. *LatHar* 50 (26); *WysKaz* 48; *SiebRozmyŹl* E4 (3); *SkarKaz* 423b (7); *SkarKazSej* 67 7b (2).

W połączeniu z zaimkiem osobowym (1): Stárlżych [...] dla Pána Bogá proŹę/ ktorym iest y iá teŹ łtárlży/ páŹcie trzodę *KrowObr* 22.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [zdanie podmiotowe zawsze w antepozycji] (7): *WróbŹołt* S7v; *RejPs* 73; Ale ktorzy z nich zwycięży/ będzie zemną chodzil w białym odzieniu *RejAp* 36v; *RejPos* 314v; Ktorego z was oŹieł áłbo woł do łtudnie wpádnie/ á nie wnet go wycięgnie w dzieñ łobotny? *BudNT Luc* 14/5; *KochMRot* A4v; *SarnStat* 236.

Połączenie: »ktorzy teŹ« (1): ktorzy będzie ná dáchu niech nie łchodzi do domu [...] ktorzy teŹ będzie ná polu/ niech fię nie wraca ná zad/ bráć płałzczá łwego. *WujNT Mar* 13/16.

1) *Zdanie podmiotowe tłumaczeniem rzeczownika lub przymiotnika łacińskiego [w tym: uzupełnione odpowiednim wyrazem polskim stojącym po nim (37), uzupełniające odpowiednik polski stojący przed*

nim (93), *interponowane między odpowiedniki polskie* (4), *bez dodatkowego odpowiednika polskiego* (374)] (508) : Hamiota. eyner der mit dem angel fiſchet. Ktory wędam łowy. *Murm* 94 (37); Caeso, Wyprotek/ którego z żywota matczinego wyproto. *Mącz* 30b; Hemicranici, Których puł głowy boli. *Mącz* 154c; Mater matrima, Która yuż mátką yeſt á yey mátká yeſzcze żywá. *Mącz* 211a; Popa, Który bydleńtá y ine zwierzętá ku ofiárowániu przedáwał/ ofiárowny rzeźnik. *Mącz* 312b (451); Koheleth tłumáczy ſię zgromádzájący/ zgromádzićiel/ albo ktory zgromadza. *BudBib* I 339a *marg*; Importunus – Nie wczás, ktori ſwego czáſu rzeczy nieodprawuie, vprzikrzaiący ſie. *Calep* 513a (18); GLADIFER. Miecznik, który miecz noſi, gdy ſie pompá álbo feſt iáki tráfi. *SarnStat* 233.

β. *Dopełnieniowe* [w tym: w *postpozycji* (142), w *antepozycji* (31), w *interpozycji* (23), bez zdania nadrzędnego jako bezpośrednia odpowiedź na pytanie (2); „który” w *N* z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem w przypadku odpowiednim dla orzeczenia (107)] (198) : Idźcie też á oglądájie/ O ktorym ták pilnie gadaćie. *BierEz* B4 (2); *OpecŻyw* 188v (2); *PatKaz* I 16; *PatKaz* II 73; *TarDuch* A7; *FalZioł* IV 37d (3); *GlabGad* P5; *WróbŻołt* V8v; Ale wždy ktorzy ſá przeſłádownce ſpráwiedliwoći ná więćſſey pieczy ma. *RejPs* 16v (4); *ComCrac* 20; *SeklKat* G4; *MurzHist* F2v; *KromRozm* III K5v (2); *Diar* 62; *BielKom* B4 (2); *KrowObr* 181v (3); *RejWiz* 179; *Leop* *Lev* 24/22; *KochZuz* A5; *BibRadz* 2.*Mach* 1/27 (2); *BielKron* 259 (12); Quid moraris abeuntem, Co zádzierzawáłz który zoſtáć nie chce *Mącz* 232d (2); *SienLek* 109; Bo ia ktore miłuię vpominam y karzę. *RejAp* 44 (6); *RejPos* 301 (5); *BiałKat* 336; *KuczbKat* 85 (3); *RejZwierc* 130v (2); *BielSpr* 29 (2); *WujJud* 88; *RejPosWstaw* [21²]; wydawáli [srebro] ćieſłom [...] Też mularzom/ ktorzy kámienie rzezáli/ y ktorzy drzewo y kámienie gotowáli dla zápráwionia roſpádlin domu Iehowine⁸⁰/ y káždemu kto wychodził (onego) domu nápráwiáć. *BudBib* 4.*Reg* 12/12 (14); *HistHel* B; *MycPrz* I B2v; *BiałKaz* Ev; Bo wierzyć muſi kto przyſtępuie ku Bogu/ że ieſt Bog/ y ktorzi go ſzukáią/ odpłaycá będzie [et inquireritibus se remunerator sit] *BudNT* *Hebr* 11/11 [6] (8); *StryjWjaz* C2v; *CzechRozm* 198 (6); *PaprpPan* Ffv; A záilte wielmożna rzecz ieſt/ á wźem wobec/ y prywatom y ktorzi ná vrzędźiech ſá [tum privatois, tum qui in magistratibus sunt] poczćiwa *ModrzBaz* 95 (2); *SkarJedn* 118; *SkarŻyw* 391 (5); *KochTr* 21; *MWilkhHist* L (2); *CzechEp* 359; *NiemObr* 107 (5); *WerGość* 203 (2); *WisznTr* 16; *ArtKanc* E7 (3); Okaż twá łáłkę którzy ćię ſzukamy *ZawJeft* 20 (5); *GostGosp* 30; *GórnTroas* 15; Nie naydźieſz/ ktoby z ſercá pozáłował/ Nie máłz/ ktoryby z chęći porátował *GrabowSet* 14 (2); *OrzJan* 9; *LatHar* 736 (3); *WujNT* 449 *marg* (9); KMieć nie będzie mógl Szláchćicá ktoregokolwiek/ álbo który ſie zá Szláchćicá ma [pro nobili se gerenti *JanStat* 556]/ wźględem Szláchećwa iego nágánić *SarnStat* 238 (44); *KmitaSpit* B4v; *PowodPr* 67(2); *SkarKaz* 348b (2); *CiekPotr* 84; Naprzod do Miłóſćiwego y łáłkáwego Czytelniká/ y ktorzy ſłucháią. *CzahTr* A4v; *KlonFlis* D2.

γ. *Orzecznikowe* [w tym: w *postpozycji* (177), w *interpozycji* (2); zaimek „który” w *N* (144), w przypadkach zależnych, z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem w *I* (35)] (179) : *OpecŻyw* 105 (6); *WróbŻołt* 88/49; Chriſtus ieſt ktory fiedzy vboga oycza/ ktory ſię prziczinia zanamy *SeklKat* O4v (5); *KromRozm* II h; *KromRozm* III N (4); Tenći ieſt tylko ſam/ ktory nas zbawia/ ten ieſth tylko ſam obroná náłżá *KrowObr* 161v (8); *Leop* *Ioann* 1/27 (17); *BibRadz* *Deut* 31/8 (7); *BielKron* 227 (3); Hic est ille tuus commendatitius. Ten yeſt któregoſ mi záliećił. *Mącz* 206d (2); *RejAp* 117 (5); *HistRzym* 49v; *RejPos* 112v; *GrzegŚm* 30; *KuczbKat* 115 (2); *RejZwierc* 9v; *WujJud* 218 (3);

RejPosRozpr e2 (4); *RejPosWstaw* [21²]v (2); *BudBib 2Par* 24/26; *BudNT Philipp* 2/13; *CzechRozm* 9v; *SkarŻyw* 566 (2); *CzechEp* 123 (3); *NiemObr* 82 (3); *KochMRot C*; *KochEpit A2v*; Ahowiem BOG ielt/ ktory do iedności zgromadza. A Szátan zaś ielt ktory miedzy brácią iedność rozrywa. *ReszPrz* 94 (3); *Iam ielt [Kaliopea o sobie]/ ktorey dał fyn piękney Látony/ Ná wieczne czáły głośno brzmiące łtrony. GrochKal* 4; *LatHar* 469; Nie mniemayciełz ábych ia was ofkárżać miał v Oycá: ieltći ktory was ofkarża Moyzelz *WujNT Ioann* 5/45 (23); Bog ielt ktorego prošim: [...] á ludzie y święci ktorzy z námi profzą. *SkarKaz* 636b (8).

1) *Orzeczenie w zdaniu orzecznikowym pod względem formy osobowej dostosowane do podmiotu w zdaniu nadrzędnym wyrażonego zaimkiem osobowym* (56) : Ty ies ktory máłs przydz/ czyli drugiego oczekáwamy. *OpecŻyw* 47 (2); *TarDuch* A3; *WróbŻołt* 64/8 (4); Wielki. Cefarzu my ieltelmy ktorzyłmy Dariuła rękoma włafnemi zábili [nos *Darium proprios manibus interficimus*]. *HistAl* G4v; *KrowObr* B2 (2); *Leop 2.Reg* 24/17; *BibRadz Is* 48/15 (4); *BielKron* 73v; *GrzegRóżn* I2v; *SarnUzn* B5 (4); *RejAp* 63; Pánie wierzę żeś ty ielt ktoryś wżytko łtworzył/ á ktory náwrácałz błádzące. *HistRzym* 127v (10); *RejPos* 315v (2); *RejPosWiecz*³ 98; *BialKat* 76; *WujJudConf* 30; *BudNT Matth* 11/3; *Iam ielt ktora wyłławiam Páná y śpiewam Bogu Izraélłkiemu. SkarŻyw* 560 (2); *CzechEp* 238 (4); *NiemObr* 95; *LatHar* 717; *KołakCath* A3v; *KołakSzcześł* B4; lecz wy ieltelście ktorzyście wytrwáli [vos autem estis, qui permansistis] przy mnie w polkułách moich. *WujNT Luc* 22/28 (7); *SkarKaz* 347a.

δ. *Przydawkowe [w tym: w postpozycji (16), w antepozycji (4); „który” w N (12), w przypadkach zależnych (8), z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem wskazującym w G (19), dzierżawczym (1)] (20)* : *RejPs* 17; A dam cię w ręce tych ktorzy łzukáią dułse twoiey/ y w ręce ktorych łie ty oblicza boiłz/ y w ręce Nábuchodonorá Kolá [!] Bábilońłkiego/ y w ręce Cháldeyłkie. *Leop Ier* 22/25; *BielKron* 165v; *RejAp* 47v (2); *RejZwierc* 155 (2); *WujJudConf* 92; A łami wiecie iż potrzebam moiem y ktorzy zemną łą/ łłużyły te ręce *BudNT Act* 20/34; y nieprzyacielowi ztąd łerce roście/ wiedząc że nieumieią łpołobu walczenia/ z ktoremi [in iis, cum quibus] łię potkáć máią. *ModrzBaz* 110v (3); *SkarŻyw* 179; *GrabowSet* Tv; *LatHar* 33; *WujNT Apoc* 20/4 (3); *WysKaz* 22; Prośbą tedy przerzeczonych Sędzi/ y ktorzy té práwá chówáli [et conservatorum praefati iuris *Theutonici JanStat* 1023] łafkáwie Iklónieni *SarnStat* 957.

b. *W odniesieniu do zaimka jako podmiotu lub dopełnienia zdania nadrzędnego wprowadza zdania podrzędne przydawkowe, określające bliżej osobę lub osoby przez ten zaimek wyrażone (12590)* :

α. *Wskazującego lub uogólniającego [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do zaimka w postpozycji (10 821), w antepozycji (489), interponowane między dwoma zaimkami (67); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (11377)* : *ZapWar* 1507 nr 1986 (7); *Abowie^m* ktorego Rzemiołło opułłcza, themu żaden łiłt niema bycz dan. *ListRzeż* w. 30 (3); *BierRaj* 17 (19); włzyczczy kthorzy thego požádaczye rzeczчыe nabofznye. Amen. *PowUrb* +4v (2); *MetrKor* 34/134v (12); *March*¹ A4v (12); *BierEz* R (55); Tys ielt ona w ktoréiem iá odpoczywał łiedmioráką łafką/ ij dary łwymi ciebie napelniaiątz *OpecŻyw* 185v (90); *OpecŻywList* C2v; *OpecŻywSandR* nlb 3; *ForCnR* C4 (5); *PatKaz I* I7v (11); *PatKaz II* 26v (12); *PatKaz III* 151 (11); *HistJóz* D3 (5); *KlerPow* 10; *TarDuch* A5 (7); *FalZioł* I 5a (129); Czos to dziwnego ielt, ieltłize ten ktocie zna tobą gardzi, á ten cie miłue, ktory cie nie zna. *BielŻyw* 121 (57); *BielŻywGlab* nlb 11 (6); *GlabGad* Mv (6); *MiechGlab* 50 (9); *BierRozm* 10 (9);

KłosAlg Av (2); aby y thych chtorzy ífu thego przyczynv [...] tv y na onym fwyecye pan bog nye
fzkaral *LibLeg* 8/133 (82); *March*³ V6 (6); *WróbŻółt* qq4v (141); *WróbŻółtGlab* A2v (6); *RejPs* 147v
(203); *ComCrac* 20 (10); *LibMal* 1548/138 (5); *RejRozpr* C3v (4); A który niema maiętnończy Albo
kupiey nad piendz feth złotych. Then pielfęgo wezbrogiei przeciwiwo nawalny Tureczky moczy
wyprawy. *ConPiotr* 30v (8); *SeklWyzn* Fv (26); *RejJóz* Q2 (5); *SeklKat* 13 (100); *RejRozm* 393; *RejKup*
v4 (23); *RejKupSekl* a3v (2); Iako Filipowi obiawiono/ iże ten [*ille*] po śmierci ięgo miał krolować/
ktoryby [*qui*] na przerzecżonym koniu iędział/ [...] miał odpowiedź krol Filip [...] iżeby ten [*ille*]
po śmierci ięgo krolować miał/ kthoby [*qui*] ná tym okrutnym koniu iędział. *HistAl* A8v (22);
KromRozm I O4 (40); *MurzHist* 04 (59); *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT Matth* 7/8 (115); *MurzOrt* B3;
KromRozm II h2v (43); *KromRozm III* G2v (85); *Diar* 97 (29); *DiarDop* 100 (15); *MrowPieś* A3v;
BielKom kt (6); *GliczKsiąż* Pv (99); *LubPs* X3 (158); *GroicPorz* A3v (69); *GroicPorzRej* C4; Náutz
nas pánie/ ábyfmy iey flufzną pošługę tżynić mogli/ iżeby ona była wodzem/ która ięft gwiazdą
morfką rzetżoną *KrowObr* 162 (186); *RejWiz* 116v (47); Wyfzedł ten który fieie/ rozfięwać náfięnie
fwoie [*Exiit qui seminat seminare semen suum*] *Leop Luc* 8/5 (494); *OrzList* d2 (10); vltáwiamy/ áby
káždy który iaz ná fwym imieniu ma [*statuimus ut singuli, quicunque habent obstacula in suis bonis*
JanStat 1103] rzucił gi do Swiętek przyfżlych *UstPraw* K3 (19); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A2
(2); *RejZwierz* 123v (17); Kto nie wchodźi drżwiámi do obory owczyę/ ále wchodźi inędy/ ten ięft
żłodźiey y zboyca. Ktoryć záfię wchodźi drżwiámi/ tenći ięft páłtyrz owiec. *BibRadz Ioann* 7/2 (685);
Goski A8v; *OrzRozm* G3 (21); *BielKron* 72v (355); *GrzegRóżn* Bv (24); *KochSat* B4 (2); *KwiatKsiąż*
Cv (68); *Nemo est quin intelligat populum Romanum, etc.* Zaden nie yeft ktoryby nie rozumiał
k czemu fie lud Rżimski ma. *Mącz* 245b; Nam reus est ille, Ktory bywa przed fąd przes powodną
ftronę pociągnión. *Mącz* 354d (144); *OrzQuin* Cv (32); Ktory moiey vwierzył zmýsloney pokorze/
Temu nie poffolgowało to me zdráadne morze *Prot* A4 (25); *SarnUzn* C8v (17); *SienLek* 111v (46);
LeovPrzep E (4); *RejAp* 71v (215); ia odpufzczám y temu który iuz wyftąpił/ y temu kto fie ięfzće
dopusćić ma/ ták máłę⁸⁰ grzechu *GórnDworz* E4v (204); *GrzepGeom* B3v (6); Mężu boży prošę
ćie prze miłoać onęgo który wiśiał zá nas zá grzeźne ná krzyżu *HistRzym* 45v (45); *RejPos* 122
(564); *RejPosWiecz*² 93v (38); *RejPosWiecz*³ 96v (12); *BialKat* 251 (98); *BielSat* G2 (6); *GrzegŚm*
10 (38); *HistLan* C (12); *KuczkbKat* 430 (132); *RejZwierc* 9v (85); *BielSpr* 9 (47); *KochMon* 27 (2);
WujJud 118v (158); *WujJudConf* 97v (58); *RejPosRozpr* b4 (26); *RejPosWstaw* [41²]v (72); *BudBib*
4.Esdr 16/51 (166); *BudBibKaw* A2; *HistHel* ktv (2); *MycPrz* II A (13); *Strum* M; *WierKróc* B3 (3);
BialKaz F2 (38); *BudNT przedm* a 2v (37); *StryjWjaz* A3v; *CzechRozm* 135 (282); *PaprPan* Hhv
(14); *KarnNap* F2 (4); Aza ten który zágabnął więtfżą sławę otrzyma/ niźli ten kogo zágabńiono?
áza ten ktorego pirwey ná złęm vcżynku záłtano więcey bęđdzie vśláchcon/ niź ten który pošledzey?
ModrzBaz 61 (653); *ModrzBazBud* ¶15v (2); Miáftá y zámku nikt fpráwować nie może/ który mocy
od Pána y krolá nie wezmie: á fłowem Bożym y fpráwowaním fákrámentow [...] fżáfować ma káždy/
kto fię nie leni? *SkarJedn* 49 (102); *KochOdpr* C3 (2); *Oczko* 11v (19); *KochPs* 165 (29); Ták fię
vnizáłá/ ifz kto iey nieznał [...] / gdy iá vyrżał/ zá tę iey nięmiał/ którą była. *SkarŻyw* 140 (359);
MWilkhist A2v (4); *StryjKron* 59 (23); *ZapKościę* 1582/32v (5); *CzechEp* 200 (288); *CzechEpPorz*
*4 (4); *NiemObr* 133 (153); *KochFr* 86 (7); *KochWz* 137 (2); *KochMRot* A3v (3); *ReszPrz* 56 (21);

ReszHoz 114 (19); *ReszList* 167 (13); *WerGośc* 223 (13); Przytym káždy/ który álbo ktora wftępuie w Małżeńftwo/ ma v siebie vwáżyć *WerKaz* 291 (9); *WisznTr* 32 (3); *BielSjem* 19 (6); *KochPam* 84; *KochPieś* 19 (3); *KochSob* 58; *PudłFr* 48 (11); *ArtKanc* L9v (40); *BielRozm* 33; Y ták pierwey był ten fkaran/ który odnioł krzywde/ niżli ten kto ią vczynił. *GórnRozm* H4v (63); *KochWr* 35 (6); *Paprup* E4v (30); *ZawJeft* 36 (11); *ActReg* 17 (47); *Calep* 985b (3); *GostGosp* 44 (2); *GostGospPon* 168 (3); *GostGospSieb* + 4v; *Phil* 12 (64); *GórnTroas* 37 (11); *KochCn* B4 (3); *KochPij* C3v; *GrabowSet* B2v (17); *KochAp* 10; *KochFrag* 24 (6); *KochFragJan* 3 (2); *OrzJan* 135 (53); *WyprPl* A3v (2); *LatHar* 450 (191); *KołakCath* C5v (4); *KołakCathOkuń* A2v; *KołakSzczęśl* C3v (11); *RybGęśli* D (3); Iákoż tedy wzywác będą tego w ktorego nie vwierzyl? Albo iáko vwierzą temu o którym nie ftyfzeli? *WujNT Rom* 10/14 (1042); *WysKaz* 3 (29); *JanNKar* Bv (3); *JanNKarGórn* G4v (2); Sędzia z Podfędkiem Roki y Sądy będą fądzić: nic nie bacząc ná niebytność oného álbo onych/ który álbo którzy [*illius et illorum qui JanStat* 453] mieli bydź przy nich *SarnStat* 916 (689); *SiebRozmyśl* F4 (7); *GrabPospR* K4v (8); *KmitaSpit* C6; *PowodPr* 9 (25); *SkarKaz* 607b (115); *VotSzl* B2v (6); *CiekPotr* 23 (26); *CzahTr* H2v (15); *GoslCast* 9 (10); *PaxLiz* C2v (2); *SkarKazSej* 660b (50); *KlonFlis* Fv; *SapEpit* Bv (2); *KlonWor* 54 (17); *PudłDydo* A3v (3); *RybWit* A2; Nie tegoć zacnym zową, co fię zacnie rodzi, Ani tego który wymyślnoftroynie chodzi: Ale tego, ktorego baczą tey ochoty, Iże gárdzi Stroiámi, á ma fię do CNOTY. *ZbylPrzyg kt* (2); *SzarzRyt* C2 (2); *SzarzRytJSzarz nlb* 2.

W formule konczącej modlitwę kościelną (1): On to nam wfzytko z domu fwego ták bogátego pośle. Ktory żyie y kroluie ná wieki wiekow. Amen. *SkarKaz* 246b.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (2): pragnáczemu niemogę podatz napitz fię mu wody/ ktorégom gdy ieffcze był maly/ kármilam go fwymi pierfiámi *OpecŻyw* 150; Sczęśliwy ieffteś káždy/ ktorého cie/ Nie w wielkim gminie/ ni w gniaździe wyfokiem Bóg poftánowił *ZawJeft* 24.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [zdanie podrzędne w antepozycji (7), w postpozycji (1)] (8): który zwas ma kortzak ten będzie moim niewolnikiem *HistJóz* D3; *LibLeg* 10/91; férdecnie się roślitowál [*Jezus*] nad niemi i vzdrowił ty którzy znich chorowali [*et curavit aegrotos eorum*] *MurzNT Matth* 14/14; *UstPraw* A3; *BudBib Gen* 44/9; *HistHel* C; *SkarŻyw* 436; a ona tełz yego zona zapifzuyę yemu do yego smyerczi Ktore snych Pán bog pyerwy Raczy wfzancz ten ma: thego wfzywacz: do swy smyerczy *ZapKościer* 1586/65.

Połączenia: »ktory oto« (2): *BibRadz* *4v; ty y o tych ktorzy oto fzáleią/ dżis w rádzie wiernie rádźić/ y o nich wotowác małz *OrzRozm* A4.

»ktory sam« (2): *KrowObr* 193; zmyfláią fye być Páfterzámí Bożymi owieczek Páńfkich/ mimo onego ktoremu lámemn pan Kryftus rzekł: *Pafce agnos meos*. *OrzList* g4v.

»ktory taki« (1): A ktore tákíe [*tj. uciekających niewolników*] pogonią álbo ftroże poimáią rozmáitemi mękámi ie trapią *BielKron* 261v.

»ktory to« (9): W ciérniu zaśiany/ ieffci ten ktoryto słucha słowa bożego *MurzNT* 66 (4); *BielKron* 348v; *HistRzym* 53; *RejPos* 300v marg; *MycPrz* II B2v; *CzechRozm* 109.

»ktory wszystkim« (1): przyde do tych [...] ktorzy wfzyfcy[*omnes hi*] nie w murzech miefzkáią/ nie máiąc áni zawor ani bran. *BibRadz Ez* 38/11.

1) Zdanie przydawkowe tłumaczeniem rzeczownika lub przymiotnika łacinskiego [w tym: uzupełnione odpowiednim wyrazem polskim stojącym po nim (47), uzupełniająco odpowiednik polski stojący przed nim (85), interponowane między odpowiedniki polskie (9), bez dodatkowego odpowiednika polskiego (341)] (482) : Doctor, Doktor Ten który vczy/ Vczyciel. *Mącz* 93b; Snppositor et suppositrix, Ten który podrzucił odmienił/ podrzuciła odmieniła yedno dziecię zá drugie. *Mącz* 312a; Reges aerarii, Szácownicy álbo poborce cy którzy ízácunki vftáwiáyá y odbieráyá. *Mącz* 349c; Solicitator, Ten ktorí nálega komu ócz/ vpomináč. *Mącz* 399c (207); Insecabilis – Ten ktori nie może bic na íztnczki rozdzieloni, nierozdzielni. *Calep* 541b; Laudator – Chwalcza, wisławiacz. Laudatrix – Ta ktora chwali *Calep* 586a (275).

2) Z dodatkowym zaimkiem w zdaniu nadrzędnym [w tym: obydwá zaimki w tym samym przypadku (56), w różnych przypadkach (11)] (67) : Temu ktory ma nágå rzyć/ nietzrebámu [!] fie przed złódzieymi kryć. *March*¹ A4v [idem *March*³ V4v] (3); Sluffno bylo aby on ie pirwej nauczył ktoré nauczycielmi ij doktory ludfkiémi mietz ie vmyflil. *OpecŻyw* 42; *PatKaz I* 11; *FalZioł I* 47c; *BielŻyw* 154 (2); *March*³ V4v (2); *WróbŻołt* 100/6; *LibLeg* 6/118; *RejPs* 47; *RejKup* b2; *LubPs* ff2 (5); *KrowObr* 66; á od tego ktory niema/ y to co ma odiętho będzie od niego [ab eo autem qui non habetf et quod habet auferetur ab eo]. *Leop Luc* 19/26 (3); *RejZwierz* 35v; *BibRadz Bar* 4/28 (9); *BielKron* 201; *KwiatKsiąż* Lv; *SarnUzn D*; *SienLek* 105; *RejAp* 31; *HistRzym* 124; *RejPos* 315v (3); *BudNT Act* 15/38; *CzechRozm* 257 (3); ci ktorzi bywáią zániedbáni/ tedy y oni álbo niedbáią zgołá o Rzeczpóspolitá/ álbo iá w nienawiści máią [ut qui negliguntur vel negligent etiam ipsam rempublicam vel odio habeant] *ModrzBaz* 19; ci ktorzi [qui] ná óftátecznem ítopniu żywotá íwego íá/ ci chwały y sławy od Bogá czekác máią [iis laus ... expectanda esf]/ nie od ludzi. *ModrzBaz* [38]; *KochPs* 61 (3); *SkarŻyw* 91 (2); *CzechEp* 242; *WujNT Matth* 5/43 (11); tę íáfkę temu ktory go bez wftydu y boiáźni obrażał/ dáć mi gotow? *SkarKaz* 348b (2).

β. W odniesieniu do „to” (a. „toć”) zastępującego zaimek wskazujący; zawsze w funkcji podmiotu w połączeniu orzecznikiem [w tym: zdanie podrzędne w antepozycji (6)] (127) : *BierEz Q*; *OpecŻyw* 148; *PatKaz II* 76; to yeft czlouyek nalepřzy ktory nyetelko íam fobyé íwą cznotá yeft pozyteczen ale y ynřzym drogá knyey ukazuye a to yeft nagorřchy kto nyetelko yřz íarn zly ale y ynřche pogarřcha *PatKaz III* 149; *BielŻyw* 71; *RejPs* 36 (10); *HistAl* K3 (2); *MurzNT* 126; *KrowObr* 64 (29); Abowiem nie to ieft Zyd / kthory ieft íáwnie Zydem [nie ten ieft Zydem/ ktory ieft na íáwiu *WujNT*] [...] ále ten ieft práwym Zydem/ ktory potáiemnie ieft żydem *Leop Rom* 2/28 (3); *RejZwierz* 34v (2); *BibRadz Prov* 8/32 (2); *BielKron* 333 (4); Quis illic est quem procul video, Kto to yeft którego z dáleká widzę *Mącz* 324c; *RejAp* 193v (7); *GórnDworz* Ii4; *RejPos* 346 (22); *RejZwierz* 13 (8); *BielSpr* 4; choćby to pewná iż ALMA znáczy dziewicę/ wřzákże niedowiedziemy tych słów zeby to dziewicá byłá/ ktora poczęłá. *BudNT Gg*3; *ModrzBaz* 64; *SkarJedn* 158 (3); *KochOdpr* A3v; *SkarŻyw* 103 (3); ktorego záś obaczyřz kocháiącego fię we krwi przeřládownia/ wilk ci to ieft *CzechEp* 38 (4); *NiemObr* 180; *KochMuza* 27; *KochPieř* 51; *GórnRozm* L2v (2); *LatHar* 444; *KólakCath* C3; *RybGęřli Dv*; *SiebRozmyřl* M2; *SkarKaz* 514b (3); *GosłCast* 24; *SkarKazSej* 659a; *SzarczRyt* B2v.

Połączenie: »ktory to« (1): przeřz anyola ízwaltouana yřz to ma bycz matka boza ktorá to pocznyeřz przetořz fylne nefele myála ízwyáta anna *PatKaz II* 76.

zá Wolhą. *BielKron* 402v; Przy tym się záś ćieľszę tobą/ Ktorą ćie mam záwľze z łobą. Ciebie ma nadroźľza cnoto/ Nád wźyľtkie ľkárby y złoto. *CzahTr* D2 (2).

Zaimek osobowy w zdaniu nadrzędnym powtórzony po interponowanym zdaniu podrzędnym z zaimkiem „który” (1): Ale ty/ który władaľ zafępy zbroynémi/ Ty mię rátyy *KochPs* 85.

α) Zaimek osobowy oddzielony od „który” orzecznikiem przeważnie w N. [Orzeczenie przy „który” pod względem osoby i rodzaju w składni zgody z zaimkiem osobowym] (127) : Wierzę miľy panie iľżes ty Kriľtus ľyn boży ktorys przyľľedł na ten ľwiat. *OpecŻyw* 67v; *LibLeg* 7/40v; *WróbŻoľt* 76/15 (5); *RejPs* 52v (4); *RejJóz* F3; ia ieľtem wźyľtkich bogow początkiem ktorym cie widziaľ do Libiey wchodzącego [*Ego sum omnium deorum origo qui vidi te intrare Libiam*] *HistAl* M2 (3); *KromRozm I* Bv; *MurzHist* P4v (2); *MurzNT Luc* 1/19; *KromRozm II* 12v; *Diar* 88; iednom iá ľam ieľt Pan Bog ktory żywę wiecznie. *LubPs* gg5v (6); *KrowObr* 68v (5); *RejWiz* 85; Ia Pan ktorym ćie wywiadł [*Ego Dominus, qui eduxi te*] z Vr Cháľdeyľskiego *Leop Gen* 15/7 (16); *BibRadz Ex* 6/3 (12); *BielKron* 356 (2); *KwiatKsiąż* Q3; *SarnUzn* C4 (3); będą wiedzieć wźyľfcy koľciołowie źem ia ieľt on ktory vmiem wybáďać wnętrnośći wźyľtki y ľercá *RejAp* 31 (4); *HistRzym* 79 (12); *RejPos* 205 (4); *BialKat* 43v (2); *KuczbKat* 270; *RejZwierc* 204v; *WujJud* 105 (3); *WujJudConf* 64v; *BudBib Ex* 20/2 (3); *BialKaz* G3 (2); *BudNT Act* 22/4; Iam Bog ktorym ľie vkazał Abráhmowi/ Izáákowi/ Iákobowi/ zá Bogá Wźemocnego *CzechRozm* 75 (4); *ModrzBaz* 79; *SkarŻyw* 593; *KochTr* 10; *MWilkhist* F4v; *CzechEp* 243 (4); Ty ktoś ieľt/ ktory cudzego ľľugę ľáďziľż? *NiemObr* 99; Iam ieľt drogá, prawdá, żywot, świáťlo/ ktorem z niebá od Oycá wynikľo/ á kto zá mną chodźi/ ten w ćiemnośćiach wiecznie nie zábľáďzi. *ArtKanc* P7 (3); *LatHar* 145 (3); *KoľakSzczęľ* B; *WujNT Ioann* 6/51 (7); Iam ten Skárbek ktorymći oddaľ té pieniáďze. *CiekPotr* 73; *CzahTr* C2v.

2) W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem wskazującym (247) :

α) Z rzeczownikiem (z przydawką lub bez) albo z innym wyrażem w funkcji rzeczownika [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do połączenia zaimka osobowego z rzeczownikiem w postpozycji (229), interponowane między zaimek a rzeczownik (2), między rzeczownik a zaimek (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (232) : *BierRaj* 17v (4); Vczyń tę ľaľkę mnie ľmętné matce/ ktorám cie bez oytta porodźila *OpecŻyw* 81 (5); *ForCnR* D3v; *PatKaz I* 3v; *PatKaz II* 19v; Panie panie ktorys ieľt mocz zbawienia me⁸⁰ tys zaľczyćiľ głowę moię czaľu walki. *WróbŻoľt* 139/8 (3); *RejPs* 153v (11); *HistAl* K2v (3); I ty Kapernaum ktoreś aľż do nieba powyľľźzone/ aľż do piekła ľtargnioné będźieľż *MurzNT Luc* 10/15 (2); *KromRozm II* ov; *LubPs* hh5v (11); *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* 41 v (7); *Leop Ps* 107/12 (4); *RejZwierc* 43v; Oto Izráelczycy nieľľucháiaię mię/ A ieľżczeźby mie Fárao miaľ ľľucháć/ á zwáľżczá czľowieká ktory wolney wymowy niemam? *BibRadz Ex* 6/12 (6); *OrzRozm* R2v; *GrzegRoźn* N4v; *KochZg* A2; *OrzQuin* Y2 (2); *SarnUzn* F6v; *RejAp* 10 (9); *HistRzym* 45 (2); ráćb być miľośćiwym Bogiem y Oycem mnie nęďznemu á wyľtěpnemu ľynacźkowi ľwoiemu. Ktory ľtoiać przed oblicźnośćią twoiaię/ nie śmiem podnieść oczu ľwoich w niebo *RejPos* 202v (54); *GrzegŚm* 10; *KuczbKat* 340; *RejZwierc* 93v (7); *KochMon* 29; *WujJud* 173v; *BudBib Iudith* 9/9 (4); *MycPrz* II B4v; *BialKat* D3v (4); *CzechRozm* 177v (3); *SkarJedn* 340 (4); Ty ktoras nam porodźiľá Bogá y czľowieká/ Pána/ náľżego mátko zwoley Boźey obrána: ziśći nam w przycźynie twey obietnice Boźe *SkarŻyw* 357 (7); *CzechEp* 236; *CzechEpPorz* **1; *WerKaz* 301; *KochPieś* 12; *PudľFr* 60; *ArtKanc*

M14v (4); *GórnRozm* F2v; *Paprup* I2v; *ZawJeft* 31 (2); *GrabowSet* Cv (3); *KochFrag* 41; *LatHar* 155 (11); A ty zaś zacny Pánie należy ktoremu/ Dąć podporę dziedzictwu temu to Słuckiemu. [...] pracey y tu nie żałuy *KořakCath* C4; *WujNT Luc* 10/15 (9); *SarnStat* 495 (5); *PowodPr* 72 (3); *SkarKaz* (2) (4); *VotSzl* A2v (3); Iednák ná mię łáfkáwi łługę śwego bądźćie. Y brátá ktorim tegołz rzemiełłá zacnego/ Iáko y wy z młodości moiey Rycerřkiego. *CzahTr* F4 (5); *ZbylPrzyg* B2; *SzarzRyt* B2v.

W formule kończącej modlitwę kościelną [w postpozycji] (2): przez cię łamego Iezufa kryłtuła pana nałzego który żywies y panuiełz z Bogiem oyczem w iedności ducha świętego Bog/ przez wřzytki wieki wiekow. Amen. *TarDuch* Dv; *SkarKaz* 123b.

β *Z zaimkiem wskazującym: „ten”, „taki” [w tym: zaimek osobowy + jako + zaimek wskazujący (7); orzeczenie przy „który” pod względem osoby i rodzaju zawsze w składni zgody z anteponowanym zaimkiem osobowym]* (15) : *MrowPieř* A4v; *DiarDop* 104; *OrzList* a4v; *RejPos* 10 (4); *CzechRozm* 229v; *ModrzBaz* 1v; My do ćiebie iáko do tego/ który trzymałz przodkówánie łtolice W kościele po wřzjtkim świecie rozłszerzonym/ który łtoiz ná mocney łkále wiáry/ to co łię dziać ma odnořim *SkarJedn* 119 (2); On ták wielki Prorok nierzekł: ty mnie tákiego który z Bogiem gadam wćzyć y rádźić mi chcełz? *SkarŻyw* 484; *ArtKanc* N12; *LatHar* 227 (2).

δ. *Do zaimka osobowego wyrażonego pośrednio przez zaimek dzierżawczy [w tym: zdanie podrzędne w postpozycji (60), w antepozycji (3)]* (63) : wiecznie ymię twoie będę wyłławiał. Ktory mnożyłz rozmaíte dáry *RejPs* 26v (6); *MurzNT* 126; *Diar* 58 (3); *DiarDop* 101; *LubPs* P5v (3); *KrowObr* 220v (3); bo widzę vpadki náłłe ktorzy miełłkamy ná źiemi. *Leop* 4.*Esdr* 8/17 (2); *OrzList* e2; *BibRadz* *2v; *OrzRozm* D; *BielKron* 60 (2); *GórnDworz* B8v (2); *RejPos* 33v (4); Wpułtyni tey polęgá trupy wáłze/ y wřzytki pocžty wáłze/ y wřzytki lidźby wáłze[...] ktorzyćie łzemráli ná mię *BudBib Num* 14/29 (3); *CzechRozm* 260; *ModrzBazBud* ¶5v; *SkarŻyw* 374 (2); *KochFr* 65; *WerGoř* 204; *Paprup* K2; Który nawáłność morzá czerwónego Skłádałz [...] Nie przepominay przymierza twoiego *ZawJeft* 19 (2); *ActReg* 102; *Phil* K; *OrzJan* 125 (2); *LatHar* 210 (5); *KořakCath* A2v; *WujNT* 1.*Petr* 3/3 (3); *PowodPr* 2; *CzahTr* G2v; *GosłCast* 7 (2).

W formule kończącej modlitwę kościelną (1): przez drogá krew y onę śmierć twoię/ który z Oycem w iedności ducha S. kroluiełz Bog práwy ná wieki Amen. *SkarŻyw* 115.

W połączeniu z zaimkiem osobowym (2): łpráwiedliwi zrozumieią łnádnie iż łie iem tá przigodá łtáá zniełáłki twoiey/ któryř ty krol iełt dziwná iákář świętobliwołćią okrałzony. *RejPs* 98v (2).

Połączenie: »ktory teź« (1): będziemy chwalic a wyłławiac łwięte ymię twoie ktoremu teź iedno łamemu wiekuyłta czełc a chwałá nalezi. *RejPs* 81.

B. *Pytajny: kto; quis, qui* *Mącz*, Cn (406) :

a. *Wprowadza zdanie pytajne niezależne* (221) :

α. *Zwykle* (192) :

1) *W tekście ciągłym [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdania (6)]* (33) : *March*¹ A2v; Spytali iego żydowie: Ktory iełt ien tobie rzekł/ wezmi łoże twé? A on niewiedziál kto był *OpecŻyw* 58v (3); *SeklKat* T2v (4); *HistAl* M2 (4); *KromRozm* III C2; *Leop Ruth* 3/9 (3); *Mącz* 247b (2); *RejAp* 69; Przyiaćiołko miłá ktora iełteř *HistRzym* 105 (2); *RejPos* 308; *ModrzBaz* 30v; *SkarŻyw* 93;

Zgromádziwfy ie tedy/ rzekł do nich Piłat: Ktorego chcecie iż wam wypuścze; Bárábfáfáli/ czyli Iezuá *LatHar* 698; *WujNT Matth* 12/48.

W połączeniu z przyimkiem + G pl (5): *MurzNT Mar* 12/23; *BibRadz Matth* 21/31; *BudNT Luc* 20/33; *LatHar* 698; Po wfytykich też [męzách] vmárlá y niewiáftá. W zmártwychwftanie tedy/ ktorego z nioh oná będzie żoną? ábowiem siedm mieli iá zá żonę? *WujNT Luc* 20/33.

Połączenie: »ktory to« (2): Przyfzedł thedy k niemu Iozeph ze dwiemá fynomá/ á gdy ie vyrzał Iakob rzekł: Ktorzy to fá? Rzekł Iozeph/ fynowie moi. *BielKron* 18; *WysKaz* 35.

2) *W rejestrach alfabetycznych, w tytułkach i argumentach rozdziałów, w dyspozycjach marginesowych [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (44)] (159) :* *BierEz* II4v (2); *MiechGlab* **4 (3); *MurzNT* 38v marg; Ktorzy máią być w Rádę obieráni. táme. *GroicPorz* nn (I); *KrowObr Vu* (47); *Leop 1.Par* 26 arg (4); *BibRadz Iud* 7 arg (2); *OrzRozm Q2v* marg; *BielKron* 175v; *SienLek T2v*; Słudzy Páńfcy ktorzy fá 191. *RejAp Ff2* (13); *RejPos* 14v marg (5); *RejPosWiecz*² 95 marg; *BiałKat* 211 marg (2); *KuczKat* 290 marg (5); Rozdzielenie II. Ktorzy fá godnieyfzy ku rzeczóm Rycerfkim. *BielSpr* 1v; *WujJud* 214v (4); *ModrzBaz* 131; Bogiem nawyzłzym ktory ieft. *WujNT Xxxxx4*; Czárći w ktorých rádzi przebywáią. Már: 5.12. *WujNT Yyyyy2v* (47); Od podymnégo ktorzy wolni. *SarnStat* 947 marg (9).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): Ná ktorego s fwiętych Bog ieft nałáfkáwfy. *Lift*. 212. *KrowObr Ss4v [idem]* 212 marg.

Połączenie: »ktory to« (3): Iáko to mamy rozumieć/ iż pan náfz przyfzedł iednym ná vpadek á drugim ná powftanie á ktorzy to fá. *RejPos* 28 marg (2); *KuczKat* 330.

β. Retoryczne (29) :

1) *W założeniu odpowiedź negatywna: nikt (24) :* O ktorymes flyfál albo czytál/ by fie w żywocie wefelił? kto pokutę ij krolewftwo niebiełkie pirwey przepowiedziál? *OpecŻyw* 48 (3); quis deus magn^{us} ficut deus nofter [...] ktori ieft bog wielki iako ieftłh pan Bog nałz *WróbŻółt* 76/14 (4); *RejPs* 25v; *Leop Dan* 3/15; *BudBib Is* 50/1; *BudNT Matth* 7/9; Bo/ á która tám będzie/ coby fię ztámtąd [z uczyty] lepłzá do domu wrociłá? Pfiuá [...] dobre obyczáie złe rozmowy. *ModrzBaz* 54v; *CzechEp* 18 (2); *CzahTr C*.

W połączeniu z przyimkiem „z” G pl (8): kthory z nich [quis de eis; kto z nich *WujBib*] the rzeczy zwiáftował? [...] Ia/ iam mowił/ y wezwałem go *Leop Is* 48/14; *BibRadz Hebr* 1/5; *Prot C4*; *RejPos* 217; *Oczko* 9v; *WujNT Luc* 15/4 (3).

Połączenie: »ktory inszy« (1): Oto błogółáwieni w Niebie czcá imię Pána Iezułowe. Oto też lud wierny ná ziemi. Pod ziemią ktorzy tám będą infzy/ iedno ci co fá w Czyścu? *WysKaz* 35.

2) *W założeniu brak odpowiedzi [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (5) :* Ktorá ieft ta/ tzo tak ijdzie iako zarza/ Íparwłfy fie fwe⁸⁰ oblubieńtza/ fwietyfłá niźli miefiąt *OpecŻyw* 182v (3); Ty ktoryś ieft [Tu quis es] co oładzałz cudzego fługę? *BibRadz Rom* 14/4.

Szereg: »ktory a co zacž« (1): iáko *Brutus*, *Craffus*, *LuculluS*, y *Cicero*. Ale ktorzi/ á co zacž [qui et quanti] byli? w iákiey Rzeczypołpolitey miefzkáli? á iáko zacnem i Ípráwámi sławni. *ModrzBaz* [16]v.

b. Wprowadza zdanie pytajne zależne (185) :

α. Dopełnieniowe (167) :

1) *Bez zapowiednika [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w antepozycji (7)] (157)* : *BierEz Pv (3)*; *OpecŻyw 154v (2)*; *PatKaz I 17v*; *BielŻyw 131*; *LibLeg 11/138v (2)*; *Gdyż tak czefto á gęfto ciniż wzmiankę bliznego/ pytamcie ktory ieft moy blizny? SeklKat M4v*; *RejKup d3v*; *HistAl 14 (3)*; *MurzNT Luc 10/22 (7)*; *KromRozm III N6 (2)*; *Abowiem íam Syn Boży vkázuiąc/ ktorzy íą przyiaćiele/ á ktorzy nieprzyiaćiele iego/ ták mowi. KrowObr 42v (3)*; *Leop Ioann 13/18 (5)*; *BibRadz Matth 10/11 (4)*; *BielKron 97v (6)*; *Uter alteri dixerit nescio, Nie wiem który któremu powiedział yeśli ten yemu álbo ow temu. Mącz 509d (3)*; *RejAp 69 (2)*; *GórnDworz R8*; *HistRzym 78 (3)*; *RejPos 84 (7)*; *BiałKat 16 (3)*; *KuczbKat 5 (2)*; *RejŻwierc 188*; *BielSpr 58*; *Licźćie íobie Biłkupy od íamego Piotrá/ á w onym rżędźie [!] Oycow/ ktory zá ktorym náftal obacźćie. WujJud 136 (5)*; *BudNT 2.Tim 2/19*; *CzechRozm 203*; *Wízák czytałz híftorią/ ábo o nich kłięgi [o mężach greckich]/ Czytałz kto tám był íłáby/ ábo ktory tęgí. PaprPan Gg (2)*; *CzechEp 259 (2)*; *NiemObr 130 (2)*; *BielSjem 24*; *ArtKanc S17*; *ReszHoz 122*; *ActReg 75*; *káźdy ná íwą gromáďe ma íłomę kłáść: áby poznáć ktory źle wymłaca. GostGosp 70 (2)*; *Phil K2 (2)*; *GórnTroas 56*; *WujNT Ioann 13/11 (5)*; *SarnStat 179 (6)*; *GostCast 72*.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [szyk 37 : 1] (38): *OpecŻyw 74v*; *BielŻyw 116*; *MurzNT 66*; *Tuś iuż dobrze obaczył która z nas godnieyíza BielKom E2v*; *KrowObr 212 (2)*; *Leop Luc 10/36*; *RejŻwierc 49*; *BielKron 141 (7)*; *powiedzćie ktory znas dwu ieft Cełárzem? Odpowiedźiałá napirwey Cełárzowa rżeknąć: [...] owízeki niewiem ktory z was ieftł pan moy. HistRzym 46v (7)*; *CzechRozm 44 (3)*; *PaprPan Hhv*; *ModrzBaz 70v (4)*; *SkarŻyw 600 (2)*; *CzechEp 259 (2)*; *KochWz 137*; *WerGość 261*; *KołakCath C2v*; *WujNT Luc 22/23*.

Połączenie: »ktory to« (19): *Otworz oczy a ogláďáy ktorytz to ieft/ tzo tak okrutnie za cię cirpi/ nie ieftc człowiek prófty/ ale bog wierny. OpecŻyw 131v (3)* *RejPos 35*; *Leop Ioann 13/11*; *BibRadz Ioann 13/24* *RejAp CCv (6)*; *RejPos 16*; *BiałKat 363v*; *KuczbKat 305 (2)*; *A przypátrzyć íię móźemy/ ktorzych to Páweł nápominał/ y prześtrzegáł NiemObr 12*; *ArtKanc K7*; *WujNT 32*.

Szereg: »ktory (a) co zacł« [szyk 1 : 1] (2): *podobno muftyáło być Ecclypfis álbo záćmyenye/ gdy cyę ocyec ná íwyát wyíáďził/ íź nye mógłes widzyeć/ co zac á kthoryby był. GliczKsiąź B2v*; *CzechEp 369*.

2) *Z zapowiednikiem [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w antepozycji (6)] (10)* : *Ktora [gruszka czy jabłóń] lepízy owoc dawa/ Ogrodnik to rozeznawa BierEz L4v*; *LibLeg 10/93v (3)*; *RejKup m6v*; *BibRadz 3.Esdr 6/12*; *RejPos 336*; *RejPosRozpr c2*; *BudBib 3.Esdr 6/12*; *on rániomy odpowiedźiał/ że [...] niemoże tego v íiebie pewnie poítánowić/ ná ktoregoby winá o morderítwo kłáďzioná być miáłá ModrzBaz 70v*.

β. Przydawkowe (12) :

1) *Bez zapowiednika (11)* : *ACźkoli wátpienijé ieft ktory byl oblubienietz na íwadźbie/ [...] Ale ty tu rozmyíłáy/ íjź był íwięty íán Ewanieliíta OpecŻyw 40*; *BielŻywGlab n1b 15*; *BielKron 203v (2)*; *BudNT Rom 8/1 (2)*; *gdy Krol grał Wárcaby/ niktory [...] imioná przyíáďzpnych ludzi opowiedáł mu pímmem [...] áby on zátym dekret vczyńił/ ktorzyby ímierć záíłużyli. Phil L3*; *WujNT 319 marg*; *SarnStat 212*.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): weszli w radę ktoregoby s tych dwu imieniem miałto przezwąć *BielKron* 27; *WujNT Luc* 22/24.

2) Z zapowiednikiem (1) : Ale ktorzy fą przodkowie nafzy około te⁸⁰ gadka ieft. *BielŻywGlab nlb* 8.
γ. Podmiotowe bez zapowiednika [w tym zdanie podędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w ante (4)] (6) : Ktorzy kościoł Sálámonow odzieráli/ kázili/ á ktorzy záfię nápráwiáli/ tu będzie wypifano. *BielKron* 265v (2); *BielSpr* 17v (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): we wízein ieft podobien twey miłości/ ták że owfzeyki nie znác ktoryby z was był Cefárzem *HistRzym* 46; *WujNT* 398.

C. Nieokreślony jako podmiot lub dopełnienie w zdaniu; *aliquis, qui, quis, quicumque* *Mącz, Cn* (672) :

a. Ktoś, ktokolwick; obojętne kto; ktoś, ktokolwiek z wyżej wymienionych [w tym „który” z przydawką lub ze zdaniem przydawkowym spójnikowym albo względnym (23)] (615) : *ListRzeż w.* 29; A pothey przyfzyądze yelly by nakthorim vlnąno bylo, thak na Rothmyftrzech jako na thowarzyfzoch yzeby fífyá kthori ynaczyey zachowal thedy thaky kafzdy ma bycz [...] karan *MetrKor* 38/287 (3); *OpecŻyw* 1 (3); *PatKaz II* 60v; *FalZioł I* 16c; *WróbŻołt* 13/2 (2); *LibLeg* 11/136 (6); *RejPs* 85 (4); *ConPiotr* 33v; *RejJóz F* (3); *RejKup* x3 (8); *Diar* 27; *DiarDop* 117; Słycháám od fwey mácierze/ Gdy ktora mowi pacierze/ W wigiliá Andrzeiá fwiętego/ Vyrzy oblubieńcá fwego *BielKom* G4v; *LubPs* R5 (2); *KrowObr* 210 (4); *RejWiz* 137 (5); Przetoż iefli ieft kthory [si quis est; Iefli kto ieft *WujBib*] z rodu wálfego/ Pan iego niechay z nim wftąpi/ do Ieruzálem. *Leop 3.Esdr* 2/5 (2); *UstPraw* B2; Rzecż Piotrowá ku obránium kthorego ná mieyfce Iudafzá Ifkárýotá. *BibRadz Act* 1 arg (8); Rzekł Dawid: Rozeznay Boże miedzy namá [nim a Saulem]/ owo krolewki ófzczep/ chodż ktory poń *BielKron* 67v (28); *Mącz* 151b (5); *SienLek* 108v; *RejAp* 101 v (7); *GórnDworz* 03 (4); *HistRzym* 61 v; *RejPos* 248v (14); *HistLan* B2v; *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 125v (6); *BielSpr* 25v (5); *KochMon* 22; *WujJudConf* 157; *BudBib* 1.Mach 1/52; *HistHel* C3v (3); *MycPrz* I B2; *Strum* B2v; *CzechRozm* 131 (5); Niewiem áby tám w Rzymie był ktory potężny/ Coby go miał pochodzić *PaprPan* Xv (7); *ModrzBaz* 53v (8); *KochOdpr* C3; *Oczko* 25v; *KochPs* 61; Tám iáko ktory grzełzył/ ták karan będzie *SkarŻyw* 121 (7); *ZapKościar* 1580/11; *CzechEp* 12 (5); *NiemObr* 38 (2); *WerKaz* 299 (2); *BielSjem* 25; *KochSob* 57 (2); *PudłFr* 19; *ArtKanc* V3; *BielRozm* 8,* *GórnRozm* K2v; *PaprUp* F3; *ActReg* 44; *GórnTroas* 13; *KochFrag* 16; *OrzJan* 68 (2); *WyprPl* B3; więc fzukáią miedzy fzáfárzmi/ áby ktory náleżion był wiernym [ut fidelis quis inveniatur]. *WujNT* 1.Cor 4/2 (14); Iefli który álbo która [si aliquis vel aliqua *JanStat* 1121] dżięcię Zydóm odwiedzie: chcemy/ áby tákowi byli fkazáni iáko złodzieie. *SarnStat* 256 (30); *KmitaSpit* B2; *PowodPr* 73; *CiekPotr* 58; *CzahTr* E2 (2); *ZbylPrzyg* A3 (5); *SzarzRyt* A3v (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl lub sg rzeczownika zbiorowego [szyk 182 :16] (198): *MetrKor* 26/62v (3); *OpecŻyw* 76 (2); *ForCnR* C3; *PatKaz III* 103v (3); *LibLeg* 7/41v (4); *FalZioł* IV 33d; *WróbŻołt* Ov; *RejPs* 62; *RejJóz* B2v (3); *RejKup* b7v; *HistAl* E5; *ZapWar* 1550 w 2666; *KromRozm I* K4v (2); *MurzHist* E3 (2); *MurzNT Luc* 16/31 (5); *KromRozm II* d2v; *Diar* 52; *LubPs* K2; *KrowObr* 12; mowćie o mnie przed Pánem y przed pomázáńcem iego/ ieflim kiedy kthoremu z was wziął wołu [utrūm bovem cuiusquam tulerim] *Leop* 1.Reg 12/3 (3); *UstPraw* I3v (6); *RejFig* Dd4; *BibRadz Ps* 41/7 (6); *BielKron* 452v (10); *OrzQuin* Z4; á kto fie też vda do niecnoty/ będzie w niey nierowno

znacznieyŹy/ niŹ kthory z dawnych łotrow. *GórnDworz* Iv (12); *HistRzym* 107; *RejPos* 12v (13); *BielSpr* 31; *RejPosWstaw* 42; *BudBib* B4 (2); *CzechRozm* 100v (10); *PaprPan* A3v (7); *ModrzBaz* 94 (4); *SkarJedn* 91; owo Iádam/iáko kthory znas Źtał Źię wiedzác y złe y dobre. *SkarŹyw* 262 (2); A gdzieby się zlie na przeciw iey zachowało kthore Źnich przepada na miaŹto wŹzitek grunth i zbudowaniem. *ZapKoŹcier* 1579/1v; *CzechEp* 163 (5); *CzechEpPORz* **2v; *NiemObr* 32; *KochFr* 21; *PudŹFr* 19; *ArtKanc* V3; *BielRozm* 9; *GórnRozm* B2v (2); *PaprUp* F2v (3); *OrzJan* 68; A ielŹi kthory z was [*Si quis autem vestrum*] potrzebuie mądroŹci/ niechŹe proŹi v Bogá *WujNT Iac* 1/5 (14); Źkoro na nie [*na mniszki*] ábo z nich ná kthórą [*ad eas aut earum aliquam JanStat* 213] tákowe dobrá przypádną práwem ŹuŹznégó Źpadku/ tedy bliŹcy krewni [...] w oné wwiázác Źie mogá *SarnStat* 208 (15); *SiebRozmyŹl* K2; *PowodPr* 78; *SkarKaz* 3b; *CiekPotr* 58.

PoŹczenia: »jeden kthory« (5): *RejKup* b7v; *KromRozm I* B3; *KromRozm II* d2v; co ChriŹtus z woley Oycá Źwego ná iednego kthorego⁸⁰ wyleie/ tedy teŹ to záŹ przez onego y ná inŹe opŹywa. *CzechRozm* 190v; *CzechEp* 331.

»kthory drugi« (1): Prodistator, NaypirwŹá zwierzchnoŹ ináyácý przy kthórym drugim teyŹe doŹtoynoŹci *Mącz* 324c.

»kthory in(n)y (a. inszy)« [*szyk* 29 : 8] (37): *BierEz* D2 (3); wyŹtŹlŹa tŹeŹc przychodŹyŹa na Beniamina/ tak iŹ pyŹe kroć wyŹcey przedeñ noŹzono niŹ przed kthorego inego *HistJóz* D2; *GlabGad* D3v; *RejKup* b2v; *BibRadz* 4.Esdr 12/15; *OrzQuin* R4v; *GórnDworz* Q6v; *CzechRozm* 10 (10); *SkarŹyw* 538; *CzechEp* 187 (13); *WujNT* 546; IEŹliby czyy ŹuŹgá [...] ŹáŹiádowi páná Źwégó/ álbo innému kthóremu [*alieni alii*; komu inému *JanStat* 582] Źzkodę vczyniŹ *SarnStat* 666; *PaxLiz* E2v (2).

»kthory taki, takowy« (3 : 1): yeŹthliby kto ony abo kthorego thakowego zbyl *MetrKor* 40/812; gdzieby pozwał biskup kthorego takiego, quod attinet religionem, aby się Pismem bronil *Diar* 54; *SarnStat* 852 (2).

WyraŹenie: »rzadko kthóry« (2): Wierz mi iŹ rzadko kthóry co minie ná ŹkrzydŹo. *RejWiz* 70.

α. *Z odcieniem czasowo-warunkowym z dodatkowá funkcjá wskaŹnika nawiázania podrzędny m zdañ podmiotowych lub dopełnieniowych: jeŹli, (w wypadku) gdy ktoŹ, ktokolwiek; Źe ktoŹ, ktokolwiek [w tym: z trybem warunkowym w zdaniu podrzędny m (38); z odpowiednikiem w zdaniu nadrzędny m: tedy (23), to (9), tam (1); zdanie podrzędne w postpozycji (4); „kthóry” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (122) :* *BielŹyw* 30; Kthory ma wzroŹt wyŹoki á ŹuŹznie tŹuŹthý znamionuie cŹłowieka tęgego rozumu [...] V kogo wzrost będy wyŹoki chudy y ŹmagŹy znamionuie gŹipiego *GlabGad* M3 (2); *LibLeg* 6/115v (7); *GliczKsiáz* P5 (3); A kthorzy by vpornie mowili/ náprzećiwko temu poŹtánowieniu tedy iáko Herethykowie/ máiá być wyrzuceni *KrowObr* 204 (3); *Leop Lev* 24/19 (3); á kthoryby [*Si vero aliquis JanSta* 1053] Źmiał konie przepuŹcić wiadomie/ ielŹi StároŹtá álbo Celnik/ ma przepáŹ dwieŹcie grzywien *UstPraw* K2v (5); *BibRadz Matth* 25/29 (5); Y rzekł Pan Bog do Sámuelá: Oto ia cŹynię Źłowo w Izráelu/ iŹ kthory będye Źluchał/ będy brzmieć vŹy iego [...] Rzekł Sámuel: [...] Tá k Pan powiedŹyá: Oto ia vczynię Źłowo w Izráelu/ kthorego gdy kto Źluchać będye/ będy brzmieć obie vŹy iego *BielKron* 62v (31); *Mącz* 24b (2); *KwiatKsiáz* N4 (4); *SienLek* 13; *HistRzym* 7v; *RejPos* 63v (6); *BiałKat* 13v (3); A wŹáŹnie to práwie dyabelŹki grzech ielŹ/ kthory bezpotrzebnie zaŹrzy nędyznemu cŹłowiekowi tego cŹym ielŹ *RejZwierc* 57; *BielSpr* 67v (3); *PaprPan* Hh4v; *ModrzBaz* 37v; *SkarŹyw*

142; *StryjKron* 140; Ale zaś ktorzy potáiemnie fię złączáią/ nieporządne bywa złączenie/ y práwie dyabelskie *WerKaz* 281; *PudłFr* 76 (2); *ArtKanc* C18v; *ZawJest* 21; *ActReg* 47; *GostGosp* 44 (9); *Phil* S4; Y ktorzy [*Et qui*] (*marg*) A iefli ktorzy (-) fię nienálazł nápiłány w księgách żywotá/ wrzucón iefł w ieżioro ognifte. *WujNT Apoc* 20/14 (3); Czego któryby nie vczynił/ Inftigator náłz ma o to pozwác *SarnStat* 437 (11); *PowodPr* 29.

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (6): *ZapWar* 1550 nr 2666 (2); *Diar* 50; *UstPraw* G3; *SarnStat* 302; Ktoryby z nich ináčzey vczynił [...] áby poena eapitis [...] był zaráz karan. *VotSzl* E.

b. *Każdy, poszczególny, wszyscy (w pl); każdy, poszczegolny z wyżej wymienionych; nikt, żaden (przy zaprzeczonem orzeczeniu); quisque Vulg, JanStat; quilibet JanStat (56) : Otoć ja [kret o sobie] też oczu niemam/ Ale tey rzeczy máło dbam: Gdyżem nie łam iedno táki/ Ktorzy máią niedořtáki [...] koźdy kto śie vrodzi Wźdy ma nieco co mu łzkodzi BierEz* O3 (2); miedzy ijnymi rzeczami mowił [*Chrystus o Janie Chrzycielu*]/ więtfły niż prorok/ ktorzy téż miedzy łyny niewieřciemi/ nie powřtál więtfły nad Iána krzyciela [*Maiores inter natos mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est Vulg Luc 7/28*] *OpecŻyw* 47; *PatKaz II* 75v; *MetrKor* 59/281; *ComCrac* 21; *RejJóz* 17v; mayą Losz puszczic a czo ssie kthoremv dosthanye S Lossu tho mayą dzierzecz wiecznye *ZapWar* 1550 nr 2655; *KromRozm II* d; *BielKom* D; *KrowObr* 45 (2); *BibRadz Act* 11/29; Miał dwu łynu z żony Eudoxy/ Arkádyuřá y Honoryuřá/ pořtánowiřłzy ná czym ktorzy miał być/ vmářł w Medyolanie *BielKron* 157v (11); *HistRzym* 106; *HistLan* D3 v (2); *BielSpr* 70 (13); *HistHel* B3v; *ModrzBaz* 54v; *SkarŻyw* 206; *StryjKron* 115; *KochSz* B2v; Ořiádořci y máiętnořci przedawáli/ y vdzieláli ich wřzytkim/ iáko ktoremu [*cuique*] było potrzebá. *WujNT Act* 2/45 (2); ludzie do Křiág przychodzący/ zapifly będą czynić w Křięgách: iáko którému [*cuilibet JanStat* 454] będzie potrzebá *SarnStat* 916 (4); *SkarKazSej* 684a.

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (4): Tęnto Pitagoras tak wielki w łwey mądrořci był, że z trudnořciá mu ktorzy z mędrzczow odeprzeć mogli *BielŻyw* 29; *KwiatKřiáž* Nv; *GórnDworz* O3; *WerGořc* 220.

c. *Ten drugi z dwu wymienionych (1) : czyń zemną łam á łam o to/ áłbo wyřadz kogo rozumieř być tákiego nagodnieyřzego/ á ia takéż drugiego przećiw tobie/ á ktorzy náđ ktorým otrzyrna zwycięřtwo/ ten lud temu będzie poddan.* *BielKron* 101v.

D. *Wzglęđno-niekreřlony uogolniający, zawsze z odpowiednikiem zaimkowym w postponowanym zdaniu nadrzędnym [w tym: jako podmiot lub dopełnienie w zdaniu podrzędnym spójnikowym (15), jako zaimek z końcówką trybu warunkowego -by wprowadzający zdanie podrzędne (4)] (19) : BielŻywGlab nlb 10; Yefłizbi ktori chciał [...] owcze tam myecz [...] takowi plath mayą dawacz krolowy *LibLeg* 11/22v (2); A ktorziby temv przeciwni beli takove Voievodovie mayą przedfię pozvacz *ComCrac* 12 (2); *GroicPorz* f4v; *KrowObr* 15v (2); *UstPraw* E4; *BielKron* 63; *KwiatKřiáž* E; A gđzieby więć ktorzy był vporny/ á niepołufny nápominiániu pořpolitemu/ takie⁸⁰ z vrzędu zrzucamy *WujJudConf* 157; iefli v któch [*st apud aliquem*] tákowi łudzy vćiękřzy kryć fię będą/ [...] ciź máią [*idem debet JanStat* 580] oné zátrzymác *SarnStat* 647 (3).*

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [szyk 3 : 1](4) : *UstPraw* B4v; *HistRzym* 95; A ieŕliby który z Stároŕftów dopuŕcił któremu nád zákazánié náŕzé do Słáŕká przeiéżdżáć: temu y Stároŕftwo ma byđ wzięte *SarnStat* 1237 (2).

E. W funkcji zaimka osobowego jako dopełnienie w zdaniu: *mnie, ciebie* (3) : *LibLeg* 7/40v; Ale nie pochlebuiąc/ byleś godzien dobrze/ Któregoby fortuná nádálał ták łzczodrze. *KochJez* A4v; Niewiem inać o złoŕŕniku nędzny/ Co wždy ná cię mam wyrzéc: iáki łwóy gniéw męzny Wylać ná głowę twoię? Bo wiára/ którego Namniéy nie nieruŕzyła/ z dobrodzieyŕtwa mégo/ Coś znał *GosłCast* 67.

F. W funkcji zaimka wskazującego: *ten, on* (3) :

a. Wprowadza zdanie rozwijające (2) :

Połączenie: »ktory jeden« (2): *CzechRozm* 211v; chce iakoby Vniadem albo Pogielbrackiem. ktory ieden wWęgrzech, drugi wlebach mocny był superaret *ActReg* 101.

b. Jako zapowiednik w antepowanym zdaniu nadędnym dla zaimka względnego ze zdania podrzędnego (1) : *Hydrophobia*, Niemoc gdy ŕie któ wody boyi/ którym ŕie to przigadza którzy bywáya od wćiekłego pła wkałzeni. *Mącz* 160b.

** Bez wystarczającego kontekstu (3) : In quibus regnas, w których ty kroluyesz. To yeŕt nád kim maŕz zwierŕchność/ które rządziŕz y ŕprawuyesz. *Mącz* 350a (3).

2. Wymienny z zaimkiem „co” lub „to”; *quod Calep* (58) :

A. Względny (48) :

a. Wprowadza zdanie bez odpowiednika (15) :

α. *Dopełnieniowe* (5) : pałtyrze przyŕŕliŕ [..] widzenié ŕweé ziawilij/ ij powiedalij/ ktoré od aniolow ŕlyŕŕeli *OpecŻyw* 16v; *LibMal* 1547/125v; *Diar* 55; *Leop Ier* 50/21; rycerz wyŕtępuie przeciw krolowi Bogu wŕzechmogáćemu [!]/ ilekroć iedno bywa złupion/ ktore [= z tego, co] ná krzćie przyiał. *HistRzym* [118]v.

β. *Podmiotowe* (3) : Pothym wezmi oliwy funt á ŕmaż w niey toż piretrum á ŕie z niego wyŕmaży ktorego ŕie napiło *FalZioł* V 109v; *WróbŻołt* vv4v; *Mącz* 155c.

γ. *Przydawkowe* (6) : *KrowObr* 110v (4); *BibRadz Am* 1/1; Nie będyesz czynił obrázow rytych/ áni wŕzelkiego podobieńŕtwa ktore ieŕt ná niebie álbo ná zyemi/ áni tych ktore ŕá w wodzye *BielKron* 32.

δ. *Orzecznikowe* (1) : wiedząc/ że pokarm ieŕt/ którym człowiek mozg odwilża/ á ŕpániu piérwŕzą przyczynę dawa *Oczko* 18v.

b. Wprowadza zdanie z odpowiednikiem (12) :

α. *Podmiotowe [zawsze w postpozycji]* (7) : Nie ieŕt to ŕzczęćcie ktore zlobá nędzę przynaŕza. *BielŻyw* 128; to złe być nie może w ktorym piéknocsz znaia *RejJóz* E5; *RejKup* y2v; *KromRozm I* Cv; *Leop Rom* 2/29 (2); *RejPos* 132v.

β. *Dopełnieniowe [w tym: w postpozycji (3), w antepozycji (1), w interpozycji (1)]* (5) : *LibLeg* 11/138; to piłmo Święte [*papież*] przywodzi do tego/ ktore ona Páni Święta Anná/ [..] mowiła *KrowObr* 35v (2); A tego téz/ ná które záŕzły Arendy dożywotné/ y gołé dożywoćia/ áby iuz nigdzie indzie nikt nie pátrzył *SarnStat* 103.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): które nam s nich chcecie zořtháwić/ to zá wdzięczne przyymiemy *BielSpr* 48v.

c. W odniesieniu do zaimka z rzeczownikiem wprowadza zdanie podrzędne przydawkowe (1) : Iáko wiele dziatkom ľzkodzi/ kto im máiętność tę/ ktorem ľierořtwo ich opátrzone być ma/ zbytkiem y niedbáľftwem vtraca *SkarŻyw* 143.

d. Wprowadza zdanie rozwijające lub wtrąconą uwagę zawsze w odniesieniu do sytuacji przedstawionej szerzej w tekście poprzedzającym zdanie rozwijające: co, a (i) to [w tym: jako zapowiednik spójnik a zdania podrzędnego (1)] (17) : *OpecŻyw* 193; *PatKaz III* 120; *FalZioľ I* 99c (2); *ComCrac* 19; *GliczKsiąŻ F3v*; *BibRadz Rom* 2/29; Po śmierci Ludowiká krolá/ Iánuřz Woiewodá Siedmigrockiey ziemie/ wybran krolem Węgieřskim/ wybran teŻ był y Ferdynánd Krol Czeřki/ o ktore czynili zřobá/ á vtráćili wiele ludzi z obu řtron. *BielKron* 259 (2); Dziewká piękna iest ći duřza řtworzoná ná podobieńřtwo BoŻe/ ktore Bogu ľlubilá ná krzćie/ Że niemiáľá poiáć řadnego meŻá *HistRzym* 111v; ktoŻby kolwiek był řlepy/ z niemocy ábo z przygody/ w ktorym by řie niemogľ poŻywić/ tákowy dobrodzieyřtwo vřtáwy krolewřkiey odzierŻy. *HistRzym* 114v; *CzechRozm* 140; *ZapKošcier 1580/4v*; *CzechEp* 285; *ActReg* 49; *SarnStat* 389; *VotSzl F*.

e. W funkcji zaimka „to” zastępuje dopełnienie w zdaniu podrzędnym [w tym: wysunięty na pozycję przed spójnikowy wskaźnik zespolenia (1)] (2) : TeŻ woda w korey [!] wrzała bylicza, y zľiřciem bobkowem j zwrotycŻem/ wktorym gdy będzie niewiařta řiedzieć albo onym będzie řobie macicŻę naparzała [...] thedy rzecz przyrodzoná mocznie pobudza *FalZioľ I* 9a; *RejWiz* 80v.

f. Wprowadza zdanie nawiązujące: to, co (1) : chyba iŻby Bog był coby řie w zľořciach kochaľ/ toŻby mogľ być Bogiem nářzym/ á wyřľuchawáć tego omyľnego woľania nářzego. O ktorym teŻ iestřce z ľáľki BoŻey nic nie řľycháć *RejŻwierc* 261.

B. Pytajny wprowadza zdanie pytajne (1) :

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): pořłaľ [...] znáki/ tho iest rohatjnę y rozgę/ ktore snich chćá řobie wybráć/ iestřli rozgę ná pokoy/ czyřli Robotynę ná walkę *BielSpr* 48v.

C. Nieokreřlony (7) :

a. Coř, cokolwiek; cokolwiek z wyŻej wymienionego (5) : *FalZioľ IV* 43a; Iáko raz rzeķľ nych zyemiá da zyoľá kwitnáce/ TákieŻ rozliczne drzewá nadobnye rořtáce. A ktoremu z ořobná coŻkolwyek mocy daľ/ IuŻ thego wiecznye nigdy nie będziey odmieniaľ. *RejWiz* 128v; *HistRzym* 122.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): Táki zářzyty w řkorę áľbo w wor/ ze přem/ s kurem/ z iáľczurká/ z maľpá/ ktore s tych ná ten czás moŻe mieć/ w rzeķę ma być wrzucon *GroicPorz* 112v; *Oczko* 31v.

b. KaŻde z wyŻej wymienionych; poszczegóľne (2) : ty wodki wřzytki pořpoľu niemogá być palone, abowiem Fijoľki bywaiá ondzie marcza/ á kwiat Grzybieniowy áŻ mieřiáca řirpnia [...] Ale pal kaŻde ořobno gdy ktore nastanie *FalZioľ II* 16c.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): řiedź a řiáďż czem řá rozné ľáttwie [?] obáczyć/ ale gdy znich ktore poáćinie Przyidźie mówić/ iednem to řłowem odprawuiá *MurzNT* 101 marg.

D. *Względno-nieokreślony wprowadza zdanie dopełnieniowe (1) : żoná pocźnie a nie porodzi/ á ktore porodzi pod miecz ie podam [apprehendei et non producet et quem produxerit gladio dabo] BibRadz Mich 6/14.*

** *Bez wystarczającego kontekstu (1) : Quod – Czo, którą. Calep [891]a.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (108) : ZapWar 1548 nr 2669; A quis cuius pro quibus. Którym Mqcz 340a (102); Qui – Ktori Calep 887b (5).*

*** *Dubium (1) : Odpadnieć wnet czart odniego Gdy bedzie ńercza prawego Bo ktory czaż ku vznaniu Krotki ku memu zmiłowaniu. RejKup o4v.*

Cf **KTORY BĄDŹ, KTORYKOLE, KTORYKOLEJ, KTORYKOLI, KTORYKOLIK, KTORYKOLWIE, KTORYKOLWIEK, KTORYLE, KTORYŚ, KTORYŻ, NIEKTORY**

KK